

Sisällys

TALOUSSUUNNITELMA 2023 – 2025	4
Kunnanjohtajan katsaus talousarviovuoteen	4
Kuntalaki 110 § ja sen keskeinen sisältö	6
Uusi kuntalaki ja kuntastrategia	7
Rautalammin kuntastrategia ja tulevaisuuden suunta	7
Yleinen taloudellinen tilanne	8
Rautalammin kunnan taloudellinen tilanne ja tulevaisuuden näkymät - taloudelliset lähtökohdat 2023	11
Kuntavero	13
Valtionosuudet	14
Rahoitustuotot ja -kulut	15
Toimintatuotot	15
Toimintakulut	15
Vuosikate	16
Poistot	16
Talouteen vaikuttavia muutoksia vuonna 2023	16
Pohjois-Savon ja Rautalammin kunnan väestönkehitys	17
Työllisyys	17
Elinvoimaisuus ja työpaikat	18
Väestön hyvinvointi	18
Rautalammin kunnan taloutta koskevat tavoitteet 2023–2025	18
VUODEN 2023 TALOUSARVIO	21
TULOT JA MENOT PÄÄLUOKITTAIN (ULKOISET 1000€)	21
LAINATILANNE 31.12. (1000 €)	21
ASUKASLUKU 31.12.2021	22
VEROPROSENTIT VUONNA 2023	22
TOIMINTAMENOT MENOLAJEITTAIN (ULKOISET 1000 €)	23
ULKOISET KÄYTTÖMENOT 2014 – TA2023 (1000 €)	23
MENOT TOIMINNOITTAIN (ULKOISET 1000 €)	24
TOIMINTA- JA RAHOITUSTULOT (1000 €)	25
SUURET TULORYHMÄT	26
HENKILÖSTÖKULUT TOIMINNOITTAIN (1000 €)	27
HENKILÖSTÖKULUT JA PALVELUJEN OSTO	28

PALVELUJENOSTO TOIMINNOITTAIN (ULKOISET 1000 €).....	29
TALOUSARVION SITOVUUS	30
Talousarvion toimeenpanosta	30
Talousarvion sitovuus.....	30
OSASTOJEN TOIMINTA 2022	34
130 Tilintarkastus	34
18 Luottamushenkilöhallinto	36
170 Yleishallinto	38
180 Taloushallinto	40
26 Elinkeinoitoimi	41
270 Maaseututoimi	43
404 Hallinto	45
410 Perusopetus	47
420 Lukio.....	50
440 Aikuiskoulutus	52
450 Joukkoliikenne.....	54
453 Varhaiskasvatus	55
454 Esiopetus (Kirkonkylä ja Kerkonjoensuu)	58
460 Nuorisotoimi	61
470 Liikuntatoimi	63
480 Kirjasto	65
490 Kulttuuritoimi	67
500 Hallinto, Tekninen lautakunta	69
510 Jätehuolto.....	71
520 Vesihuolto	73
540 Kiinteistöt.....	75
545 Ravintokeskus	77
550 Varikko	79
560 Liikenneväylät.....	80
570 Maankäytön suunnittelu	82
580 Ympäristönsuojelu.....	83
590 Rakennusvalvonta.....	85
TYTÄR- JA OSAKKUUSYHTIÖIDEN TAVOITTEET 2022	87
Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy	87

Kiinteistö Oy Oikarilan teollisuushallit.....	87
Rautalammin Kehitys Oy	88
Rautalammin Rakennus Oy	88
As Oy Lupsakas	88
As Oy Rautalammin Kuusitie 3.....	89
Kiinteistö Oy Rautalammin Virastotalo	89
As Oy Rautalammin Lassilanpolku.....	89
Kehitysyhtiö SavoGrow Oy.....	89
Istekki Oy	90
Sansia Oy.....	90
TULOSLASKELMA.....	91
KÄYTTÖTALouden LISTAUS	92
TULOSLASKELMAOSA	106
RAHOITUS	109
Rahoitusosan sitovuus	109
Rahoituslaskelma	109
INVESTOINNIT VUONNA 2022	110
Investointien sitovuus	110
Investointiosan määrärahaso	110
Investointisuunnitelma.....	111
HENKILÖSTÖTAVOITTEET 2022.....	116
RAUTALAMMIN KUNNAN HENKILÖSTÖ 1.1.2023.....	118
Henkilöstömäärän kehitys vuosina 2015 - 2023.....	119

TALOUSSUUNNITELMA 2023 – 2025

Kunnanjohtajan katsaus talousarviovuoteen

Vuoden 2023 talousarvio on itselleni viides ja silti varmasti haastavin. Haasteiden taustalla on ensi vuoden alusta vihdoinkin starttaava sote-uudistus. Vuoden 2023 alusta kuntien rooli on muuttumassa ennen näkemättömällä tavalla, kun hyvinvointialueet aloittavat ja kuntien sosiaali- ja terveystalouden palvelujen pelastustoimen tehtävien järjestämisvastuu siirtyy kunnilta hyvinvointialueille. Samalla kun iso osa kuntien tehtävistä siirtyy, muuttuvat myös käytettävissä olevat varat ja budjetin teko hankaloituu. Noin puolet aikaisemmasta budjetista häviää sote-uudistuksen myötä. Kunnissa joudutaan miettimään tehtävien rahoittamista kokonaan uudella tavalla. Uudistus vaikuttaa kuntien toimintaan sekä talouteen. Muutokset kohdistuvat kuntien tehtäviin ja niitä koskevaan rahoitukseen, verotusoikeuteen ja valtionosuusjärjestelmään, omaisuuteen, velkoihin ja sopimuksiin sekä henkilöstöön. Samalla tippuu pois merkittävä osa myös kunnan tuloista. Monien kuntien isoin, jäljelle jäävä haaste on korkea velkaantumistaso, mikä jää rasittamaan kuntataloutta sote-uudistuksen jälkeenkin. Nyt jos koskaan toivoisi, että jostakin löytyisi avuksi se tulevaisuuden suunnan näyttävä kristallipallo.

Rautalammin kunnan taloudellinen tilanne on kehittynyt useiden vuosien aikana epäedulliseen suuntaan. Taloustilanteen heikkenemisen taustalla on useita syitä, joita on tarkasteltava pidemmän tarkastelujakson puitteissa. Viimeisen kymmenen vuoden aikana kunnassa on tehty merkittäviä ja kunnan koko huomioiden isoja ja kalliita investointeja, jotka ovat lähes kokonaan rahoitettu lainarahalla. Tehtyjen investointien vaikutukset heijastuvat nyt ja pitkälle tulevinakin vuosina kunnan taloudelliseen kantokykyyn. Kunnan tilinpäätökset olivat alijäämäisiä vuosien 2018-2020 aikana. Vuodelle 2021 ja 2022 talousarviot jouduttiin vahvistamaan alijäämäisinä. Kovalla työllä tilanne on saatu käännettyä ja talouden tasapaino saavutettiin, kun talousarviosta huolimatta vuoden 2021 tulos jäi lopulta noin 21 500 euroa ylijäämäiseksi. Vuoden 2022 osalta ei tilinpäätöksen tilanne ole vielä tiedossa. Se kuitenkin tiedetään, että kuluneen vuoden osalta jokainen kuukausi on päätynyt ylijäämäisenä, joten tässä vaiheessa on vahva usko siihen, että tilinpäätös myös vuoden 2022 osalta tulisi olemaan ylijäämäinen.

Alijäämävuosien aikana kunnan taseessa on ollut koko ajan kumulatiivista ylijäämää, joka on antanut tiettyä toimintavarmuutta taloustilanteeseen. Tulevien vuosien osalta ollaan tilanteessa, jossa kunnan on päästävä myös rakenteellisten muutosten toteuttamisessa eteenpäin. Koska kuntien rahoituspohja pienenee sote-uudistuksen myötä, on tärkeää, että kunnan taseesta edelleen löytyy ylijäämää. Taloudelliset mahdollisuudet isoihin investointeihin pienenevät kuitenkin oleellisesti, samassa suhteessa kunnan pienenevän budjetin kanssa. Tulevien vuosien investointeja on tästä syystä huolellisesti pohdittava ja puntaroitava, riittääkö Rautalammin kunnan taloudellinen kantokyky nyt suunnitelmassa oleviin ja tuleviin investointeihin. Talouden kantokyky on pakosta ohjattava realismiin.

Nyt valmisteilla oleva talousarvio vuodelle 2023 on tulevan uudistuksen takia niin poikkeuksellinen ja siksi on syytä avata avainlukuja jo tässä katsauksessa. Kunnan toimintatuotot ovat 1.867.167 mikä on n.769 000 euroa vähemmän kuin vuonna 2022. Kunnan ulkoiset toimintakulut ovat 10.456 270 euroa ja se on noin 17 miljoonaa vähemmän

kuin kuluvan vuoden talousarviossa. Toimintakate pienenee kokonaisuudessa 34,01 prosenttia. Tulopohjasta kunnan verotulot tulevat pienemään 70,84 prosenttia ja samalla valtionosuudet tippuvat 84.7 prosenttia. Vuosikate on 523 520 euroa ja suunnitelman mukaisten poistojen osuus 861 366, joten vuosikate ei riitä kattamaan poistoja ja tulos jää noin 337 846 euroa alijäämäiseksi. Luvuista on helppo huomata, että muutos aikaisempaan niin tulojen, kuin menojen osalta on valtava. Lisäksi kunnan olemassa oleva vieraanpääoman eli lainasalkun määrä on noin 11 miljoonaa. Sen takaisinmaksuohjelma on ollut noin 2 miljoonaa euroa vuodessa, joten on selvää, ettei samanlaiseen lyhennysohjelmaan tulevana vuosina ole mahdollisuuksia. Olemassa olevat vastuut tulevat rasittamaan kunnan taloutta erittäin merkittävästi ja pitkään.

Sellaiset tulot, joihin pystymme kunnassa vaikuttamaan ovat jatkossa vähissä. Kunnan talous sen sijaan muodostuu pitkälti eri toiminnoista, joten iso painoarvo muutoksessa on myös toimintojen ja palveluprosessien tehostamisessa. Toimintoja tulee ohjata suoraviivaisesti, entistäkin tehokkaammin ja työvaiheita tarkasti harkiten. Myös eri hallintokuntien yhteistyötä tulee pystyä kehittämään aikaisempaa tehokkaammin ja samalla vahvistamaan henkilöstön mahdollisuutta joustaviin työjärjestelyihin toimialojen välillä. Muutoksen keskellä tulee kiinnittää entistä parempaa huolta henkilöstön jaksamiseen ja työhyvinvointiin. Myös hyvää johtamista ja tiimityöskentelyä tulee kehittää jatkuvana prosessina. Kokonaisuutena on kuitenkin selvää, että talousarviovuoden 2023 ja sitä seuraavien suunnitelmavuosien osalta on päästävä sanoista tekoihin. Tulevaisuuden ratkaisee vain aidot toimet, jolla talouden suunta muutetaan pysyvästi sekä nopeasti reagoidaan toimintaympäristössä tapahtuneisiin muutoksiin, joita on luvassa myös tulevana vuosina. Ensimmäisenä suurempana muutoksena jo vuoden 2025 aloittava suuri TE-uudistus, jossa kunnille siirtyy alueellinen vastuu myös työllisyyspalveluista.

Kunnan investoinnit vuodelle 2023 ovat noin 1,3 miljoonaa. Suurimpina yksittäisinä kohteina ovat keskustajaman vesistöön sijoitetun viemäriin siirtäminen maalle 160 000 euroa sekä jätevedenpumppaamojen uusimiset noin 90 000 euroa. Lisäksi viemäriverkoston saneerauksen toteutus 70 000 euroa ja As Oy Tiinarin piha-alueiden saneeraus. Myös Rautalampi- järven kunnostuksen kustannusarvio on noussut alkuperäisestä ja on nyt noin 89 000 euroa. Lisäksi on merkittävästi pienempiä investointikohteita, joten kokonaisuudessaan suunnitellut investoinnit ovat euromääräisesti edelleen hyvin korkealla tasolla.

Kunnan toimintaa ohjaa kunnanvaltuuston hyväksymä kuntastrategia. Rautalammilla uusi kuntastrategia hyväksyttiin valtuustossa huhtikuussa 2022. Strategian keskeisiksi painopisteiksi valikoituvat tasapainoinen kuntatalous, joustava työ ja asuminen, elinvoima ja hyvinvointi sekä viestintä ja vuorovaikutteisuus. Nämä painopisteet antavat suunnan kunnan kaikelle tekemiselle ja ohjaavat päätöksentekoa. Kuntastrategian toteuttamista toimeenpanoprojekteina on viety eteenpäin elinvoimatyöryhmässä sovittujen käytännön toteutusten avulla. Muutamina käytännön esimerkkeinä asumisen teeman ympäriltä kesällä toteutettu viikonlopuksi koeasukkaaksi Rautalammille- kampanja sekä loppuvuoteen sijoittuva tontti joulupukin konttiin-kampanja. Kunnan siirtyvistä tehtävistä vapautuva aika on jatkossa tärkeää käyttää elinkeinopolitiikan pohtimiseen. Valitun strategian ohella hyvän pohjan tähän työhön antaa kunnassa vuoden 2022 aikana laadittu elinvoimasuunnitelma. Viime vuosina on säästetty ja tasapainotettu taloutta ja jatkossa on

syytä kiinnittää huomiota siihen, ettei säästetä väärästä paikasta ja niin, että tulevaisuuden elinvoimaisuustehtävät kärsivät. Näin ei voi tapahtua. Ensi vuoden alusta kuntakenttää muuttuu ja voittajakuntien joukossa ovat ne kunnat, jotka uskaltavat olla ripeitä ja rohkeita ja lähtevät muotoilemaan palvelunsa uudelleenlaisiksi, asukaslähtöisiksi ja omannäköisiksi. Rautalammin nuorisovaltuusto on muotoillut meille kuntastrategian hyvin nerokkaan sloganin Rohkean rautainen Rautalampi - se näyttäköön suunnan tuleville vuosille.

Kulunut vuosi on ollut monella tapaa raskas. Vuoden aikana on tapahtunut myös henkilöstömuutoksia, jotka ovat tuoneet oman haasteensa arjen pyörittämiseen. Kaikesta huolimatta kunnan koko henkilöstö on kantanut vastuuta taloushaasteista ja osoittanut sitoutumistaan arjen keskellä. Iso kiitos kuuluu kaikkien tulosyksiköiden henkilökunnalle sekä vastuullisille esimiehille. Kyse on kuitenkin aina yhteisestä tahtotilasta, jonka takana kaikkien tulee seisoa: kunnan henkilöstö, päättäjät ja kuntalaiset.

Rautalammillla 30.10 .2022

Anu Sepponen

kunnanjohtaja

[Kuntalaki 110 § ja sen keskeinen sisältö](#)

Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi) Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Talousarvio- ja suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja niin, että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa- ja suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Kuntalain taloutta koskevia säännöksiä on muutettu 1.5.2015 voimaan tullessa uudessa kuntalaissa (410/2015). Muun muassa alijäämän kattamisvelvollisuutta koskevaa sääntelyä on tiukennettu ja alijäämän kattamisvelvollisuus on ulotettu kuntayhtymiin, kriisikuntamenettelyä koskevaa sääntelyä on uudistettu ja konserninäkökulmaa on korostettu kunnan toiminnan ja talouden suunnittelussa ja raportoinnissa. Säännösmuutoksilla on pyritty korostamaan kunnan vastuunkantoa ja turvaamaan toiminnan taloudellinen kestävyys pitkällä aikavälillä. Voimaan tulleiden säännösten (110.3 §) mukaan alijäämän kattamisvelvoite syntyy, kun kunnan tai kuntayhtymän taseeseen on kertynyt alijäämää. Taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamisesta. Alijäämän kattamista koskevista yksilöidyistä toimenpiteistä päätetään taloussuunnitelmassa. Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Taloussuunnitelman tasapainoa arvioitaessa otetaan huomioon taseeseen kertyneet ylijäämät. Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Lisäksi siinä osoitetaan miten rahoitustarve tullaan kattamaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa huomioon joko brutto- tai nettomääräisinä. Talousarvio ja suunnitelma sisältävät

käyttötalous- ja tuloslaskelmaosan sekä investointi- ja rahoitusosan. Kaikessa kunnan toiminnassa ja taloudessa on noudatettava talousarvioita

Uusi kuntalaki ja kuntastrategia

Uuden kuntalain soveltaminen kokonaisuudessaan astui voimaan 1.6.2017. Tällöin lain voiman sai myös kunnan strategian korostuminen kaikessa kunnan työskentelyssä ja päätöksenteossa. Kuntalaki 37 § ja sen keskeinen sisältö: kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon:

1. kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen
2. palvelujen järjestäminen ja tuottaminen
3. kunnan tehtäviä koskevissa laeissa säädetyt palvelutavoitteet
4. omistajapolitiikka
5. henkilöstöpolitiikka
6. kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet
7. elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittäminen.

Kuntastrategian tulee perustua arvioon kunnan nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen. Kuntastrategiassa tulee määritellä myös sen toteutumisen arviointi ja seuranta. Kunnan johtamisesta kuntalain 38 § mukaan kunnan toimintaa johdetaan valtuuston hyväksymän kuntastrategian mukaisesti.

Rautalammin kuntastrategia ja tulevaisuuden suunta

Rautalammin kunnan hallintoa ja peruspalveluja sekä yritystoimintaa koskevat tavoitteet ovat johdettu siten, että ne toteuttavat mahdollisimman hyvin kunnanvaltuuston hyväksymää kuntastrategiaa 2022-2025. Uuden kuntastrategian painopistealueita ovat: tasapainoinen kuntatalous, joustava työ ja asuminen, elinvoima ja hyvinvointi sekä viestintä ja vuorovaikutteisuus. Kuntastrategian merkitys korostuu uudistuneessa kuntalaissa ja se myös ohjaa tarkastelemaan kunnan toimintaa strategisena kokonaisuutena. Kuntalain strategiaa korostavan merkityksen ja ohjausvaikutuksen takia on myös erityisen tärkeää, että strategiassa korostuu pitkän aikavälin vastuunkanto ja kunnan toiminnan johtaminen kokonaisuutena. Yhdessä hyvinvointikertomuksen kanssa kuntastrategia luo pohjan ja suuntaviivan kunnan kaikelle toiminnalle.

Vuoden 2023 talousarviossa toimialojen sitovat tavoitteet on laadittu kuntastrategian sekä hyvinvointisuunnitelman painopisteiden pohjalta. Samalla tavoitteen toteutumista seuraavat mittarit on pyritty muodostamaan siten, että niiden avulla voidaan mahdollisimman hyvin seurata tavoitteiden toteutumista.

Yleinen taloudellinen tilanne

Valtiovarainministeriön mukaan maailmantalouden näkymät ovat synkentyneet nopean inflaation, Euroopan energiakriisin sekä Venäjän hyökkäyssodan jatkumisen takia. Geopoliittiset jännitteet suurvaltojen välillä ovat kasvaneet. Kehittyviä maita uhkaa edelleen ruokapula. Maailmantalouden kasvu hidastuu viime vuoden nopean kasvun jälkeen 2,7 prosenttiin kuluvana vuonna ja edelleen 2,5 prosenttiin v. 2023. Yhdysvaltojen talous supistui kuluvan vuoden ensimmäisellä ja toisella neljänneksellä. Työllisyys on kuitenkin erittäin vahvaa. Vallitsevan ajattelun mukaan talous ei myöskään olisi ajautumassa taantumaan. Rahapolitiikkaa on kiristetty erittäin nopeasti, ja inflaatio näyttää jo hidastumisen merkkejä. Kokonaistuotanto kasvaa 2,1 % kuluvana vuonna ja 1,4 % v. 2023 aikana.

Kiinan talouskasvu on puolestaan hidastunut huomattavasti kuluvan vuoden aikana. Brutto-kansantuote supistui voimakkaasti vuoden toisella neljänneksellä edellisneljännekseen verrattuna. Jatkuvat koronasulut ja kiinteistösektorin ongelmat heikentävät näkymiä. Vähittäiskaupan ja teollisen tuotannon kasvu jäivät odotuksista heinäkuussa. Keskuspankki alensi yllättäen elokuussa keskeistä ohjaukorkoa. Talouskasvu hidastuu 4,1 prosenttiin kuluvana vuonna. Ensi vuonna talouden uskotaan elyvän 4,6 prosentin kasvuun. Euroalueen näkymät ovat synkentyneet Venäjän hyökkäyssodan jatkumisen ja energiakriisin takia. Inflaation kiihtyminen on jatkunut, ja kuluttajien luottamus on alamaissa. Erityisesti Saksan näkymät ovat haastavat. Eteläinen Eurooppa sen sijaan on hyötynyt koronasulkujen poistumisesta. Tulevasta talvesta odotetaan energian saatavuuden takia erittäin vaikeaa. Kokonaistuotannon kasvun uskotaan hidastuvan 2,1 prosenttiin v. 2022 ja edelleen 1,3 prosenttiin v. 2023. Epävakaa tilanne kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla jatkuu. Etenkin Euroopan osalta on ilmassa pessimismisiä, riskinottohalukkuus on selvästi vähentynyt ja pääoma on hakeutunut turvallisiin vaihtoehtoihin. Osakemarkkinoilla on nähty myönteistä kehitystä kesän aikana, mutta euroalueella ja Yhdysvalloissa keskeiset indeksit ovat edelleen alle vuoden alun tason. Sekä lyhyet että pitkät korot ovat heilahdelleet voimakkaasti, heijastaen hermostuneisuutta markkinoilla. Euroalueella eteläisten jäsenvaltioiden lainojen korkoerot suhteessa Saksaan ovat kasvaneet ja EKP onkin ottanut käyttöön uuden rahapoliittisen välineen korkoerojen pitämiseksi hallinnassa. Yhdysvaltojen dollari on vahvistunut suhteessa muihin päävaluuttoihin, heijastaen rahapolitiikan nopeaa kiristymistä ja korkojen nousua. Inflaatio on yhä nopeaa lähes maailmanlaajuisesti. Energiakriisi ylläpitää nopeaa inflaatiota etenkin Euroopassa. Inflaatio on lisäksi muodostunut yhä laaja-alaisemmaksi, mitä heijastaa monessa taloudessa kiihtynyt pohjainflaatio. Kuitenkin, joitain merkkejä inflaatio-odotusten vaimenemisesta on ilmennyt Yhdysvaltojen ohella myös Euroopassa. Inflaation odotetaan laajalti hidastuvan vuoden 2023 kuluessa. Vaikea tilanne Euroopan energiamarkkinoilla jatkuu. Tulevana talvena joudutaan ehkä säännöstelemään energian kulutusta. Toisaalta raakaöljyn hinta on laskenut loppukevään 2022 huippulukemista. Venäjän hyökkäyssodan ja siitä johtuvan epävarman tilanteen takia maakaasun hinta Euroopassa on erittäin korkea. Sen sijaan teollisuuden raaka-aineiden hinnat ovat laskeneet voimakkaasti keväästä, heijastaen ehkä teollisuuden epävarmoja näkymiä. Raaka-aineiden hinnat laskevat maltillisesti ennustejaksolla.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan on heikentänyt Suomen ulkomaankaupan näkymiä merkittävästi. Venäjän osuus Suomen viennistä ja tuonnista on puolittunut hyökkäyksen alun jälkeen. Kauppa ei kuitenkaan ole vielä loppunut. Samalla varjostavaksi tekijäksi on noussut erityisesti euroalueen sekä Yhdysvaltojen talousnäkymät. Suomelle tärkeän kauppakumppanin Saksan talouden näkymät ovat heikentyneet keväästä. Samalla inflaatiovauhti heikentää kuluttajien ostovoimaa niin Euroopassa kuin Yhdysvalloissakin. Myös vienti- ja tuontihintojen voimakas kasvu hillitsee viennin ja tuonnin määrän kehitystä etenkin ennustejakson alkuvuosina. Kiinan rajut koronasulut aiheuttavat myös epävarmuutta maailmankauppaan, mikä heijastuu riskinä Suomelle.

Hinnat ovat nousseet v. 2022 nopeasti. Viennin ja tuonnin rakenne-erojen takia tuontihinnat nousevat v. 2022 nopeammin kuin vientihinnat. Tämä heikentää Suomen vaihtosuhdetta väliaikaisesti. Hintojen nousupaine tulee etenkin tavaroista niin tuonti- kuin vientihinnoissa. Vuonna 2022 tuontihintojen odotetaan nousevan 20,8 %, kun vientihinnat nousevat 18,7 %. Vuonna 2023 hintojen nousun odotetaan kuitenkin tasaantuvan merkittävästi.

Julkiset kulutusmenot kasvoivat viime vuonna poikkeuksellisen ripeästi. Kulutusmenoja kasvattivat etenkin covid-19-epidemian hoidosta ja torjunnasta aiheutuneiden kustannusten merkittävä kasvu ja toisaalta julkisten palvelujen asteittainen normalisoituminen vuoden 2020 kevääseen verrattuna, jolloin monet toiminnot olivat covid-19-epidemian vuoksi vajaakäytöllä rajoitustoimien vuoksi. Julkisten kulutusmenojen määrän kasvun arvioidaan hidastuvan 1,8 prosenttiin v. 2022 mm. covid-19-epidemian aiheuttamien lisämenojen pienentyessä edellisvuodesta, vaikka osa vuodelle 2021 budjetoiduista määrärahoista siirtyikin kuluvalle vuodelle. Kulutusmenojen kasvua ylläpitävät mm. väestön ikääntymisestä aiheutuva palvelutarpeen kasvu, Venäjän hyökkäyssodan edellyttämä varautuminen ja siitä aiheutunut maahanmuuton kasvu sekä hallitusohjelman mukaiset tehtävien laajennukset, joiden kustannukset nousevat vuosittain. Vuonna 2022 julkisia investointeja kasvattavat turvallisuusympäristön muutoksien aiheuttamat panostukset Suomen turvallisuuden parantamiseen sekä huoltovarmuuden varmistamiseen. lisäksi hyvinvointialueiden perustamiseen liittyy investointikustannuksia

Julkisen sektorin talouskasvu hidastuu merkittävästi ensi vuonna, ja alijäämä alkaa jälleen kasvaa. Venäjän hyökkäyssodan vuoksi tehdyt lukuisat varautumiseen liittyvät toimet heikentävät julkista taloutta myös tulevina vuosina. Nähtävissä oleva vaimea talouskasvu ei riitä korjaamaan julkisen talouden epätasapainoa ja alijäämä pysyy mittavana myös lähitulevaisuudessa. Julkinen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen kohosi korkealle tasolle koronaepidemian vuoksi eikä se ole palautunut kriisiä edeltäneelle tasolle. Velkasuhteen kasvu kuitenkin taittui viime vuonna hetkellisesti. Julkisen velkasuhteen väliaikaiseen tasaantumiseen vaikuttaa erityisen suotuisa nimellisen BKT:n kasvu. Valtionhallinnon, paikallishallinnon ja hyvinvointialueiden yhteenlaskettu alijäämä pysyy suurena, joten velkasuhde alkaa kasvaa uudelleen heti ensi vuodesta lähtien. Pidemmällä aikavälillä julkisen talouden menot ja tulot ovat rakenteellisesti epätasapainossa mm. väestön ikääntymisen johdosta, eikä julkinen talous siksi ole kestäväällä pohjalla. Ensi vuodesta lähtien Suomen julkisyhteisöjen rakenne muuttuu, kun sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisvastuu siirretään kunnilta hyvinvointialueille.

Valtionvarainministeriön arvion mukaan tämä helpottaa kuntien rakenteellisia, väestön ikääntymisestä johtuvia menopaineita, mutta silti kuntatalous jää painelaskelmassa alijäämäiseksi. Hyvinvointialueet aloittavat toimintansa alijäämäisinä. Alijäämä johtuu mm. mittavista investoinneista. Julkisen talouden merkittävimmät riskit liittyvät yleiseen talouskehitykseen. Venäjän hyökkäys Ukrainaan sekä siitä seuranneiden hintapaineiden vaikutukset voivat heijastua julkiseen talouteen niin yleisen talouskehityksen kuin myös tilanteen vaatiman varautumisen tai kansalaisille osoitettujen kompensatioiden kautta. Myös covid-19-epidemian mahdolliset uudet aallot sekä kertynyt hoitovelka voivat rasittaa julkista taloutta. Toisaalta koronaepidemian vuoksi budjetoitiin paljon määrärahoja eri kohteisiin. Kaikki määrärahat eivät välttämättä tule käytetyksi, ja siten se voi osaltaan kohentaa julkista taloutta etenkin tänä vuonna. Kuluva vaalikausi päättyy ensi vuoteen ja niinpä uuden tulevan hallituksen päätökset voivat keinauttaa julkista taloutta molempiin suuntiin.

Valtionhallinnon osalta voidaan todeta, että Valtionhallinnon alijäämä supistuu tänä vuonna, kun covid-19-epidemiasta johtuvat tukimenot pienenevät ja tulot kasvavat voimakkaasti. Hyvä työllisyyskehitys näkyy erityisesti palkoista kerättävissä veroissa. Toisaalta investointimenot kasvavat kuluvana vuonna tuntuvasti. Venäjän hyökkäys Ukrainaan kasvattaa vuoden 2022 päätösperäisiä menoja.

Pääministeri Marinin hallitus on antanut vuoden 2022 aikana kolme lisätalousarviota, joiden menolisäykset kohdistuvat mm. maanpuolustukseen, pakolaisten vastaanottamiseen, huoltovarmuuden turvaamiseen ja matkailu- ja ravintola-alan sekä tapahtuma-alan yrityksiin kustannustukeen. lisäksi EU:n elpymis- ja palautumistukiväline (RRF) tuo menolisäyksiä etenkin vuosille 2022-2023, joiden rahoitus jatkuu vuoteen 2026 asti. RRF-rahoituksella tuetaan vihreää siirtymää, työllisyyttä ja osaamista, sosiaali- ja terveystaloutta sekä digitalisaatiota. RRF:n menolisäykset kohdistuvat investointiavustuksiin, tukipalkkioihin, julkiseen kulutukseen sekä jonkin verran julkisiin investointeihin.

Korkomenojen odotetaan nousevan 2,3 mrd. euroon v. 2026. Kasvavat korkomenot ovat pois muusta julkisesta rahankäytöstä. Vuoden 2024 talouskasvu ei riitä tuottamaan tuloja tarpeeksi menojen kattamiseksi ja alijäämä on jäämässä suureksi. Vuodelle 2024 menoja kasvattaa rajavartiolaitoksen investoinnit ja lisäksi TKI-toiminnan rahoitus kasvaa. Keskipitkän aikavälin arvioissa vuosina 2025-2026 alijäämän odotetaan heikkenevän edelleen nykyisestä.

Valtionvarainministeriön näkemys paikallishallinnon osalta kertoo, että vaikka paikallishallinnon kulutusmenojen kasvu hidastuu v. 2022 covid-19-menojen pienentyessä edellisvuodesta, sen rahoitusasema heikkenee yli miljardi euroa alijäämäiseksi (eli 0,4 % suhteessa BKT:hen), kun yhteisöveron korotetun jako-osuuden ja valtionosuuslisäysten kaltaiset tukitoimet päättyvät. Kulutusmenojen kasvua ylläpitävät v. 2022 palvelutarpeen kasvun lisäksi hoito- ja palveluvelan purkaminen sekä pääministeri Marinin hallitusohjelman mukaiset kuntien tehtävien laajennukset, joissa kustannukset nousevat vuosittain. Lisämenoja aiheutuu myös Venäjän hyökkäyssotaa pakenevien ukrainalaisten maahanmuutosta, josta syntyviä kuluja mm. opetuksessa ja kotouttamisessa hallitus on sitoutunut korvaamaan kunnille.

Kunta-alalle kesällä 2022 solmittua palkkaratkaisua sovelletaan kaikkiin kunta-alan työntekijöihin. Niin sanottuun yleiseen linjaan sidottujen sopimuskorotusten lisäksi kunta-alan palkkausta uudistetaan erillisellä kehittämisohjelmalla vuosina 2023–2027. Ohjelman mukaan kunta-alan palkat nousevat viiden vuoden aikana yhteensä noin 5,1 % sopimuskorotusten lisäksi. Kunta-alan palkkaratkaisuilla on suuri merkitys paikallishallinnon kustannuskehitykselle, sillä henkilöstökulut muodostavat sen suurimman kuluerän.

Vuonna 2023 sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävät siirretään hyvinvointialueille ja niitä vastaava rahoitus valtiolle. Kuntien tulot sekä menot lähes puolittuvat uudistuksen seurauksena. Sote-uudistuksen myötä nämä vaikeasti ennakoitavat ja nopeasti kasvavat sosiaali- ja terveydenhuollon menot siirtyvät hyvinvointialueiden vastuulle. Kuntahallintoon (paikallishallinto pl. hyvinvointialueet) luettavat tehtävät painottuvat uudistuksen jälkeen entistä vahvemmin varhaiskasvatukseen ja koulutukseen, joiden yhteenlaskettu palveluntarve on laskeva koko 2010-luvun jatkuneen syntyvyyden alenemisen vuoksi. Kuntahallinnon alijäämän arvioidaan pysyvän n. 0,4 prosentissa suhteessa BKT:hen v. 2023. Kuntahallinnon menojen ja tulojen rakenteellinen epätasapaino kasvattaa sen nimellisvelkaa vuoteen 2023 saakka. Sote-uudistuksen seurauksena kuntataloudesta siirtyy n. 5,1 mrd. euroa velkaa hyvinvointialueille v. 2023. Kuntahallinto jää painelaskelmassa yli miljardin alijäämäiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen v. 2023. Vaikka väestön ikääntymisestä aiheutuvat menopaineet helpottuvat sote-uudistuksen myötä, jää tulojen ja menojen välille edelleen hieman kasvavaa epätasapainoa. Kuntaliiton yhteenvedon mukaan talouden kasvu jää vuoden 2023 vaisuksi. Hintojen nousun pelätään pitkittyvän. Myös työllisyyden kasvun ennakoitaan hyytyvän. Myös julkisen talouden rakenteelliset haasteet säilyvät ennallaan ja asiaa kuvaa parhaiten se, että tulot eivät riitä kattamaan menoja. Lisäksi menopaineet nähdään olevan kasvussa myös vuoden 2023 osalta.

[Rautalammin kunnan taloudellinen tilanne ja tulevaisuuden näkymät - taloudelliset lähtökohdat 2023](#)

Rautalammin kunnan tilinpäätökset ovat olleet vuosien 2018-2020 alijäämäisiä. Sitkeän tasapainottamistyön, kulukurin sekä tasapainoa tukevien toiminnallisten muutosten seurauksena kunnan talous saatiin vuoden 2021 aikana jäämään noin 21 000 euroa ylijäämäiseksi. Vielä talousarviota laadittaessa alijäämä näytti todennäköiseltä, mutta tilanne kääntyi positiiviseksi vuoden aikana. Vuoden 2021 aikana saadut ns. koronakorvaukset eivät suoranaisesti olleet auttamassa talouden tasapainon palauttamista kunnassa, sillä täällä koronasta aiheutui myös todellisia kustannuksia, joten saadut korvaukset kuluivat suoraan koronasta aiheutuneisiin todellisiin kuluihin. Välillisesti taloustilanteeseen saatiin helpotusta, sillä, että terveydenhoitokulut eivät toteutuneet ennakoitusti ja kunta sai ison palautuksen terveydenhuollon osalta. Positiivista on se, että kunnan taseessa on ollut alijäämävuosienkin aikana koko ajan laskennallista ylijäämää. Tällä hetkellä sitä on noin 3.6 miljoonaa. Viime vuosien vaikean taloustilanteen taustalla on ollut useita selkeitä siihen johtaneita syitä. Kunnan pieneen kokoon nähden on viimeisen kymmenen vuoden aikana tehty useita hyvin isoja investointeja erityisesti korjausrakentamisen osalta. Pelkästään korjausinvestointeihin on käytetty noin 6-7 miljoonaa euroa. Lisäksi investointeja on tehty runkovesiputkiston saneerauksiin ja

jätevesipumppaamoihin. Investointitarpeet on rahoitettu pääsääntöisesti velkarahoituksella, joten tuloslaskelman tasetta painaa raskas velkarahoituksen osuus, jonka takaisinmaksu tulee rasittamaan kunnan taloutta pitkään tulevien vuosien osalta. Vuoden 2021 aikana valmistui viimeisin isompi investointi eli Silmu, luontopainotteinen päiväkotikoti. Päiväkodin rakentamisessa käytettiin taserasitteisen vieraanpääoman sijasta Kuntarahoituksen kiinteistöleasingia. Vaikka rakentamiseen tarkoitettua suoraan lainaa ei otettu, on selvää, että kiinteistöleasing näkyy kunnan kokonaistilannetta arvioitaessa ja lisäksi leasing-vuokrasopimukset rasittavat myös käyttömenoja kuukausittain.

Viime vuosien aikana taloutta on myös rasittanut merkittävästi vuosittain kasvaneet terveyden- ja erikoissairaanhoidon kulut, joiden kasvuvauhti on ollut usean vuoden ajan yli miljoona euroa vuodessa. Vuosien 2019-2020 aikana myös sairaanhoitopiirin alijäämänkattamisvelvoitteet ovat olleet lisäämässä Rautalammin kuten muidenkin kuntien talouspaineita. Jatkossakin kunnan toimintoja tulee tarkastella tulopohjan kasvuun nähden. Talouden kulurakenteen maltillisesta kehityksestä tulee kaikkien toimialojen pitää huolta. Kunnan tulevat investointitarpeet edellyttävät tulorahoituksen riittävyyttä ja varautumista tulopohjan merkittävään kaventumiseen valtion korona-elvytysten päätyttyä ja julkisen talouden sopeuttamiseen varautuen. Kulurakenteen arviointia tulee tehdä niin oman kuin myös ostopalvelujen suhteen. Lisäksi Rautalammin kunnassa joudutaan sopeuttamaan raskas noin 11 miljoonan vieraanpääoman taakka siten, että tulojen vähenemisen jälkeen on mahdollista hoitaa lainasalkkua järkevästi ja siten, että se ei aiheuta liian suuria velvoitteita suhteessa kunnan pienenevään tulotasoon nähden. Talouden tasapainon saavuttaminen jatkossa edellyttää menokehityksen kasvun hillintää kaikkien toimintojen osalta. Keskiössä ovat rakenteelliset uudistukset, uudet toimintatavat ja kuntaan jäävien palvelujen uusi kohdentaminen ja tehostaminen. Myös kunnan kiinteistöjen tilannetta tulee tarkastella huolella. Lisäksi nyt hyvinvointialueille vuokrattavien kiinteistöjen osalta joudutaan aloittamaan hyvin nopeasti suunnitelmat mahdollisesta yhtiöittämisestä, jotta vuokraaminen hyvinvointialueelle voidaan turvata ylimenovuosien jälkeenkin.

Kunnan tulo-menorakennetta on pyritty kääntämään epäedullisesta suunnastaan tilanteeseen, jossa myynti- ja maksutulot voisivat paremmin kohdata kasvaneet kustannukset. Ostopalveluiden kallistuminen on osaltaan vaikeuttanut tasapainoisen talousrakenteen kehittymistä. Lähitulevaisuudesta tiedetään, että en kulujen nousupaine on väistämätöntä ja silti kulujen kasvua on pystyttävä tehokkaasti rajaamaan. Hyväksyttävä taso on 3%:n luokkaa vaikka korotuspaine on selvästi lähempänä 5%. Siksi toivottuun tilanteeseen päästään vain aktiivisesti ja rohkeasti muuttamalla totuttuja toimintatapoja, kokeilemalla poikkihallinnollisia ja joustavia toimintamalleja. On pyrittävä vaikuttamaan asioihin, jotka ovat toteutettavissa ja muutettavissa omilla päätöksillä. Kokonaisuutena 2023 talousarvioon jää 337 846 euroa alijäämäiseksi. On huomattava, että tilanne voi muuttua suuntaan tai toiseen kun otetaan huomioon terveydenhuollon kehitys, jonka lopullinen tilanne vahvistuu vasta ensi vuoden puolella. Verotulojen osalta alkuvuoden 2023 kehitys tulee olemaan ennakoitua parempi, koska vuodelle 2023 tullut muutos veropohjaan ei vielä alkuvuoden osalta näyntyä todellisenä. Ns. verohäntää on luvassa vielä alkuvuoden osalta. Kyseessä on siis vuoden 2022 veropohjan perusteella tilitettäviä verokertymiä alkuvuodelle.

Kuntaverot

Kuntien tuloista verotulojen osuus on ollut keskimäärin puolet, joten verotuksella on merkittävä vaikutus kuntatalouteen. Kunnan verotulot muodostuvat kunnallisverosta, yhteisöveron osuudesta sekä kiinteistöverosta. Sote-uudistuksen yhteydessä kuntien verotuloja siirretään valtiolle hyvinvointialueiden toiminnan rahoittamiseksi. Ansiotuloveroja siirretään noin 13,6 miljardia euroa ja yhteisöveroja noin 0,9 miljardia euroa vuoden 2023 tasossa arvioituna. Ansiotuloverotuksen muutokset toteutetaan nykyisen verojärjestelmän sisällä. Kaikkien kuntien kunnallisveroprosentteja alennetaan 12,64 prosenttiyksiköllä ja valtion verotusta kiristetään vastaavasti.

Valtionverotuksen kiristäminen toteutetaan muuttamalla tuloveroasteikkoa sekä useita eri ansiotuloverotuksen vähennysten parametreja. Samalla valtion- ja kunnallisverotuksen veropohjat yhdistetään. Tämä tarkoittaa sitä, että tulosta tehtävät vähennykset myönnetään jatkossa samoin perustein ja saman suuruisena, sekä valtionverotuksessa, että kunnallisverotuksessa. Ansiotuloverotukseen tehtävät muutokset toteutetaan niin, että niillä on mahdollisimman vähän vaikutusta verovelvollisten verotuksen tasoon. Uudistuksella ei ole tarkoitus keventää eikä kiristää kenenkään verotusta.

Jatkossa ansiotuloista maksetaan nykyistä enemmän veroa valtiolle, mutta vähemmän kunnalle, jolloin kokonaisuutena verotuksen taso säilyy lähes ennallaan. Hallitusohjelman mukaisesti uudistus toteutetaan niin, että verorakenteen muutokset eivät saa voimaan tullessaan aiheuttaa verotuksen kiristymistä. Tämänhetkisen arvion mukaan, ansiotulojen verotusta on kevennettävä noin 310 miljoonalla eurolla, jotta ansiotuloverotus ei kiristyisi. Kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta pienennetään yhdellä kolmasosalla ja valtion osuutta kasvatetaan vastaavasti. Hyvinvointialueiden verotuksellinen asema tuloverotuksessa vastaa jatkossa muiden julkisyhteisöjen verotuksellista asemaa.

Valtion- ja kunnallisverotuksen invalidivähennyksistä luovutaan ja vastaava rahamäärä kohdennetaan vammaispalveluiden kehittämiseen. Kun kuntayhtymät siirretään varoineen ja velkoineen voimaansaantolaissa säädetyllä tavalla hyvinvointialueille tai HUS-yhtymälle, omaisuuden siirroista ei ole tarkoitus aiheuttaa tulo-, arvonlisävero- tai varainsiirtoveroseuraamuksia.

Hankintaneutraalisuuden parantamiseksi hyvinvointialueelle korvataan muuta kuin liiketoimintaa ja verotonta liiketoimintaa varten tehtyihin verollisiin hankintoihin sisältyvä arvonlisävero sekä sosiaali- ja terveydenhuollon verottomiin hankintoihin sisältyvä laskennallinen vero samalla tavalla kuin kuntasektorille nykyisin.

Vuoden 2022 osalta Rautalammin kunnanvaltuusto päätti viime syksynä korottaa tuloveroprosenttia 0,5% ja kiinteistöveroprosenttia 0,05%.

Vuoden 2023 verotuksen osalta:

- tuloveroprosentti on 9,86 (22,5 - 12.64)
- yleinen kiinteistövero 1,05
  - vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprosentti 0,75
  - muiden asuinrakennusten kiinteistöveroprosentti 1,35
  - rakentamattoman rakennuspaikan veroprosentti 0,00

- o yleishyödyllisen yhteisön kiinteistöveroprosentti 0,00

Talousarviossa verotiedot ovat saadun verotuksen ennakkotiedon perusteella noin 6 877 000 euroa. Vuoden 2022 talousarviossa 10 953 000 euroa, joten laskua 4,0 miljoonaa euroa. Lisäksi vuoden 2023 verotulojen arviota parantaa ns. verohäntä, joka johtuu siitä, että osa alkuvuoden verotuloista on kertymää vielä tämän vuoden muuttumattomalla tuloverokertymällä koottuja. Tilanne verotulojen osalta tulee merkittävästi huononemaan vuoden 2024 osalta.

Valtionosuudet

Valtionosuusjärjestelmän tavoitteena on kuntien vastuulla olevien julkisten palvelujen saatavuuden varmistaminen tasaisesti koko maassa siten, että kansalaiset voivat saada tietyn tasoiset peruspalvelut asuinpaikasta riippumatta. Kunnan valtion-osuusrahoitus muodostuu myös hallinnollisesti kahdesta osasta:

- Valtiovarainministeriön hallinnoimasta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta (1704/2009)
- Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisesta opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudesta, jota hallinnoi opetus- ja kulttuuriministeriö.

Valtionosuusrahoitus maksetaan kunnille ja muille rahoituksen saajille yhtenä eränä jokaisen kuukauden 11 päivään mennessä. Valtionosuusrahoitus on yleiskatteellinen tuloerä, jota ei ole korvamerkitty tiettyjen palvelujen järjestämiseen, vaan rahoituksen saaja päättää itse valtionosuusrahoituksensa tarkoituksenmukaisimmasta käytöstä.

Kunnat ovat tulo- ja menorakenteeltaan keskenään erilaisia, joten sote-uudistuksen vaikutukset kohdentuvat niihin eri tavoin. Valtionosuusjärjestelmään sisältyy lisäksi suuria tasausmenettelyjä, joilla pyritään hallitsemaan ja rajaamaan kuntakohtaisia muutoksia.

Kunnilta siirretään yli 20 miljardilla eurolla kustannuksia hyvinvointialueiden hoidettaviksi. Kuntien tuloja – valtionosuutta, veromenetysten korvauksia, yhteisövero ja kunnallisvero – leikataan vastaavalla määrällä. Muutos valtion ja kuntien välillä on kustannusneutraali koko maan tasolla.

Sen sijaan yksittäisissä kunnissa siirrettävät tulot ja kustannukset voivat poiketa toisistaan huomattavasti. Eniten ja vähiten rahaa sosiaali- ja terveydenhuoltoon käyttävien kuntien väliset erot ovat kolminkertaiset. Tuloveroprosentin tuottoerot ovat tätäkin suuremmat. Lisäksi kunnallisveroprosentin leikkaamisella on huomattava vaikutus verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen.

Ensi vuoden osalta valtionosuuksien laskentaperusteet ovat muuttuneet ja saatujen ennakkolaskelmien pohjalta muutoksia on seuraavasti: ennakkolaskelma perustuu edellisen varainhoitovuoden (eli vuoden 2022) valtionosuuslaskelmaan, josta on poistettu sote-uudistuksen yhteydessä hyvinvointialueille siirtyvät sote-sidonnaiset valtionosuudet (noin 5,36 mrd. €). Lisäksi laskelmassa on huomioitu sote-uudistuksen yhteydessä voimaan tulevat muutokset peruspalveluiden valtionosuudessa. Järjestelmään on lisätty 16

vuotta täyttäneiden ikäryhmä ja väestökasvun sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosat. Lisäksi verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen lisäys- ja vähennysrajoja on muutettu.

Kuntakohtaisia muutoksia loivennetaan muutosrajoittimella, joka tasoittaa uudistuksesta kunnalle aiheutuvaa hyötyä tai tappiota. Käytännössä muutosrajoitin toimii siten, että jos kunnan menot vähenevät enemmän kuin tulot, sen valtionosuutta pienennetään. Jos kunnan tulot puolestaan vähenevät enemmän kuin menot, sen valtionosuutta lisätään. Sekä pienennyksen että lisäyksen suuruus on 60 prosenttia muuttuneiden menojen ja tulojen erotuksesta.

Muutosrajoittimella voi olla yksittäisissä kunnissa suuri vaikutus valtionosuuden kokonaismäärään. Miinusmerkkistä muutosrajoitinta onkin tulkittu monessa kunnassa niin, että rahat eivät riitä jäljelle jäävien valtionosuustehtävien rahoittamiseen. On kuitenkin huomattava, että tällöin kustannusten siirto tuo helpotusta kunnan kokonaistalouteen: kunnalta siirtyy pois enemmän menoja kuin tuloja.

Yksittäisten kuntien tulorakenne saattaa muuttua hyvinkin paljon, ja tämä on otettava huomioon talousvalmistelussa. Rautalammin kunnan osalta valtionosuuksissa tapahtuva muutos on merkittävä. Valtionosuudet tippuvat 84,7 prosenttia. Valtionosuuksia on luvassa 1.985.623 euroa mikä on noin 10.500 000 euroa vähemmän kuin talousarviossa 2022.

Rahoitustuotot ja -kulut

Markkinakorot ja valtion pitkäaikaisten lainojen korot ovat kääntyneet poikkeuksellisten vuosien jälkeen nousuun. Vuosia miinuksella ollut 12 kuukauden euribor-korko pomppasi syyskuussa 2022 jo yli kahden prosentin ja nousun odotetaan jatkuvan talvella. Euriborin ennustetaan nousevan alkuvuodesta 2023 jo yli kolmeen prosenttiin. Rautalammin kunnan korkokulujen arvioidaan olevan noin 150 000 euroa talousarviossa 2023.

Toimintatuotot

Rautalammin kunnan talousarviossa on vuodelle 2023 arvioitu toimintatuottoja kertyväksi noin 1.867 167. Tuottojen lasku vuoden 2022 talousarvioon verrattuna on noin 769 000 euroa.

Toimintakulut

Toimintakuluja talousarviossa on yhteensä 10.456 270 euroa. Verrattuna edellisen vuoden talousarvioon laskua 18.045.735 euroa. Menolajeista esimerkiksi henkilöstökulut laskevat 33,8 prosenttia johtuen hyvinvointialueelle tehtävistä henkilöstösiirroista.

Vuosikate

Vuosikate vuodelle 2023 on 523 520. Vuosikate osoittaa sen tulo-rahoituksen, joka juoksevien menojen maksamisen jälkeen jää jäljelle käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainojen lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulo-rahoituksen riittävyttä. Perusoletus on, että tulo-rahoitus on riittävä, jos vuosikate on vähintään käyttöomaisuuden poistojen suuruinen. Kunnan vuosikate vuodelle 2023 ei laaditun talousarvion pohjalta riitä poistojen kattamiseen vaan alijäämäinen tulos on odotettavissa, mikäli tilannetta ei saada käännettyä.

Poistot

Suunnitelman mukaiset poistot on saatu vastaamaan todellisuutta ja kertymä on ajantasainen. Poistot ovat vuoden 2023 osalta 861.366 euroa.

Talouteen vaikuttavia muutoksia vuonna 2023

Kuntatalousohjelman pohjalta voidaan todeta, että kuntataloudessa on takana kaksi vahvaa vuotta. Yleiseen talouskehitykseen liittyvä epävarmuus on kuitenkin kasvanut tämän vuoden aikana voimakkaasti, ja hintojen sekä henkilöstökulujen nousu luovat kasvupainetta myös kuntatalouden menoihin.

Sote-uudistus on Suomen historian yksi merkittävimmistä hallinnollisista uudistuksista. Vuoden 2023 alusta lukien vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisestä siirtyy kunnilta ja kuntayhtymiltä 21 hyvinvointialueelle. Poikkeuksena on Helsingin kaupunki, jolla säilyy sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuu. Lisäksi HUS-yhtymällä on erikseen säädetty järjestämisvastuu erikoissairaanhoidon liittyvistä tehtävistä omalla alueellaan.

Tavoitteena on:

- turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelut hyvinvointialueella asuville,
- parantaa palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta,
- kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja,
- turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti,
- vastata ikääntymisen ja syntyvyyden laskun aiheuttamiin haasteisiin ja
- hillitä kustannusten kasvua.

Kunnan järjestämän perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon, sosiaalitoimen ja pelastustoimen käytössä olevat kunnan omistamat toimitilat siirtyvät vuokrasopimuksen nojalla hyvinvointialueen hallintaan. Siirtymäkauden vuokrasopimus on voimassa vähintään kolme vuotta, ja hyvinvointialueella on oikeus pidentää sopimuksen voimassaoloa vuodella. Vuokran on katettava kohtuulliset pääoma- ja ylläpitokulut, ja siitä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Varmaa on, että epävarmuuden sietokykyä tarvitaan tulevien vuosien aikana. Kunnan suurin yksittäinen riski on se, että taloutta ei saada tasapainoon seuraavina vuosina. Lisäksi yksittäisiä merkittäviä riskejä sisältyy tytäryhtiöistä erityisesti Rautalammin kunnan Asunnonhankinnan talouden tervehdyttämiseen ja asuntokannan korjausvelan hoitoon.

Pohjois-Savon ja Rautalammin kunnan väestönkehitys

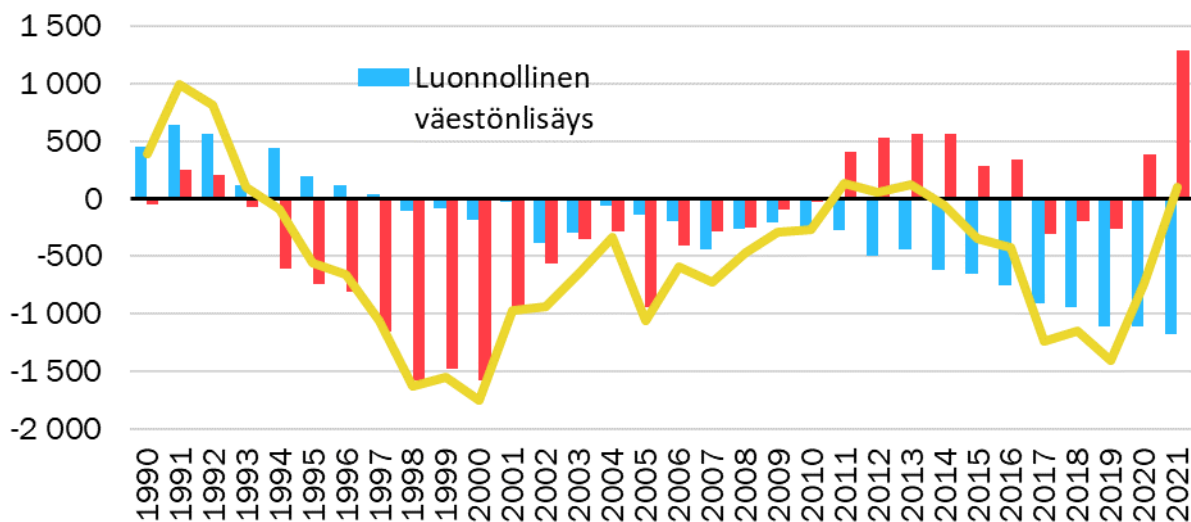
Pohjois-Savon väkiluku laski ennakkotietojen mukaan 441 hengellä tammi-elokuussa 2022. Vuonna 2021 väkiluku kasvoi samalla ajanjaksolla 271 hengellä. Vuonna 2020 väkiluku laski noin 650 hengellä ja vuosina 2017–2019 keskimäärin 920 hengellä.

Elokuun tilastojen perusteella ei vielä kannata tehdä johtopäätöksiä loppuvuoden kehityksestä. Elokuussa väestötilastoissa alkaa tyypillisesti näkyä opiskelijoiden muutto opiskelupaikkakunnille, mikä tasaa muuttovirtoja, mutta opiskelijoiden muutto jatkuu vielä syyskuussa. Tarkempaan väestöanalyysiin palataan lokakuussa, jolloin käytössä ovat syyskuuta koskevat väestömuutostilastot.

Vuoden 2021 lopussa Rautalammin väkiluku oli 3033.

Tilastokeskuksen viimeisimmän arvion mukaan Rautalammin väkimäärä olisi vuonna 2030 enää 2723 ja 2040 2498 henkilöä.

Pohjois-Savon väestönmuutokset v. 1990-2021

Työllisyys

Pohjois-Savossa oli syyskuun lopussa 9 757 työtöntä työnhakijaa, mikä on reilut 900 työtöntä vähemmän kuin vuosi sitten. Henkilökohtaisesti ilmoittautuneita lomautettuja oli syyskuun lopussa 372, mikä on kolmannes vähemmän kuin viime vuonna. Ilman lomautettuja työttömien määrä on 9 400 eli 750 työtöntä vähemmän kuin vuosi sitten.

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta Pohjois-Savossa on 8,7 %, mikä on 0,8 prosenttiyksikköä viime vuotta alhaisempi. Koko maan työttömien osuus työvoimasta on 8,8 %. Nuoria, alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli syyskuun lopussa 1 190 eli 12 % vähemmän kuin vuosi sitten. Pitkäaikaistyöttömiä on 3 900, mikä on 12 % vuoden takaista vähemmän.

Seutukunnittain tarkasteltuna työttömyys aleni kaikilla Pohjois-Savon seuduilla, eniten Koillis-Savossa (-15 %). Matalin työttömien osuus työvoimasta on Sisä-Savon seudulla (7,2 %) ja korkein puolestaan Koillis-Savossa (9,9 %). Syyskuussa uusia avoimia työpaikkoja oli 4 000, mikä on 8 % vähemmän kuin vuosi sitten.

Rautalammillä työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta syyskuun 2022 tilaston mukaan oli 7,5 prosenttia. Työttömiä työnhakijoita oli yhteensä 88 henkilöä kun syyskuun 2021 vastaava luku oli 90 henkilöä. Avoimien työpaikkojen määrä oli 16 kappaletta. Yleisesti syyskuun aikana täyttyneiden työpaikkojen avoinnaolon kesto oli Pohjois-Savossa keskimäärin 23 vuorokautta, koko maan keskiarvon ollessa 39 vuorokautta.

Vuoden 2024 Te- palvelu-uudistuksen johdosta kuntien työllisyydenhoito on suurten muutosten edessä. Paikallisten palvelujen säilyttäminen ajantasaisen tiedon saaminen ja muutostyöskentely tulevat olemaan suuressa roolissa jo tulevana talousarviovuonna 2023. Iso kysymys tulee olemaan miten tasalaatuiset palvelut turvataan kaikissa kunnissa?

[Elinvoimaisuus ja työpaikat](#)

[Väestön hyvinvointi](#)

Rautalammin uuden kuntastrategian ja hyvinvointikertomuksen keskiössä ovat hyvinvoivat kuntalaiset. Väestön hyvinvointia kehitystä seurataan säännöllisesti hyvinvointikertomuksessa. Laaja hyvinvointikertomus on tiivis kuvaus hyvinvoinnista ja terveydestä sekä niiden edistämisestä kunnassa. Laaja hyvinvointikertomus laaditaan valtuustokausittain, ja sitä tarkastellaan vuositasolla talousarvion laadinnan ja tilinpäätöksen yhteydessä. Laaja hyvinvointikertomus kerää tietoa kuntalaisten hyvinvoinnista, tukee kunnan päätöksentekoa, auttaa priorisoimaan toimintaa ja varmistaa toiminnan resurssit.

[Rautalammin kunnan taloutta koskevat tavoitteet 2023–2025](#)

Kuntakonsernin terve talous perustuu siihen, että myös konsernitilinpäätökset talousarviovuonna 2023 taloussuunnitelmavuosina 2024-2025 ovat tasapainossa.

Tavoitteet, jotka asetetaan vuosille 2023-2025 esitetään alla. On huomattava, että poikkeuksellisen muutosvuoden takia on mahdotonta asettaa euromääräisiä seurantalukuja esimerkiksi verotulojen osalta. Tavoitteet osoitetaan myös kunnan 100% tytäryhtiöille. Lisäksi tytäryhtiöiden raportointivelvollisuutta lisätään siten, että raportointi talouden kehityksestä on jatkossa kunnan välitilinpäätösten yhteydessä.

- verotulojen kehitystä seurataan jatkuvasti ja mahdollinen merkittävä verotulopoikkeama on kompensoitava muilla keinoilla arvioidun tulotason säilyttämiseksi.
- kunnan vuosikatteen tulee olla positiivinen jo vuoden 2023 aikana, mikä tarkoittaa tämä hetkinen talousarvio huomioiden säästötoimenpiteitä tilanteen muuttamiseksi.
- lainakannan edelleen kasvattaminen ei ole mahdollista

Vastuualueiden käyttötalous

Vuoden talousarvio vuodelle 2023 ja seuraaville suunnitelmavuosille 2024-2025 on tiukka ja sisältää kaikkien vastuualueiden osalta seuraavia toimenpiteitä:

- välttämätön toimintojen tehostamisen vaade, joka sisältää merkittävästi rakenteellisten ja kustannustehokkaiden muutosten toteuttamisen
- menojen karsimista
- uusien tulomahdollisuuksien löytämistä
- raportointivelvollisuus kerran kuukaudessa johtoryhmässä ja sieltä edelleen kunnanhallitukselle
- lisäksi kaikessa toiminnan uudelleenjärjestelyissä otetaan huomioon kuntalaisten hyvinvoinnin ja osallistamisen lisääminen

Kaikessa pyritään kaventamaan tulojen ja menojen liian isoa eroa ja edistetään pyrkimystä tasapainoon. Kaikessa muutoksessa pyritään ensisijaisesti huolehtimaan olosuhteisiin nähden mahdollisimman hyvin asiakasnäkökulman toteuttavat tasalaatuiset palvelut kaikille kuntalaisille. Palvelukokonaisuudet mietitään erityisesti asukas- ja kuntalaisnäkökohta huomioiden. Toiminta pyritään ratkaisemaan niin, että palvelut ovat joustavia, helposti saavutettavissa ja noudattavat erityisesti matalan kynnyksen -periaatetta. Kaikki tämä noudattaa kuntastrategiaan ja on siten perustoimintaa ehdottomasti ohjaava tekijä. Vastuualueiden taloussuunnitelmavuosien 2024–2025 käyttötalouden nettomenojen kehitys on jäätävä korkeintaan 2 %:n Käytännön tekemisessä tämä merkitsee sitä, että eri toimintayksiköjä ohjataan tekemään sellaisia priorisointeja ja ratkaisuja, joilla kuntalaisten palvelutaso pyritään säilyttämään hyvällä tasolla mutta aikaisempaa kustannustehokkaammin. Kokonaistilannetta ja menokurin pitävyyttä seurataan kuukausittain. Henkilöstöön liittyviä järjestelyitä pyritään hoitamaan ensisijaisesti luontaiset poistumat kuten eläköitymiset huomioiden. Määräaikaisia työsuhteita jätetään edelleen täyttämättä ja osa-aikaiset tehtävät lisääntyvät tulevina vuosina. Kunnan rakennemuutokseen liittyviä henkilöjärjestelyjä hoidetaan tarvittaessa YT-menettelyjä käyttäen. Luontaiset poistumat on hyödynnettävä tehokkaasti muutoksessa. Lisäksi kuntayhteistyötä tullaan korostamaan ja mahdollisia toimintatapojen muutoksia edistetään yhteistyöllä muiden SavoGrow kuntien kanssa mutta myös muiden lähialueiden

RAUTALAMPI 2030

”Tulevaisuuden Rautalampi on entistä elinvoimaisempi paikkakunta, joka toimii maaseudun suunnannäyttäjänä. Luontoon, kulttuurihistoriaan ja yhteisöllisyyteen pohjautuva rautalampilaisuus on elämäntapa ja identiteetti, joka tunnetaan myös kuntarajojen ulkopuolella.”

VISIO**ELINVOIMAHOJELMA 2025****SOTE-ALAN YRITYSTEN
ERIKOISTUMINEN****METSÄ**
VARALLISUUDEN
HYÖDYNTÄMINEN**MATKAILUPALVELUJEN
TUOTTEISTAMINEN****PALVELURAKENTEEN
TURVAAMINEN****LÄHIRUOKA****TAVOITETTAVUUTTA
PARANTAVAT KOKEILUT****TOHOLAHDEN
YRITYSPUISTON
KEHITTÄMINEN****HYÖTY****ELÄVÄ
KUNTAKESKUS****MARKKINOINTI**

KEHITTÄMISHANKKEISTA

RAUTALAMPILAISEN

**PAIKKA-
RIIPPUMATON
TYÖ****HEIMON
HYÖDYNTÄMINEN****VUOKRA-ASUNTO-
JA RANTATONTTI-
TARJONTA****KANSALLISPUISTO
YHTEISTYÖN ALUSTANA****DIGITAALISESTI
LÄSNÄOLEVA
KUNTA****VERKOSTOMAINEN
YHTEISTYÖ
YRITYSTEN VÄLILLÄ****PARAS****KANNATTAVAN
KASVUN
TAVOITTELU****KOKEILEVA TOIMINTAKULTTUURI****YHTEISÖLLISYYS****ASUMINEN****TOIMENPITEET****PAINOPISTEET****HOIVA-
ALA****MAA- JA
METSÄTALOUS****TEKNOLOGIA-
TEOLLISUUS****MATKAILU****KÄRKITOIMIALAT****TURVALLISUUS***Tasa-arvo, inhimillisuus,
oikeudenmukaisuus,
suvaitsevaisuus ja
välittäminen.***KESTÄVÄ
KEHITYS JA
YMPÄRISTÖ****TALOUDELLISUUS***Elinvoimaisuus,
saavutettavuus ja
tehokkuus.***KULTTUURI JA
YHTEISÖLLISYYS****ARVOT**

VUODEN 2023 TALOUSARVIO

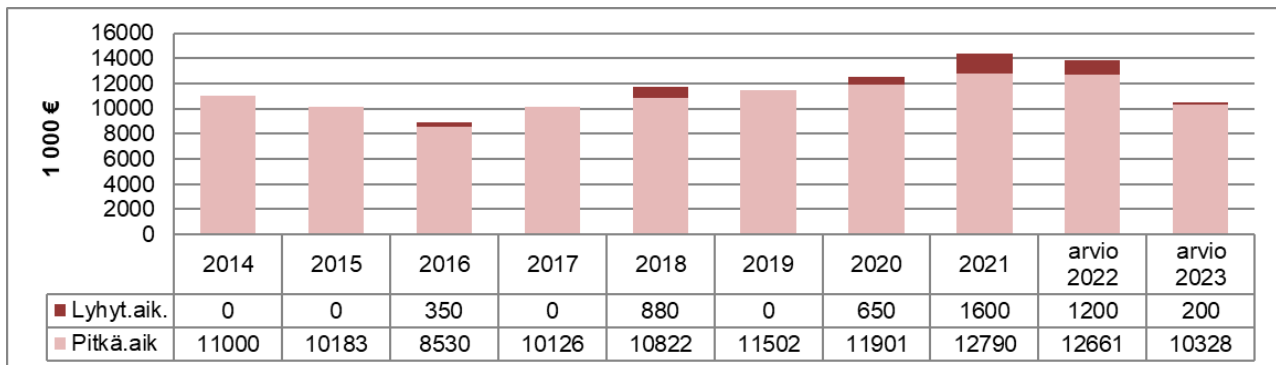
TULOT JA MENOT PÄÄLUOKITTAIN (ULKKOISET 1000€)

TULOT	TP 2021	TA 2022	TA 2023
Käyttötalous	2 951	2 636	1 867
Tuloslaskelmaosa	24 398	23 930	9 263
Investointi	247	188	63
Rahoitusosa ilman tilap.laino	2 762	2 000	2 000
Yhteensä	30 358	28 754	13 193

MENOT	TP 2021	TA 2022	TA 2023
Käyttötalous	26 210	27 890	10 456
Tuloslaskelmaosa	109	150	150
Investointi	975	793	1 299
Rahoitusosa ilman tilap.laino	791	1 990	2 018
Yhteensä	28 085	30 823	13 923

Taulukossa vertaillaan vuoden 2022 talousarviota muutoksineen vuoden 2023 talousarvioon. Taulukko kertoo sen, miten tilanne vaihtelee käyttötalouden, investointien ja esim. lainarahoituksen suhteen.

LAINATILANNE 31.12. (1000 €)

ASUKASLUKU 31.12.2021

	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022
Yhteensä	3305	3288	3255	3196	3121	3053	3033
Muutos	-68	-17	-33	-59	-75	-68	-20
Naiset	1651	1634	1615	1595	1567	1518	1506
Miehet	1654	1654	1640	1601	1554	1535	1527

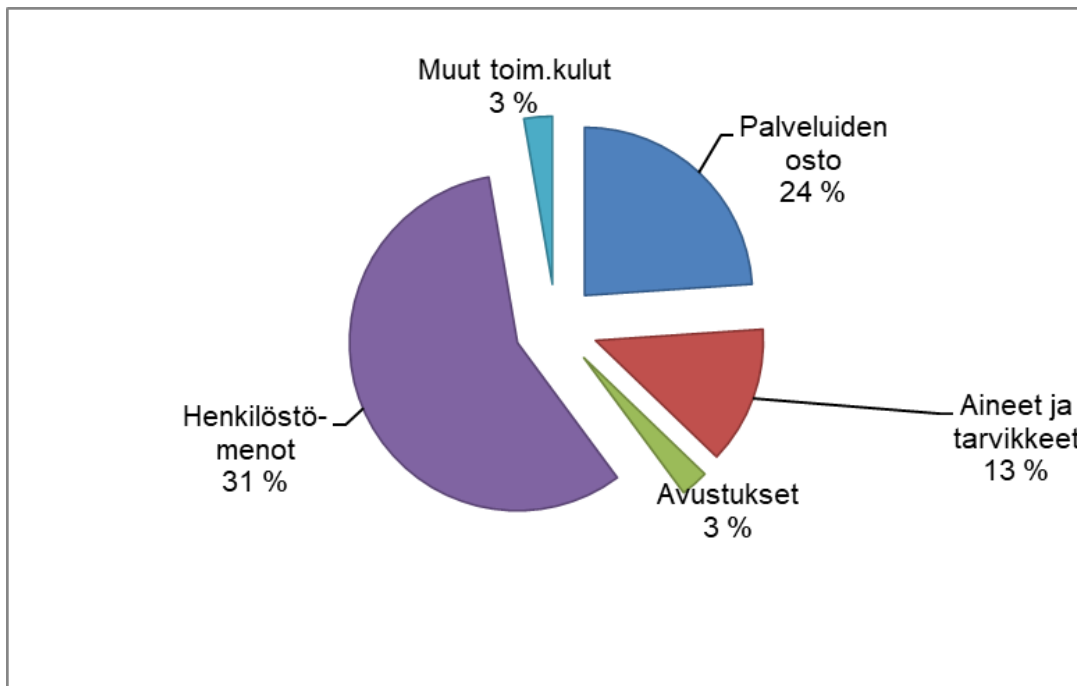
VEROPROSENTIT VUONNA 2023

Tuloveroprosentti	9,86 %			
Kiinteistöveroprosentit				
Yleinen kiinteistövero	1,05 %			
Vakituisen asuinrak. kiinteistövero	0,75 %			
Muiden asuinrak. kiinteistövero	1,35 %			
Yleishyöd. yhteisöjen kiinteistövero	0,00 %			
Tuulivoima	3,10 %			
Tuloveroprosentti kuntalaisille on 22,5 %, mutta kuntaan siitä tuloutuu vain 9,87 %				

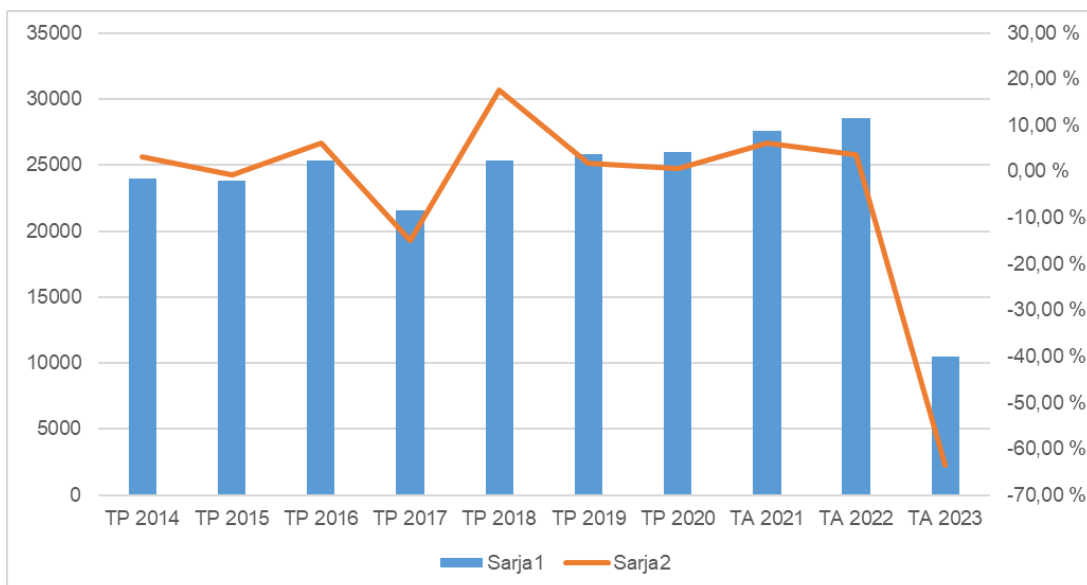

TOIMINTAMENOT MENOLAJEITTAIN (ULKOISET 1000 €)

Menolaji	TP 2021	TA 2022	TA 2023
Henkilöstömenot	8 369	8 852	6 004
Palveluiden osto	15 217	16 665	2 502
Aineet ja tarvikkeet	1 448	1 494	1 385
Avustukset	785	544	280
Muut toim.kulut	391	335	285
Yhteensä	26 210	27 890	10 456

ULKOISET KÄYTTÖMENOT 2014 – TA2023 (1000 €)

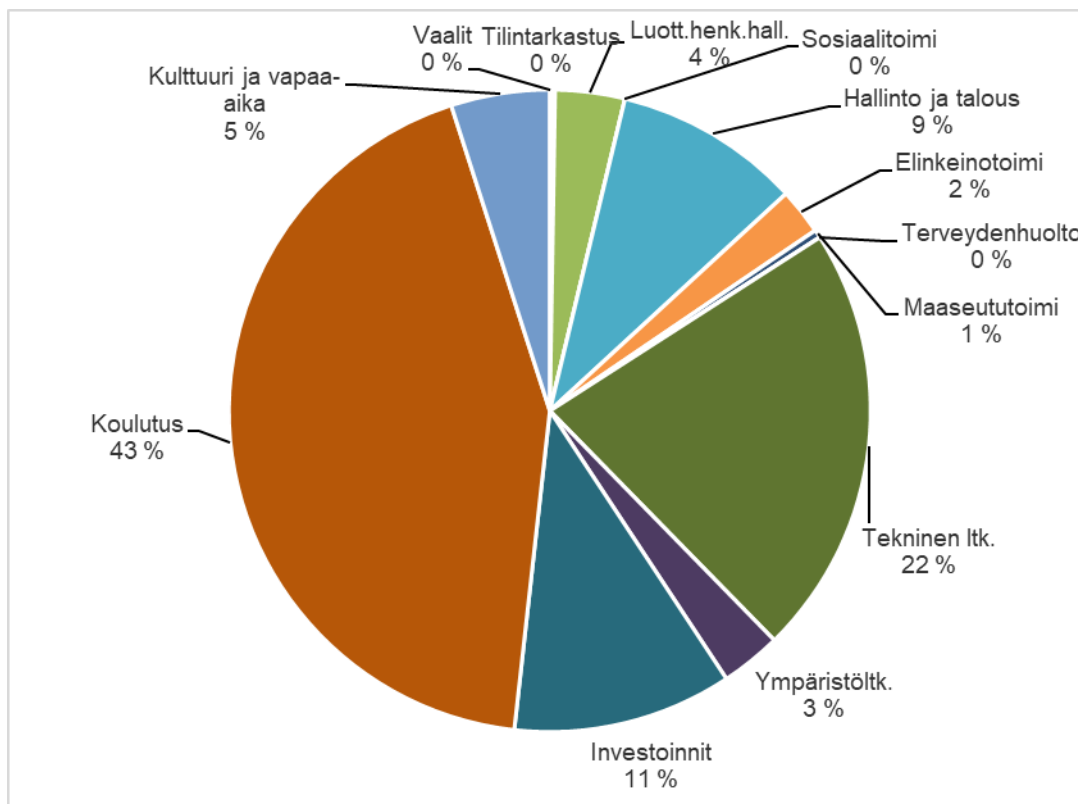

MENOT TOIMINNOITTAIN (ULKOISET 1000 €)

Menolaji	TP 2021	TA 2022	TA 2023
Vaalit	16	9	11
Tilintarkastus	21	17	20
Luott.henk.hall.	370	318	412
Hallinto ja talous	1 053	1 010	1 106
Elinkeinotoimi	193	251	274
Maaseututoimi	43	48	48
Sosiaalitoimi	8 302	8 241	0
Terveystenhoolto	8 304	9 184	0
Koulutus	5 068	5 205	5 085
Kulttuuri ja vapaa-aika	547	604	585
Tekninen lautakunta	2 178	2 878	2 557
Ympäristölautakunta	113	125	359
Investoinnit	975	793	1 299
Yhteensä	27 183	28 683	11 756

Taulukko kertoo miten eri toimintojen menot ovat muuttuneet ja mikä on niiden suhteellinen osuus kunnan menoista.

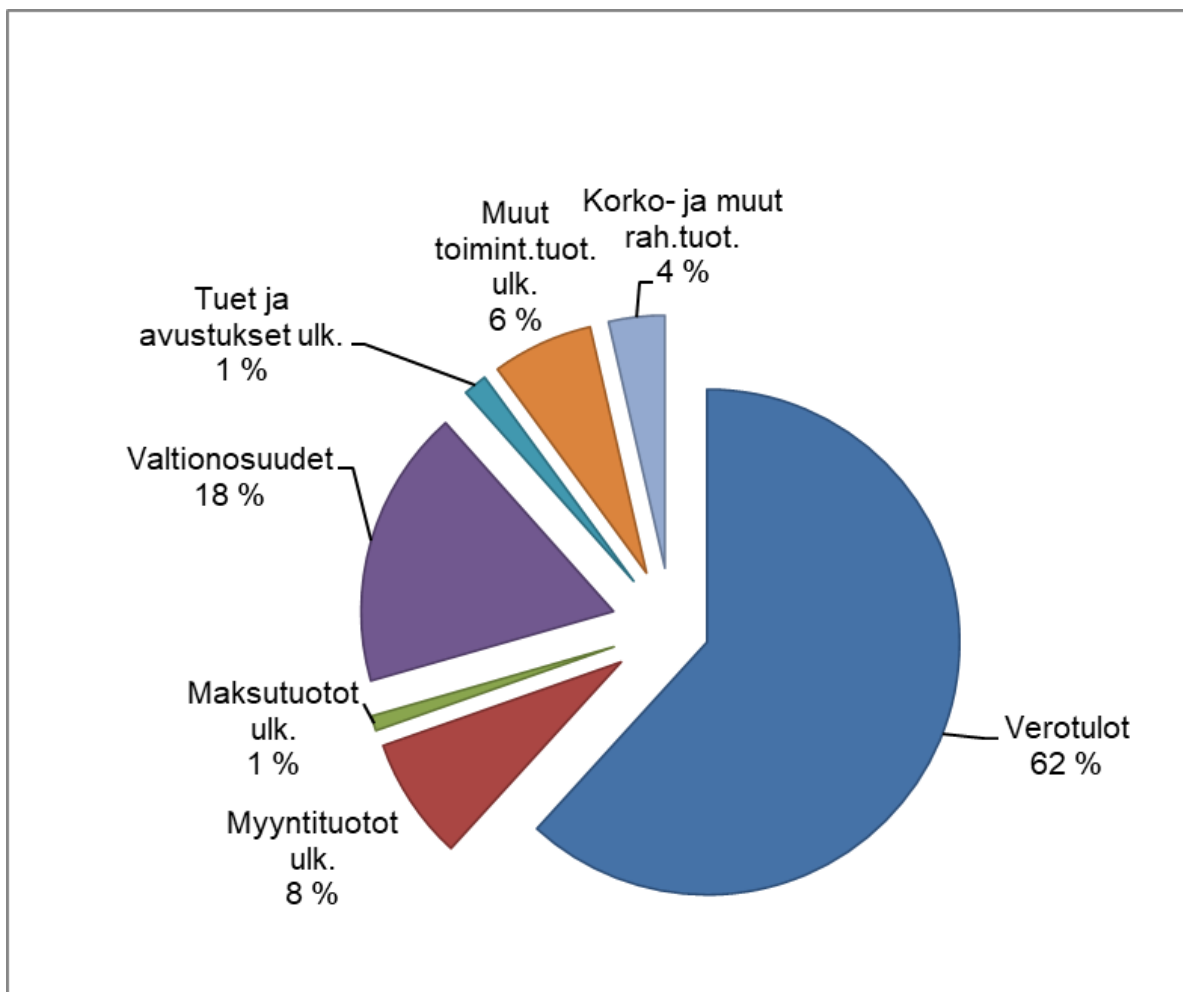

TOIMINTA- JA RAHOITUSTULOT (1000 €)

	TP 2021	TA 2022	TA 2023
Verotulot	11 477	10 953	6 877
Valtionosuudet	12 535	12 943	1 986
Myyntituotot ulk.	1 194	1 083	872
Maksutuotot ulk.	604	641	106
Tuet ja avustukset ulk.	535	340	170
Muut toimintatuotot ulk.	618	572	720
Korko- ja muut rah.tuotot	386	334	400
Satunnaiset tuotot	0	100	0
Yhteensä	27 349	26 966	11 131

Taulukosta ja kuviosta nähdään kunnan riippuvuus verotuloista ja valtionosuuksista.

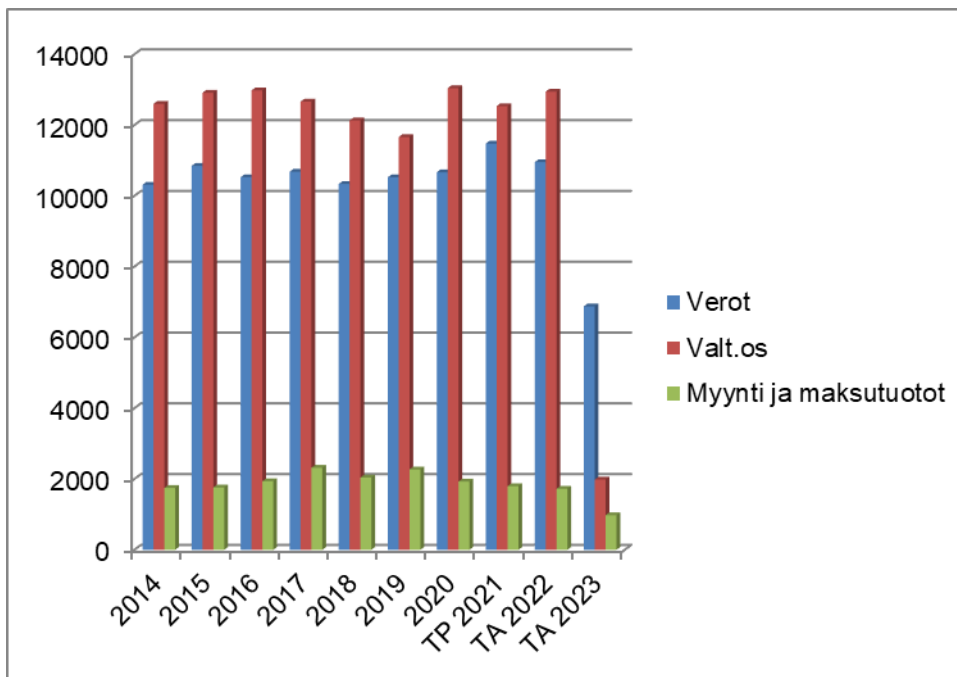

SUURET TULORYHMÄT

Kuviossa on vertailtu suuria tuloryhmiä sekä myynti ja maksutuloja. Myynti- ja maksutulojen yhteenlaskettu määrä on noin 1 milj. euroa. Kuvio osoittaa verotulojen ja valtionosuuksien suuren merkityksen kunnan tulonmuodostuksessa. Kielteinen kehitys näissä ryhmissä aiheuttaa ongelmia, joita on vaikea kompensoida. Oman tulorahoituksen merkitys kasvaa lähivuosina selvästi.

	Verot	Valt.os	Myynti ja maksutuotot
2014	10313	12599	1747
2015	10847	12913	1762
2016	10526	12980	1938
2017	10683	12663	2318
2018	10336	12132	2041
2019	10524	11663	2270
2020	10666	13043	1928
TP 2021	11477	12535	1798
TA 2022	10953	12943	1724
TA 2023	6877	1986	978

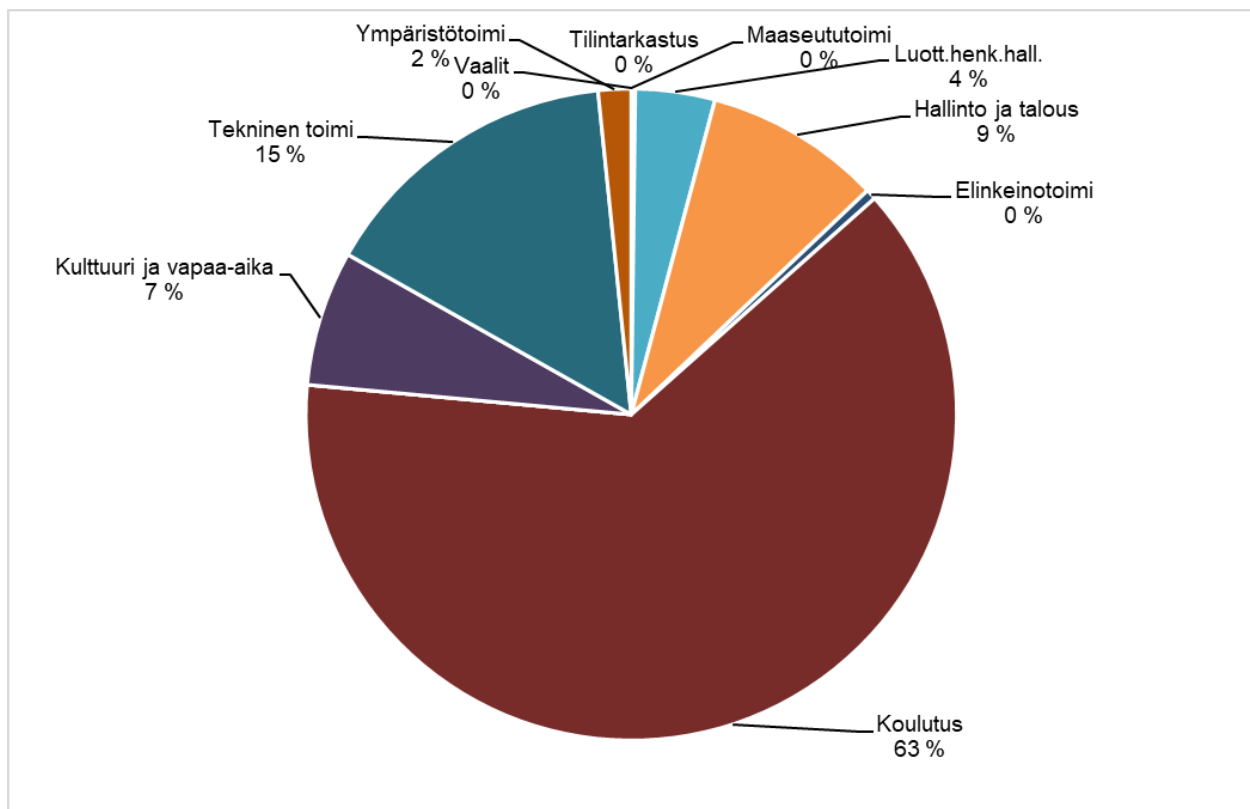

HENKILÖSTÖKULUT TOIMINNOITTAIN (1000 €)

Menolaji	TP 2021	TA 2022	TA 2023
Vaalit	12	8	8
Tilintarkastus	4	5	4
Luott.henk.hall.	186	173	237
Hallinto ja talous	498	532	527
Elinkeinotoimi	9	7	31
Maaseututoimi	0	3	0
Sosiaalitoimi	2844	2735	0
Terveystoimi	22	18	0
Koulutus	3685	3905	3783
Kulttuuri ja vapaa-aika	284	329	403
Tekninen toimi	733	1045	912
Ympäristötoimi	91	93	98
Yhteensä	8368	8853	6003

Kuvio osoittaa henkilöstön sijoittumisen kunnan eri sektoreille sekä siinä tapahtuneet muutokset.

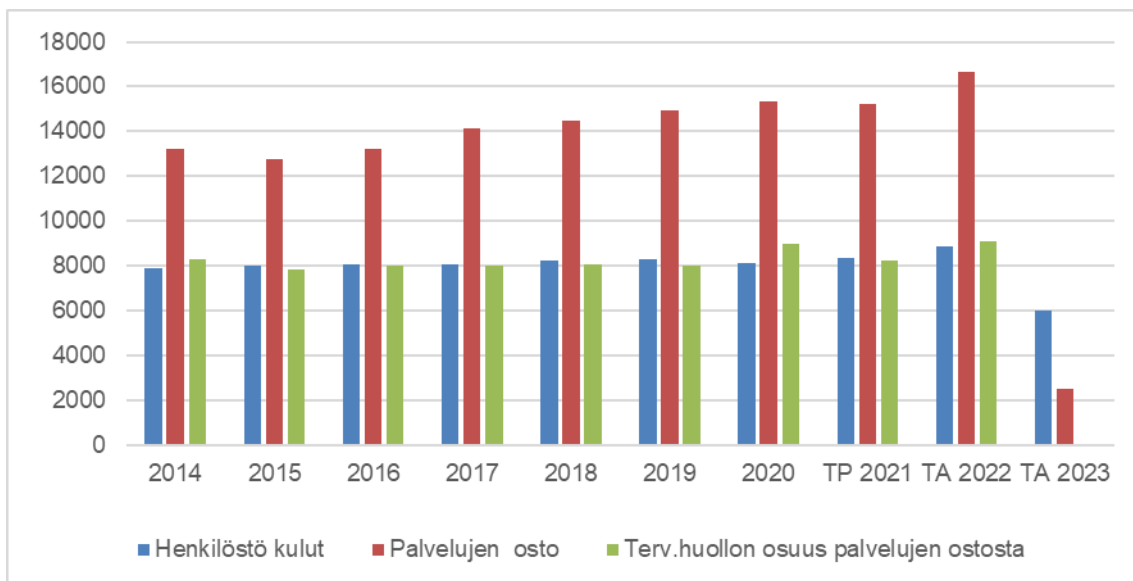

HENKILÖSTÖKULUT JA PALVELUJEN OSTO

Taulukossa ja kuviossa on vertailtu henkilöstökuluja ja palvelujen ostoa sekä terveydenhuollon osuutta palvelujen ostosta.

	Henkilöstö kulut	Palvelujen osto	Terv.huollon osuus palvelujen ostosta
2014	7874	13241	8306
2015	7983	12763	7845
2016	8044	13214	7980
2017	8037	14147	7994
2018	8221	14470	8033
2019	8307	14913	8008
2020	8095	15327	8947
TP 2021	8368	15217	8224
TA 2022	8853	16665	9096
TA 2023	6003	2503	0

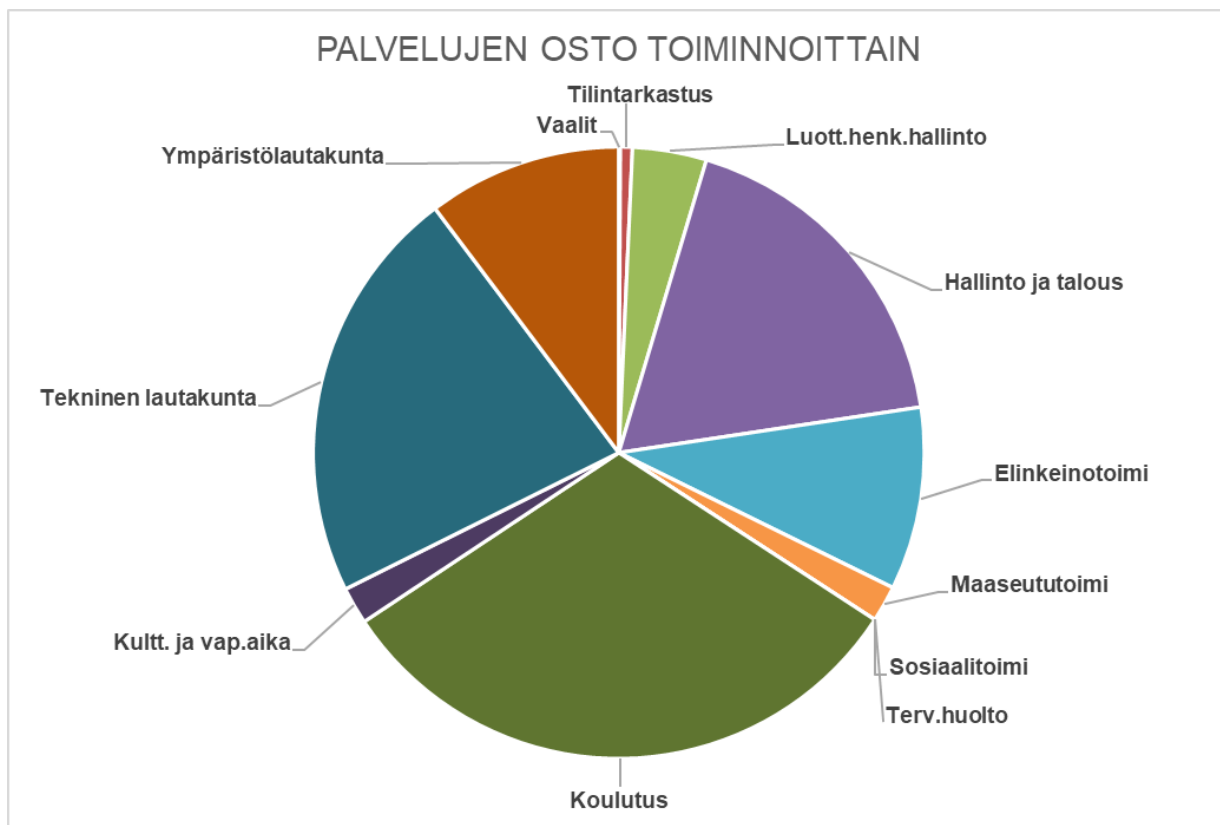
PALVELUJEN OSTO TOIMINNOITTAIN (ULKOISET 1000 €)

Taulukkoon on koottu eri toimialojen palvelujen osto kunnan ulkopuolisilta palveluntarjoajilta. Terveysthuollon luku on selvästi muita suurempi, koska koko terveydenhuolto on ostopalvelua.

Käyttötalous	TP 2021	%	TA 2022	%	TA 2023	%
Vaalit	3	0,0	1	0,0	2	0,1
Tilintarkastus	18	0,1	13	0,1	16	0,6
Luott.henk.hallinto	70	0,5	74	0,4	98	3,9
Hallinto ja talous	516	3,4	431	2,6	450	18,0
Elinkeinotoimi	180	1,2	230	1,4	242	9,7
Maaseututoimi	43	0,3	45	0,3	48	1,9
Sosiaalitoimi	4 424	29,1	4 931	29,6	0	0,0
Terv.huolto	8 224	54,0	9 096	54,6	0	0,0
Koulutus	868	5,7	858	5,1	788	31,5
Kultt. ja vap.aika	145	1,0	132	0,8	49	2,0
Tekninen lautakunta	704	4,6	824	4,9	553	22,1
Ympäristölautakunta	22	0,1	30	0,2	257	10,3
Yhteensä	15 217	100	16 665	100	2 503	100

Taulukkoon on koottu eri toimialojen palvelujen osto kunnan ulkopuolisilta palveluntarjoajilta.

Terveysthuollon luku on selvästi muita suurempi, koska koko terveydenhuolto on ostopalvelua.

TALOUSARVION SITOVUUS

Talousarvion toimeenpanosta

Kunnanvaltuuston talousarviopäätöksen jälkeen kunnanhallitus määrittelee ja arvioi täytäntöönpano-ohjeissaan lautakuntien ja mahdollisesti edelleen viranhaltijoiden päätösvallan määrärahojen jakamisessa. Lautakunnat ja viranhaltijat hyväksyvät annettujen täytäntöönpano-ohjeiden mukaisesti entisen tapaan käyttösuunnitelmat määrärahojensa jakamisesta ja toimittavat ne tiedoksi kunnanhallitukselle ja taloustoimistoon.

Talousarvion sitovuus

1. Käyttötalouden määrärahojen sitovuus
  - 1.1 Kunnanvaltuusto hyväksyy määrärahat toimielintasolla ja antaa kunnanhallitukselle tehtäväksi päättää määrärahoista tehtävätasolla.
  - 1.2 Kunnanhallitus määrittelee täytäntöönpano-ohjeissa lautakuntien ja viranhaltijoiden päätösvallan määrärahojen edelleen jaossa.
  - 1.3 Teknisen toimen talousarviossa rakennusten jakamattomissa erissä olevaa vuosikorjauksiin tarkoitettua määrärahaa voidaan siirtää kunnanhallituksen päätöksellä toteutuneiden kustannusten suhteessa muille hallintokunnille, tehtäväalueille ja tulosityksiköille.
  - 1.4 Kunnanhallitus voi talousarviovuoden aikana tehdä muutoksia kunnanvaltuuston toimielintasolla hyväksymään talousarvioon niin, että talousarvion ulkoisten menojen loppusumma ei näiden muutosten seurauksena kasva.

KÄYTTÖTALOUSOSA

OSASTOJEN TOIMINTA 2022

130 Tilintarkastus
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Kuntalain mukaan valtuusto asettaa toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastamista varten tarkastuslautakunnan. Hallintosäännön mukaan tarkastuslautakuntaan kuuluu seitsemän jäsentä. Valtuusto valitsee toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastamista varten yhden tai useamman JHTT-tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön. Kuluva valtuustokauden 2021–2025 tilintarkastuspalveluista on tehty sopimus BDO Auditor Oy:n kanssa.
Vastuhenkilö hallintojohtaja
Tehtävä tilintarkastus
Sitovia tavoitteita (strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden) 1. Tilinpäätös 2022, arviointikertomus. 2. Tarkastussuunnitelman toteuttaminen.
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle henkilöriskit
Tunnusluvut ja mittarit
Toiminnan painopistealueet 2023 Teknisen lautakunnan alainen toiminta ja investoinnit, konserniyhtiöt.

130 Tilintarkastus	TP 2021	TA 2022	Hall.kunta 2023	Muutos% 22/23	Ero 22/23
T U L O T (ulkoiset)					
M E N O T (ulkoiset)	21 170	17 000	20 173	18,70	3 173
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	21 170	17 000	20 173	18,70	3 173
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	695	750	694	-7,50	-56
TOIMINTAKATE (sisäiset)	695	750	694	-7,50	-56
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	21 865	17 750	20 867	17,60	3 117
Asukasluku	3035	3050	3020		
Toimintakate / asukas	7,20	5,82	6,91		

18 Luottamushenkilöhallinto
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Kunnanhallitus vastaa kunnan hallintotehtävistä ja taloudenhoidosta sekä vastaa valtuustossa käsiteltävien asioiden valmistelusta ja täytäntöönpanosta. Kunnanhallituksen keskeisenä tehtävänä on vastata valtuuston päättämien strategioiden toteuttamisesta. Kunnanhallituksen alaisuudessa toimii henkilöstöjaos, elinvoimatyöryhmä ja vapaa-ajan asukastoimikunta. Kunnan johtamisen tehtävänä on saada kunnan organisaatio ja koko yhteisö toimimaan siten, että kunnan visio, toiminta-ajatus ja päämäärät sekä asetetut tavoitteet toteutuvat.
Vastuhenkilö Kunnanjohtaja
Tehtävä Kunnanvaltuusto on asukkaiden valitsema kunnan ylin toimielin. Valtuusto käyttää kunnan ylintä päätösvaltaa. Valtuustolla on kokonaisvastuu kunnan toiminnasta ja taloudesta. Kunnanhallitus on kunnan keskeinen toimielin. Sen tehtävänä on johtaa kunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta.
Sitovia tavoitteita (strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden) <ol style="list-style-type: none">
1. Kunnan talouden tasapaino, talouden tasapainottamissuunnitelman päivitys ja toimeenpano.
2. Yhdyspinta- ja horisontaalinen yhteistyö HVA:n kanssa.
3. Elinvoimasuunnitelman toteuttaminen: Yrittäjämysteisyyden turvaaminen ja vahvistaminen
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiseksi Resurssipula
Tunnusluvut ja mittarit <ol style="list-style-type: none">
1. Talousarvio (vuosikate kattaa poistot), tilinpäätös (tilinkauden tulos ylijäämäinen), tasapainottamissuunnitelma.
2. Toimivat palvelut, tyytyväiset kuntalaiset (kysely?)
3. Työpaikkojen ja yritysten lkm, yritysbarometrin parantunut tulos
Toiminnan painopistealueet 2023 Elinvoiman lisääminen.

18 Luottamushenkilöhallinto	TP 2021	TA 2022	Hall.kunta 2023	Muutos% 22/23	Ero 22/23
T U L O T (ulkoiset)	-3 587	-200	-10 000	4 900,00	-9 800
M E N O T (ulkoiset)	370 109	318 136	411 773	29,40	93 637
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	366 522	317 936	401 773	26,40	83 837
Suunnitelmapoistot	34 498	34 345	34 121	-0,70	-224
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	34 430	59 114	52 590	-11,00	-6 524
TOIMINTAKATE (sisäiset)	68 929	93 459	86 711	-7,20	-6 748
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	435 451	411 395	488 484	18,70	77 089
Asukasluku	3035	3050	3020		
Toimintakate / asukas	143,48	134,88	161,75		

170 Yleishallinto
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Yleishallinnon palvelualue sisältää hallintopalvelut, yhteispalvelupisteen, henkilöstöhallinnon, kunnallisverotuksen (kunnan osuus verokustannuksista), työllisyyspalvelut, tyky-toiminnan, asuntoasiat, ay- ja työsuojelutoiminnan ja työterveyshuollon. Hallintopalveluihin kuuluvat mm. keskusvaalilautakunta, valtuuston, kunnanhallituksen ja henkilöstöjaoston esittelijä/sihteeripalvelut
Vastuhenkilö Hallintojohtaja
Tehtävä Tuottaa yleishallinnon palvelut
Sitovia tavoitteita <ol style="list-style-type: none">
1. Presidentin vaalien organisointi ja sujuva läpivienti.
2. TE-uudistukseen valmistautuminen, yhteistyöalueen selkiintyminen.
3. Henkilöstöpoliittisen ohjelman laatiminen ja käyttöönotto
4. Työterveyshuollon toimintaohjelman päivittäminen.
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle
Tunnusluvut ja mittarit <ol style="list-style-type: none">
1. Presidentin vaalien virheetön läpivienti.
2. Suunnitelma TE palvelujen organisoinnista.
3. Henkilöstöpoliittinen ohjelman käyttöönotto, toimivat käytänteet
4. Päivitetty, toimivat ohjelma, pääpaino ennaltaehkäisyssä
Toiminnan painopistealueet 2023 Perustyö, tilanteen vakauttaminen.

170 Yleishallinto	TP 2021	TA 2022	Hall.kunta 2023	Muutos% 22/23	Ero 22/23
T U L O T (ulkoiset)	-66 609	-63 250	-68 379	8,10	-5 129
M E N O T (ulkoiset)	394 165	445 149	525 634	18,10	80 485
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	327 556	381 899	457 255	19,70	75 356
Suunnitelmapoistot	13 466	11 222	0	-100,00	-11 222
Tulot (sisäiset)	-31 602	-34 150	-19 195	-43,80	14 955
Menot (sisäiset)	35 259	58 891	39 950	-32,20	-18 941
TOIMINTAKATE (sisäiset)	17 122	35 963	20 755	-42,30	-15 208
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	344 678	417 862	478 010	14,40	60 148
Asukasluku	3035	3050	3020		
Toimintakate / asukas	113,57	137,00	158,28		

180 Taloushallinto
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Taloushallinto sisältää palkanlaskentapalvelut, kirjanpitoapalvelut (ostopalvelu) Kuntalaskenta, myynti- ja ostoreskontra kunnan toimintaa), hankkeiden maksatukset, perintään osallistuminen ja ICT-palvelut kunnan toimintana
Vastuhenkilö hallintojohtaja
Tehtävä Tuottaa taloushallinnon palvelut
Sitovia tavoitteita (strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden) 1. Toimivat taloushallinnon palvelut sote-uudistuksen jälkeen. 2. Taloushallinnon toteuttaminen oikein ja ajallaan päätöksenteon tueksi.
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiseksi henkilöstöriskit (ohut organisaatio), ohjelmistoriskit
Tunnusluvut ja mittarit 1. Sopimus Kuntalaskennan kanssa päivitetty, muutokset huomioitu. 2. Raportointi sujuvaa, viiveitä 0 tai virheitä 0.
Toiminnan painopistealueet 2023 Ohjelmistojen ajantasaisuus (mm. talouden suunnitteluohjelma)

180 Taloushallinto	TP 2021	TA 2022	Hall.kunta 2023	Muutos% 22/23	Ero 22/23
T U L O T (ulkoiset)	-57 998	-50 000	-40 000	-20,00	10 000
M E N O T (ulkoiset)	659 830	565 343	580 510	2,70	15 167
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	601 832	515 343	540 510	4,90	25 167
Suunnitelmapoistot	8 517	7 810	21 735	178,30	13 925
Tulot (sisäiset)	-391 521	-378 577	-366 732	-3,10	11 845
Menot (sisäiset)	15 474	20 183	11 662	-42,20	-8 521
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-367 530	-350 584	-333 335	-4,90	17 249
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	234 302	164 759	207 175	25,70	42 416
Asukasluku	3035	3050	3020		
Toimintakate / asukas	77,20	54,02	68,60		

26 Elinkeinotoimi**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Toimialan tehtävänä on kuntakonsernin elinvoimaan, yritys- ja elinkeinoelämän kehittämiseen ja toimintaedellytysten luomiseen sekä työllisyyden edistämiseen liittyvät asiat.

Rautalammin elinkeinotoimen palvelut tuottaa Kehitysyhtiö SavoGrow Oy, jossa Rautalammin kunta on yksi kuudesta omistajasta. Kehitysyhtiö tuottaa kunnassa yrityspalvelua (elinkeinoasiamies) lähipalveluna sekä kehittämishanketoimintaa. Kehitysyhtiön toiminta perustuu kunnan ja yhtiön väliseen palvelusopimukseen ja kehittämishanketoiminnan kohdentamisesta vastaa kehitysyhtiön hallitus. Yhtiö ei siis ole kunnan suorassa budjettiohjauksessa vaan ohjaus tapahtuu omistajaohjauksen keinoin.

Kehitysyhtiön kautta tapahtuvan hanketoiminnan lisäksi kunnalla voi olla omaa kehittämishanketoimintaa.

Vastuuhenkilö

Kunnanjohtaja

Tehtävä

Toimialan tehtävänä on kuntakonsernin elinvoimaan, yritys- ja elinkeinoelämän kehittämiseen ja toimintaedellytysten luomiseen sekä työllisyyden edistämiseen liittyvät asiat.

Sitovia tavoitteita (strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden)

1. Yrityspalveluiden tuottaminen tehokkaina lähipalveluina. Vuoden aikana kontaktoidaan yritykset, jotka eivät ole käyttäneet elinkeinotoimen/kehitysyhtiön palveluita viime vuosina. Tiedottaminen uudesta EU-ohjelmakaudesta. (Kuntastrategia, toimeenpanoprojekti 6)
2. Työvoiman saatavuuden ja ammatillisten koulutusmahdollisuuksien kehittäminen seudullisesti ja paikallisesti myös työperäinen maahanmuutto huomioiden. (Kuntastrategia, toimeenpanoprojekti 6)
3. Asunto- ja tonttitarjonnan markkinointi. (Kuntastrategia, toimeenpanoprojekti 3)

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

- Äkilliset muutokset toimintaympäristössä, jotka siirtävät toiminnan fokuksen muualle alkuperäisestä suunnitelmasta (vrt. korona, energiakriisi)
-

Tunnusluvut ja mittarit

Määrälliset tavoitteet	TP2021	TA2022	TA2023
Käynnistyneet yrityskohtaiset kehittämishankkeet	7	6	6
Asiakastapahtumat (SG:n CRM)	406	350	350
Kansallispuiston kokonaistulovaikutus (MH)	1,1 M€	1,2 M€	1,2 M€
Kansallispuiston kokonaistyöllisyysvaikutus (MH)	9	12	12

Toiminnan painopistealueet 2023

- Yrityspalvelut: Yrityskannan kontaktointi

26 Elinkeinotoimi	TP 2021	TA 2022	Hall.kunta 2023	Muutos% 22/23	Ero 22/23
T U L O T (ulkoiset)					
M E N O T (ulkoiset)	192 832	250 860	273 642	9,10	22 782
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	192 832	250 860	273 642	9,10	22 782
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	4 069	7 907	5 881	-25,60	-2 026
TOIMINTAKATE (sisäiset)	4 069	7 907	5 881	-25,60	-2 026
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	196 901	258 767	279 523	8,00	20 756
Asukasluku	3035	3050	3020		
Toimintakate / asukas	64,88	84,84	92,56		

270 Maaseututoimi**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Kuopion, Suonenjoen ja Varkauden kaupunkien sekä Kaavin, Leppävirran, Rautalammin, Rautavaaran, Tervon, Tuusniemen ja Vesannon kuntien alueilla toimivan Sydän-Savon maaseutupalvelun tehtävänä on huolehtia maaseutuelinkeinoja koskevien viranomaistehtävien hoitamisesta sekä olla mukana myös maaseudun elinkeinojen kehittämisessä. Sopimus kunnat muodostavat Sydän-Savon maaseutupalvelun yhteistoiminta-alueen, jossa turvataan palvelujen saatavuus ja toiminta siten, että toiminta on tehokasta, avointa ja tasapuolista.

Vastuuhenkilö

Vastaava maaseutuasiamies ja Sydän-Savon maaseutupalvelun henkilöstö

Tehtävä

Sydän-Savon maaseutupalvelun tehtävänä on vastata kuntien maaseutuhallinnon hoitamisesta toiminta-alueellaan. Henkilöstö toimii osaltaan myös maaseutuelinkeinojen kehittämiseen liittyvissä tehtävissä. Joissakin kunnissa hoidetaan myös yksityistiehallinnon tehtäviä.

Sitovia tavoitteita

1. Kehitetään aktiivisesti maatilataustaista yritystoimintaa ja toimintaympäristöä.
2. Henkilöstön ammattitaidon jatkuva kehittäminen ja hyödyntäminen.
3. Palveluiden hallittu kustannuskehitys ja niiden tehostaminen.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Maatalouden voimakas rakennemuutos. Maatilojen ja koko elintarvikesektorin taloudellisen kannattavuuden haasteet. Ilmastonmuutokset vaikutukset tukipolitiikassa.

Tunnusluvut ja mittarit

Lautakunnan asettamat tavoitteet	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Yhteistoiminta-alueen aktiivimaatilat	1650	1650	1600	1550	1500
Maksetut maataloustuet, M€	60	58	60	60	60
Maaseutuviranomaistehtävät					
- Maatilaa / htv	184	179	178	178	178
- €/aktiivimaatila	344	354	390	400	420
- €/peruslohko	18,81	15,24	16,38	16,16	16,50
Maaseutuyritysten kehittäminen*					
- €/aktiivimaatila	95,86	97,75	93,70	110	125
- €/maaseutualueen asukas	2,27	2,30	2,15	2,45	2,70

*ei sisällä erillisten kehittämishankkeiden kuntavastinrahaa

Toiminnan painopistealueet 2023

Maataloushallinnon hoitaminen. Uuden ohjelmakauden (CAP- 27) alkamisen tuomat muutokset tukihallinnon työhön.

270 Maaseututoimi	TP 2021	TA 2022	Hall.kunta 2023	Muutos% 22/23	Ero 22/23
T U L O T (ulkoiset)					
M E N O T (ulkoiset)	43 424	47 569	47 700	0,30	131
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	43 424	47 569	47 700	0,30	131
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	5 305	7 325	2 866	-60,90	-4 459
TOIMINTAKATE (sisäiset)	5 305	7 325	2 866	-60,90	-4 459
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	48 729	54 894	50 566	-7,90	-4 328
Asukasluku	3035	3050	3020		
Toimintakate / asukas	16,06	18,00	16,74		

404 Hallinto**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Sivistystoimen hallinnon tehtävänä on mahdollistaa osaston työntekijöiden toimintaedellytykset, edistää osaston toimintaa kuntastrategian mukaisesti sekä arvioida toiminnan taloudellisia ja toiminnallisia vaikutuksia. Sivistysosaston hallinto ohjaa osaston yhteistoimintoja, järjestää ja toimeenpanee kilpailutuksia sekä kehittää toiminnan suunnittelua ja arviointia.

Vastuuhenkilö

Sivistys- ja hyvinvointijohtaja

Tehtävä

Sivistyspalveluiden kustannustehokas ja laadukas järjestäminen

Sitovia tavoitteita

1. Henkilöstön hyvinvointia seurataan neljännesvuosittain toistuvalla kyselyillä. Kyselyn tulokset käydään läpi sekä SISU-ryhmässä että yksiköittäin.
2. Yksiköt tarkastelevat energian käyttöä, ja kirjaavat muutosehdotukset energiaryhmälle.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Henkilökunnan sitoutuminen. Kyselyn organisointi ja motivoiva toteuttamistapa.

Tunnusluvut ja mittarit

	TP2020	TP2021	TA2022	TA 2023
Lautakunnan kokouksia	10	9	8	8
Toteutuneet hyvinvointikyselyt	-	-	-	4
Energiakulutuksen seuranta				
Osastopalavereita	12	11	12	10

Toiminnan painopistealueet 2023

Toiminnan tarkoituksenmukaisuuden tarkastelu niin taloudellisuuden kuin henkilöstön hyvinvoinninkin vahvistamiseksi.

404 Hallinto	TP 2021	TA 2022	Hall.kunta	Muutos%	Ero
			2023	22/23	22/23
T U L O T (ulkoiset)	51 505	74 455	131 147	76,10	56 692
M E N O T (ulkoiset)	51 505	74 455	131 147	76,10	56 692
TOIMINTAKATE (ulkoiset)					
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)	-251	-200	0	-100,00	200
Menot (sisäiset)	3 049	653	108 097	16 453,90	107 444
TOIMINTAKATE (sisäiset)	2 798	453	108 097	23 762,50	107 644
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	54 303	74 908	239 244	219,40	164 336
Asukasluku	3035	3050	3020		
Toimintakate / asukas	17,89	24,56	79,22		

410 Perusopetus

Toiminnan kuvaus

Arvomme sinnikkyys, kunnioitus ja vastuuntunto ohjaavat toimintaamme ja näkyvät arjen teoissa ja tavoitteissa. Toiminnassa keskeistä on kasvun ja hyvinvoinnin tukeminen. Kiinnitämme huomiota ryhmäytymiseen, työrauhaan, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin sekä osallisuuden vahvistamiseen niin oppilaiden kuin henkilökunnankin osalta. Tiimityö tukee näiden tavoitteiden vahvistumista. Tiimityö vahvistaa myös jaettua johtajuutta ja tukevat jokaisen sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin.

Olemme sitoutuneet positiiviseen pedagogiikkaan, jossa myönteiset tunteet ja lämmin vuorovaikutus luovat pohjaa hyvälle kasvuille ja oppimiselle. Keskitymme hyvän huomaamiseen ja arvostavaan kohtaamiseen. Positiivisen pedagogiikan myötä vahvistamme oppilaiden tunnetaitoja ja hyväksyvää ilmapiiriä.

Opetus- ja kasvatustyötä teemme yhteistyössä oppilaiden, vanhempien, henkilökunnan ja ulkopuolisten sidosryhmien kanssa. Rohkaisemme oppilaita osallistumaan koulujen toimintakulttuurin kehittämiseen ja vastuunottoon mm. kummioppilastoiminnan, tukioppilastoiminnan ja oppilaskuntien kautta. Yhteistyötä teemme huoltajien kanssa arjen tiiviin vuorovaikutuksen, vanhempainiltojen, kodin ja koulun päivän sekä vanhempainyhdistyksen ja vanhempaintoimikunnan kanssa yhteistä keskustelua käyden.

Kouluissa toimii monialainen oppilashuollon tiimi, jonka tehtävänä on edistää oppilaiden hyvinvointia ja terveyttä. Koulut ovat mukana KiVa-kouluohjelmassa, jonka ohjeiden mukaisesti ehkäistään kiusaamista. Koulut tekevät tiivistä yhteistyötä mm. seurakuntien, nuoris- ja kulttuuritoimen, urheiluseurojen sekä paikkakunnan yritysten kanssa.

Vastuhenkilö

Perusopetuksen rehtori

Tehtävä

Perusopetuksen tehtävänä on tarjota oppilaille mahdollisuus laajan yleissivistyksen perustan muodostamiseen ja oppivelvollisuuden suorittamiseen. Perusopetuksen tulee antaa valmiudet ja kelpoisuus toisen asteen opintoihin ja ohjata oppilaita löytämään omat vahvuutensa ja rakentamaan tulevaisuutta oppimisen keinoin.

Perusopetusta kehitetään inklusioperiaatteen mukaisesti. Opetuksen saavutettavuudesta ja esteettömyydestä pidetään huoli.

Jokaisella perusopetusta antavalla koululla on opetus- ja kasvatustehtävä. Tämä tarkoittaa oppilaiden oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin tukemista yhteistyössä kotien kanssa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden osaamisen monipuoliseen kehittämiseen. Se rakentaa oppilaiden myönteistä identiteettiä ihmisinä, oppijoina ja yhteisön jäseninä. Opetus edistää osallisuutta ja kestävästä elämäntapaa sekä kasvua demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyteen. Perusopetus kasvattaa oppilaita ihmisoikeuksien tuntemiseen, kunnioittamiseen ja puolustamiseen. Perusopetuksen yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta.

Lähde: Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014

Sitovia tavoitteita (Strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden)

1. Hyvinvoinnin edistäminen

Rautalammin perusopetuksen lukuvuoden teema on hyvinvoiva mieli. Sen teeman mukaisesti **vahvistamme rakenteita ja toimia, jotka lisäävät oppilaiden ja koulun aikuisten hyvinvointia sekä tukevat yhteistyötä kotien kanssa**. Näitä ovat mm. osallisuuden lisääminen, laadukkaan ja monipuolisen pedagogiikan vahvistaminen sekä positiivisen pedagogiikan mukaisesti osaamisen kehittäminen niin, että kohtaamme myönteisesti ja arvostaen ja tuemme vahvuuksia.

2. Tasapainoinen kuntatalous

- a) Tarkastelemme perusopetuksen rakenteita ja resursseja tulevan vuoden aikana. Tarkastelun kohteena ovat perusopetuksen tuntijako ja oppimisen tuen resurssin tehokas ja tietoon perustuva kohdentaminen sekä yhteistyön vahvistaminen toiminnoissa kahden perusopetuksen yksikön välillä.
- b) Tarkastelemme virkarakennetta vapautuneiden opettajan virkojen täyttämisen osalta huomioiden strategiset tavoitteet, laskevan oppilasennusteen ja epävarmuuden kouluverkon tulevaisuudesta. Teemme vahvaa yhteistyötä henkilöstösuunnittelun osalta ympäristökuntien kanssa.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Hyvinvointi perustuu vahvasti arvostavalle ja kiireettömälle kohtaamiselle. Pienten kuntien ongelmana maanlaajuisesti on kelpoisuuden omaavan henkilöstön ja sijaisten heikko saatavuus. Tämä näkyy vahvasti myös Rautalammissa. Kun arjen vahvuudesta puuttuu tekijöitä rekrytointi- tai sijaisuushaasteiden vuoksi, on riskinä, että koko työyhteisön kuormitus kasvaa ja väsymys lisääntyy, kiireen tunne kasvaa ja hyvän kohtaamisen edellytyksen heikentyvät.

Tasapainoisen talouden suunnittelua ja rakentamista haastaa tulevaisuuden ennakoimattomuus. Väestöennusteen ollessa laskeva tulee tarkastella erityisesti tämän hetken ja tulevaisuuden tarpeita resurssien, rakenteiden ja henkilöstön osalta. Perusopetuksen tulevaisuuden resursseihin ja sitä kautta kustannuksiin vaikuttaa merkittävästi myös se, miten kouluverkko lähivuosina kehittyy. Riskinä on, että ennakoimattomuuden vuoksi emme osaa suunnitella rakenteita, jotka ovat paitsi taloudellisia myös tehokkaita.

Yhteisenä haasteena ja siten riskinä niiden toteutumiselle on se, että laskevan oppilasennusteen vuoksi opettajanvirat vähenevät ja meidän tulee löytää tehtäviin monipätevyiden omaavia ja siksi erityisen vaikeasti rekrytoitavia henkilöitä. Rekrytointeja vaikeuttaa myös se, että vaikeasti ennakoitavien kouluverkon muutosten vuoksi, joudumme avaamaan virkoja määräaikaista ja niiden houkuttelevuus on vähäisempää ja rekrytointihaasteet korostuvat vahvemmin.

Riskinä on, että emme tee virkarakenteen tarkastelussa tarpeeksi vahvaa yhteistyötä muiden kuntien kanssa viranomaisten tai poliittisten päättäjien tasolla. Tälle työlle merkittävän foorumin 2024 vuoden loppuun saakka luo Verkostoperuskoulufoorumi, jossa olemme yhtenä pilottialueena Vesannon, Keiteleen, Pielaveden, Suonenjoen, Tervon sekä Konneveden kanssa ja tähän toimintaan tulisi riskin vähentämiseksi käydä sisäisesti vahvaa keskustelua ja vastuuttaa henkilöitä.

Tunnusluvut ja mittarit

Kouluterveyskyselyn 2023 tulokset, kunnan henkilöstön hyvinvointimittaukset, huoltajakysely, perusopetuksen tuntikehys ja henkilöstökulut, rekrytointien tulossellisuus

Toiminnan painopistealueet 2023

Toiminnan painopisteet on kuvattu kahdessa edellä mainitussa tavoitteessa.

410 Perusopetus	TP 2021	TA 2022	Hall.kunta 2023	Muutos% 22/23	Ero 22/23
T U L O T (ulkoiset)	-135 205	-121 787	-117 300	-3,70	4 487
M E N O T (ulkoiset)	2 958 536	2 970 719	2 768 590	-6,80	-202 129
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	2 823 330	2 848 932	2 651 290	-6,90	-197 642
Suunnitelmapoistot	227 798	232 312	236 086	1,60	3 774
Tulot (sisäiset)	-69 583	-56 671	-48 115	-15,10	8 556
Menot (sisäiset)	442 201	394 824	404 542	2,50	9 718
TOIMINTAKATE (sisäiset)	600 415	570 465	592 513	3,90	22 048
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	3 423 745	3 419 397	3 243 803	-5,10	-175 594
Asukasluku	3035	3050	3020		
Toimintakate / asukas	1128,09	1121,11	1074,11		

420 Lukio
Toiminnan kuvaus / palveluajatus <p>Rautalammin lukio tarjoaa laadukasta lukiokoulutusta viihtyisissä tiloissa. Meille on tärkeää, että huolehdimme lähialueen vetovoimaisuudesta ja kannamme vastuuta paikallisesti ja valtakunnallisesti. Yrittäjämäinen asenne, kestävän kehityksen huomioiminen ja kansainvälisyys näkyvät koulumme arjessa ja toiminnassa. Välitämme toisistamme. Henkilökunnan ja opiskelijoiden hyvinvointi ovat keskeisiä toiminta-ajatuksiamme. Tavoitteenamme on hyödyntää paikallisia olosuhteita tehokkaasti ja olla aktiivinen toimija myös kunnan vetovoimaisuuden lisäämisessä. Yhteistyö Rautalammin ratsastuskeskuksen kanssa luo pohjaa lukion markkinoinnille ja tarjoaa vakaan opiskelijavirran. Teatteri-ilmaisun ja musiikin keinoin ilmaisemme paikallista osaamista ja otamme kantaa yhteiskunnallisiin ja globaaleihin ilmiöihin.</p> <p>Lukion arvot: vastuullisuus, laadukkuus ja välittäminen.</p>
Vastuuhenkilö Rehtori
Tehtävä Laadukkaan lukiokoulutuksen tarjoaminen osana Rautalammin kunnan koulutoimea
Sitovia tavoitteita (strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden) <ol style="list-style-type: none">
1. Opiskelijamäärä ylittää 110 syksyllä 2023
2. Yhteistyön lisääminen naapurilukioiden kanssa. Vähintään 15 yhteistä kurssia.
3. Uuden hyvinvointikyselymallin luominen ja jalkauttaminen
4. Markkinointisuunnitelman jalkauttaminen käytäntöön
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle Maksuttoman toisen asteen tuomat haasteet erityisesti oman paikkakunnan oppilaiden jäämisestä Rautalammin lukioon (opiskelijoiden kulku pikkukunnista kaupunkilukioihin helpottunut maksuttomuuden myötä). Markkinointisuunnitelman jalkauttaminen epäonnistuu esim. sille tarvittavan aikaresurssin puutteen vuoksi.
Tunnusluvut ja mittarit (Taulukot kuvamuodossa ja taulukon fontti Arial 12, poista suluissa oleva teksti)
Toiminnan painopistealueet 2023 -voimaannuttava opiskeluarki niin henkilökunnalle kuin opiskelijoillekin -ratsastustalliyhteistyön lisääminen

420 Lukio	TP 2021	TA 2022	Hall.kunta 2023	Muutos% 22/23	Ero 22/23
T U L O T (ulkoiset)	-38 350	-49 091	-15 000	-69,40	34 091
M E N O T (ulkoiset)	822 914	887 215	941 316	6,10	54 101
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	784 564	838 124	926 316	10,50	88 192
Suunnitelmapoistot	114 228	114 127	114 733	0,50	606
Tulot (sisäiset)	-2 578	-3 850	-400	-89,60	3 450
Menot (sisäiset)	137 124	133 634	174 273	30,40	40 639
TOIMINTAKATE (sisäiset)	248 774	243 911	288 606	18,30	44 695
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	1 033 338	1 082 035	1 214 922	12,30	132 887
Asukasluku	3035	3050	3020		
Toimintakate / asukas	340,47	354,77	402,29		

440 Aikuiskoulutus**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Sisä-Savon kansalaisopisto tarjoaa Rautalammin alueella monipuolisesti erilaisia kursseja. Niitä tarjotaan eri-ikäisille kuntalaisille. Kursseja mainostetaan ilmestyvän kurssioppaan avulla lisäksi sosiaalisessa mediassa ja paikallislehdessä. Yleisöluennot toimivat yleissivistävänä ja ajankohtaisiin asioihin pureutuvana mahdollisuutena opiston toiminnassa. Uusia kursseja pyritään kokoamaan paikallisten verkostojen avulla luovasti. Kaiken toiminnan päämäärä on hyvinvoinnin, osallistumismahdollisuuksien ja sivistyksen ylläpitäminen. Vuoden 2023 tavoitteina asiakasmäärien nostaminen ja monipuolisen kurssitarjonnan säilyttäminen. Yleisöluennot ja tapahtumat antavat mahdollisuuksia monenlaiseen yhteistyöhön kunnan eri toimijoiden kanssa.

Musiikinopetuksen järjestää Kuopion konservatorio.

Vastuuhenkilö

Sivistys- ja hyvinvointijohtaja

Tehtävä

Opetus- kulttuuri- ja koulutustarjonnan laajentaminen Rautalammin kunnan asukkaille.

Sitovia tavoitteita

1. Kansalaisopiston kurssitarjonnan pitäminen ennallaan
2. Kansalaisopiston tuntitavoitteena on 2000 tuntia
3. Konservatorio-opintojen mahdollistaminen 10 nuorelle.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiseksi

Kansalaisopisto ei saa järjestettyä meille lupaamiaan kursseja esimerkiksi puuttuvien opettajien vuoksi. Konservatorio-opintoihin ei löydy tarpeeksi halukkaita hakijoita.

Tunnusluvut ja mittarit

	TP2020	TP2021	TA 2022	TA 2023
Opetustunnit	2117	2394	2000	2000
€/opetustunti	23,48	23,14	12.65	12.65
Opiskelijoita	498	445	550	550
Kurssipaikkoja	1110	905	1112	1112
€/opiskelija	44,91	61,2	57.21	57.21

Toiminnan painopistealueet

Toiminnan painopistealueet on mainittu tavoitteiden yhteydessä.

440 Aikuiskoulutus	TP 2021	TA 2022	Hall.kunta 2023	Muutos% 22/23	Ero 22/23
T U L O T (ulkoiset)					
M E N O T (ulkoiset)	72 403	66 862	66 800	-0,10	-62
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	72 403	66 862	66 800	-0,10	-62
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)					
TOIMINTAKATE (sisäiset)					
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	72 403	66 862	66 800	-0,10	-62
Asukasluku	3035	3050	3020		
Toimintakate / asukas	23,86	21,92	22,12		

450 Joukkoliikenne**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Mahdollistaa haja-asutusalueelta asioiminen kirkonkylällä ja saapuminen sunnuntaina Suonenjoen rautatieasemalta Rautalammille. Kutsutaksipalvelu korvaa vähäistä julkista liikennettä Rautalammin kunnan alueella.

Vastuhenkilö

Sivistys- ja hyvinvointijohtaja

Tehtävä

Koulukuljetusten ja joukkoliikennepalvelujen suunnittelu ja kehittäminen

Sitovia tavoitteita

1. Kustannusten pitäminen vuoden 2022 tasolla
2. Kutsutaksitoiminnan kehittäminen
3. Kuljetuspalveluiden markkinoinnin ja viestinnän kehittäminen

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Yleinen kustannustason nousu, joka on nostanut kuljetusten hintaa.

Nuo tavoitteet siis viime vuoden tavoitteita, mutta en osaa kyllä uusia asettaa enkä niiden riskejä pohtia.

Toiminnan painopistealueet 2022

1. Viestinnän kehittäminen
2. Kutsutaksitoiminnan kehittäminen

450 Joukkoliikenne	TP 2021	TA 2022	Hall.kunta 2023	Muutos% 22/23	Ero 22/23
T U L O T (ulkoiset)					
M E N O T (ulkoiset)	21 098	24 670	31 000	25,70	6 330
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	21 098	24 670	31 000	25,70	6 330
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)					
TOIMINTAKATE (sisäiset)					
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	21 098	24 670	31 000	25,70	6 330
Asukasluku	3035	3050	3020		
Toimintakate / asukas	6,95	8,09	10,26		

453 Varhaiskasvatus

Toiminnan kuvaus / palveluajatus
Varhaiskasvatuspalvelujen tavoitteena on järjestää laadukasta ja pedagogisesti perusteltua hoitoa, kasvatusta ja opetusta kaikille alle kouluikäisille lapsille varhaiskasvatusmuodosta riippumatta. Tähän kuuluu myös yksityinen varhaiskasvatus. Toiminta perustuu varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin, jotka on päivitetty toukokuussa 2022.

Vastuhenkilö

Päiväkodinjohtaja

Tehtävä

Laadukkaiden varhaiskasvatuspalveluiden tarjoaminen osana Rautalammin kunnan sivistystoimea.

Sitovia tavoitteita

1. Pedagoginen kehittäminen:

Painopistealueina pedagogiset käytänteet: systemaattinen pedagogiikan käyttö arjen toimintaympäristöissä, hyödyntäen muistilistaa arjen pedagogisista toiminnoista.

Pedagoginen johtajuus: oman tiimin vastuhenkilö kirjaa, mitä tiimipalavereissa käsitelty: pedagogiset sisällöt ja asiat, poissaolijoiden vastuulla selvittää palaverin sisällöt. Rautalammin kunnan vasun ja lasten vasun sekä ryhmävasun toteutuminen ja seuranta. Jokainen tiimin jäsen tutustuu Rautalammin kunnan vasuun ja jokaisen oman ryhmänsä lapsen vasuun sekä jokainen huolehtii lapsen tavoitteiden toteutumisesta, tuen tarpeiden yksilöllisestä huomioimisesta ja niiden mukaisesta tuen toteuttamisesta. Luontopainotteisen varhaiskasvatuksen toteuttaminen sekä lasten tunnetaitojen vahvistaminen.

Osallisuus: Lasten osallistuminen toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. Havainnoidaan lasten mielenkiinnon kohteita ja niiden toteutumisen seuranta.

2. Hyvinvoinnin edistäminen:

Henkilökunnan yhteiset, säännölliset kokoontumiset joka toinen kuukausi, jolla vahvistetaan ammatillista vuorovaikuttamista.

Henkilökunnasta muodostetaan työhyvinvointia edistävä ryhmä.

Mahdollistetaan ammatillisen osaamisen kehittäminen.

Varmistetaan henkilökunnan riittävä resurssointi ja työtaakan säilyminen maltillisena kautta linjan koko varhaiskasvatuksessa.

3. Viestintä ja tiedottaminen/vuorovaikuttaminen:

Painopisteinä sisäinen ja ulkoinen viestintä:

Sisäinen viestintä: esimies-työyhteisö-työyhteisöjen välinen viestintä.

Sivistysosaston välinen viestintä ja kunnan viestintä: tehdään tutuksi eri viestikanavat kaikille ja mahdollistetaan näin tiedon jakaminen.

Ulkoinen viestintä: Tiedottaminen huoltajille, eri verkostoihin, nettisivujen ja tiedotusvälineiden hyödyntäminen. Viestinnässä ja tiedottamisessa/vuorovaikuttamisessa tärkeää huomioida tiedon kulkeminen molempiin suuntaan ja avoimesti.

Kaikkien tahojen vuorovaikuttamisen mahdollistaminen

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

- Henkilöstön poissaolot, työntekijöiden vaihtuvuus, sijaisten vähäinen saatavuus, hankaluus saada työntekijöitä pienelle paikkakunnalle, työtaakan kuormittavuus.
- Ei sitouduta sovittuihin asioihin, yhteiset palaverit eivät toteudu, omaa ammatillista osaamista ei pääse kehittämään, viestintä ei toteudu.

Toiminnan painopistealueet 2023

Varhaiskasvatuksen laadullinen kehittäminen, mm. pedagogiikan ja lapsen osallisuuden vahvistaminen sekä erilaisten tuen tarpeiden yksilöllinen huomioiminen ja tuen toteuttaminen. Ja luontopainotteisuuden toteuttaminen toiminnassa.

Työhyvinvoinnin lisääminen.

Vuorovaikutuskanavien hyödyntäminen.

Tunnusluvut ja mittarit**Tunnusluvut ja mittarit**

Pedagogiikan kehittäminen	Toteutunut	Ei ole toteutunut
1.Lasten varhaiskasvatussuunnitelmien laatiminen ja tavoitteiden toteutuminen		
2.Varhaiskasvatuksen vuosisuunnitelman laadinta ja seuranta		
3.Tiimipalaverit, krt/vk		
4.Lasten kokoukset mm. yhteiset sopimukset ja seuranta, lkm/ kk		
Hyvinvoinnin edistäminen	% tai lukumäärä	% tai lukumäärä
1 Koko varhaiskasvatuksen yhteiset kokoontumiset		
2.Työhyvinvointiryhmän kokoontumiset		
3 Ammatillisen osaamisen kehittäminen, kouluttautuminen		
Viestintä ja tiedottaminen	Toteutunut	Ei ole toteutunut
Sisäinen viestintä: 1.Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen muistiot kaikille asianosaisille sähköisesti		
2. Tiedottaminen sivistyksen ja kunnan sisällä		
Ulkoinen viestintä:		

1.Asiakasraadın kokoontuminen krt/ v		
2.Asiakastyytyväisyyskysely ja seuranta		

453 Lasten päivähoito	TP 2021	TA 2022	Hall.kunta 2023	Muutos% 22/23	Ero 22/23
T U L O T (ulkoiset)	-115 834	-90 044	-29 000	-67,80	61 044
M E N O T (ulkoiset)	984 786	999 396	891 449	-10,80	-107 947
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	868 952	909 352	862 449	-5,20	-46 903
Suunnitelmapoistot	542	0	3 252	0,00	3 252
Tulot (sisäiset)	-48 404	-43 000	-7 000	-83,70	36 000
Menot (sisäiset)	180 824	310 534	301 610	-2,90	-8 924
TOIMINTAKATE (sisäiset)	132 962	267 534	297 862	11,30	30 328
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	1 001 913	1 176 886	1 160 311	-1,40	-16 575
Asukasluku	3035	3050	3020		
Toimintakate / asukas	330,12	385,86	384,21		

454 Esiopetus (Kirkonkylä ja Kerkonjoensuu)**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Esiopetuksen tavoitteena on vahvistaa ja tukea jokaisen lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen polkua joustavasti varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja edelleen perusopetukseen. Toiminta perustuu esiopetuksen opetussuunnitelmaan 2022 sekä kaksivuotisen esiopetuskokeilun opetussuunnitelmaan 2021.

Vastuhenkilö

Päiväkodinjohtaja/ koulunjohtaja (Kerkonjoensuu)

Tehtävä

Laadukkaiden esiopetuspalveluiden tarjoaminen osana Rautalammin kunnan sivistystoimea.

Sitovia tavoitteita**1. Pedagoginen kehittäminen:**

Painopistealueina pedagogiset käytänteet: systemaattinen pedagogiikan käyttö arjen toimintaympäristöissä, hyödyntäen muistilistaa arjen pedagogisista toiminnoista.

Pedagoginen johtajuus: oman tiimin vastuhenkilö kirjaa, mitä tiimipalavereissa käsitelty: pedagogiset sisällöt ja asiat, poissaolijoiden vastuulla selvittää palaverin sisällöt. Rautalammin kunnan esiopetussuunnitelman ja kaksivuotisen esiopetuskokeilun opetussuunnitelman ja kunnan vasun ja lasten esiopetussuunnitelman ja toteutuminen ja seuranta. Jokainen tiimin jäsen tutustuu Rautalammin kunnan esiopetussuunnitelmaan sekä kaksivuotisen esiopetuskokeilun opetussuunnitelmaan, kunnan vasuun ja jokaisen oman ryhmänsä lapsen esiopetussuunnitelmaan, jokainen huolehtii lapsen tavoitteiden toteutumisesta sekä tuen tarpeiden yksilöllisestä huomioimisesta ja niiden mukaisesta tuen toteuttamisesta. Luontopainotteisen esiopetuksen (Metsäeskari) toteuttaminen sekä lasten tunnetaitojen vahvistaminen.

Osallisuus: Lasten osallistuminen toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. Havainnoidaan lasten mielenkiinnon kohteita ja niiden toteutumisen seuranta.

2. Hyvinvoinnin edistäminen:

Henkilökunnan yhteiset, säännölliset kokoontumiset joka toinen kuukausi, jolla vahvistetaan ammatillista vuorovaikuttamista.

Henkilökunnasta muodostetaan työhyvinvointia edistävä ryhmä.

Mahdollistetaan ammatillisen osaamisen kehittäminen.

Varmistetaan henkilökunnan riittävä resurssointi ja työtaakan säilyminen maltillisena kautta linjan koko varhaiskasvatuksessa.

3. Viestintä ja tiedottaminen/vuorovaikuttaminen:

Painopisteinä sisäinen ja ulkoinen viestintä: Sisäinen viestintä: esimies-työyhteisö-työyhteisöjen välinen viestintä. Sivistysosaston välinen viestintä ja kunnan viestintä: tehdään tutuksi eri viestikanavat kaikille ja mahdollistetaan näin tiedon jakaminen.

Ulkoinen viestintä: Tiedottaminen huoltajille, eri verkostoihin, nettisivujen ja tiedotusvälineiden hyödyntäminen. Viestinnässä ja

tiedottamisessa/vuorovaikuttamisessa tärkeää huomioida tiedon kulkeminen molempiin suuntaan ja avoimesti. Kaikkien tahojen vuorovaikuttamisen mahdollistaminen		
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle <ul style="list-style-type: none"> - Henkilöstön poissaolot, työntekijöiden vaihtuvuus, sijaisten vähäinen saatavuus, hankaluus saada työntekijöitä pienelle paikkakunnalle, työtaakan kuormittavuus. - Ei sitouduta sovittuihin asioihin, yhteiset palaverit eivät toteudu, omaa ammatillista osaamista ei pääse kehittämään, viestintä ei toteudu.		
Toiminnan painopistealueet 2023 <p>Esiopetuksen laadullinen kehittäminen, mm. pedagogiikan ja lapsen osallisuuden vahvistaminen sekä erilaisten tuen tarpeiden yksilöllinen huomioiminen ja tuen toteuttaminen. Metsäeskarin toteuttaminen. Työhyvinvoinnin lisääminen. Vuorovaikutuskanavien hyödyntäminen.</p>		
Tunnusluvut ja mittarit		
Pedagogiikan kehittäminen	Toteutunut	Ei ole toteutunut
1.Lasten esiopetussuunnitelmien laatiminen ja tavoitteiden toteutuminen		
2.Esiopetuksen oppilashuollon vuosisuunnitelman laadinta ja seuranta		
3.Tiimipalaverit, krt/vk		
4.Lasten kokoukset mm. yhteiset sopimukset ja seuranta, lkm/ kk		
Hyvinvoinnin lisääminen	% tai lukumäärä	% tai lukumäärä
1.Koko varhaiskasvatuksen yhteiset kokoontumiset, krt/v		
2.Työhyvinvointiryhmän kokoontumiset, krt/v		
3 Ammatillisen osaamisen kehittäminen, kouluttautuminen		
Viestintä ja tiedottaminen	Toteutunut	Ei ole toteutunut
Sisäinen viestintä: 1.Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen muistiot kaikille asianosaisille sähköisesti		
2. Tiedottaminen sivistyksen ja kunnan sisällä		

Ulkoisen viestintä: 1.Asiakasraadin kokoontuminen krt/ v		
2.Asiakastytyväisyyskysely ja seuranta		

454 Esiopetus	TP 2021	TA 2022	Hall.kunta 2023	Muutos% 22/23	Ero 22/23
T U L O T (ulkoiset)	-1 571	0	0	0,00	0
M E N O T (ulkoiset)	156 684	181 614	254 978	40,40	73 364
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	155 113	181 614	254 978	40,40	73 364
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)	-2 188	-3 500	-3 700	5,70	-200
Menot (sisäiset)	50 310	43 185	63 872	47,90	20 687
TOIMINTAKATE (sisäiset)	48 122	39 685	60 172	51,60	20 487
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	203 235	221 299	315 150	42,40	93 851
Asukasluku	3035	3050	3020		
Toimintakate / asukas	66,96	72,56	104,35		

460 Nuorisotoimi**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Nuoret kohtaava ja tavoitettava nuorisotyö. Nuorisotilaa pidetään avoinna säännöllisesti sekä järjestetään yhteisiä tapahtumia, teemapäiviä sekä retkiä. Nuoret pyritään aktivoimaan nuorisotyön sisällön suunnitteluun ja toteutukseen. Toiminta suunnitellaan ja toteutetaan poikkihallinnollisesti ja eri sidosryhmiä apuna käyttäen. Erityisnuorisotyössä etsivä nuorisotyöntekijä ja nuorten työpajan ohjaaja on erityistä tukea tarvitsevien nuorten tukena, sekä mukana ennaltaehkäisevässä nuorisotyössä.

Vastuuhenkilö

Vapaa-aikasihteeri, 70% työajalla

Muu henkilöstö:

Etsivä nuorisotyöntekijä, kokoaikatyö

Nuorten työpajan ohjaaja, kokoaikatyö

Perusnuorisotyöntekijä, osa-aikatyö (15h/viikko)

Tehtävä

Laadukkaiden nuorisopalvelujen järjestäminen.

Sitovia**tavoitteita**

1. Nuorten työpajatoiminnan yhdistäminen osaksi nuorisopalveluiden toimintaa.
3. Käynnistää nuorisovaltuuston ja päättäjien kanssa ”nuva kummi” – toiminta.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiseksi

Taloudelliset haasteet.

Tunnusluvut ja mittarit

	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TA 2023
Nuorten työpaja asiakkaat/vuosi					10
Nuorisotilan kävijät/vuosi	2570	2116	2576	3000	3000
Etsivä nuorisotyön asiakkaat/vuosi	58	69	71	45	45

Toiminnan painopistealueet 2023

Nuorisotoimen painopistealueina avoin yhteistyö eri toimijoiden kanssa sekä ehkäisevän päihdetyön laadukas toteuttaminen.

4400 Nuorisotoimi	TP 2021	TA 2022	Hall.kunta 2023	Muutos% 22/23	Ero 22/23
T U L O T (ulkoiset)	-28 997	-30 000	-67 700	125,70	-37 700
M E N O T (ulkoiset)	77 216	92 929	170 346	83,30	77 417
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	48 219	62 929	102 646	63,10	39 717
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)	-130	0	0	0,00	0
Menot (sisäiset)	13 635	14 034	16 791	19,60	2 757
TOIMINTAKATE (sisäiset)	13 506	14 034	16 791	19,60	2 757
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	61 724	76 963	119 437	55,20	42 474
Asukasluku	3035	3050	3020		
Toimintakate / asukas	20,34	25,23	39,55		

470 Liikuntatoimi**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Rautalammin kunnan liikuntatoimen keskeisenä tehtävänä on liikunnan ja muun terveyttä edistävän fyysisen aktiivisuuden tukeminen. Kunta tarjoaa ja ylläpitää liikuntapaikkoja. Urheiluseurat ovat kunnan liikuntapalveluiden tärkeä yhteistyökumppani.

Vastuhenkilö

Vapaa-aika sihteeri, 30% työajalla

Muu henkilöstö:

Uimahallin lippukassan hoitaja, osa-aikatyö ja tuntityö

Uimahallin uinninvalvoja, osa-aikatyö ja tuntityö

Liikuntaneuvoja, kokoaikatyö

Tehtävä

Laadukkaiden liikuntapalvelujen järjestäminen.

Sitovia**tavoitteita**

1. Uimahallin peruskorjauksen toteuttaminen (sidoksissa AVI:n hankerahaan ja investointipäätökseen).
2. Harrastamisen Suomen mallin toteutuminen.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Taloudelliset haasteet ja energiahinnan nousu.

Tunnusluvut ja mittarit

	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TA 2023
Uimahallin kävijät/vuosi	6 284	4955 (uimahalli kiinni koronapandemian vuoksi osan vuodesta)	5 912	7 000	7000
Uimahallin kustannukset/ käynti	14,32	18,16	15,21	12,85	13,00

Toiminnan painopistealueet 2023

Liikuntatoimen painopisteinä toimivat, turvalliset ja viihtyisät liikuntapaikat sekä avoin seurayhteistyö.

4500 Liikuntatoimi	TP 2021	TA 2022	Hall.kunta 2023	Muutos% 22/23	Ero 22/23
T U L O T (ulkoiset)	-22 227	-25 000	-25 000	0,00	0
M E N O T (ulkoiset)	196 103	229 675	138 490	-39,70	-91 185
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	173 876	204 675	113 490	-44,60	-91 185
Suunnitelmapoistot	29 151	24 736	20 870	-15,60	-3 866
Tulot (sisäiset)	-1 835	-2 058	-1 340	-34,90	718
Menot (sisäiset)	44 055	44 403	58 917	32,70	14 514
TOIMINTAKATE (sisäiset)	71 371	67 081	78 447	16,90	11 366
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	245 247	271 756	191 937	-29,40	-79 819
Asukasluku	3035	3050	3020		
Toimintakate / asukas	80,81	89,10	63,56		

480 Kirjasto
Toiminnan kuvaus / palveluajatus <ol style="list-style-type: none">
1. Kaikille mahdollisuus lukea - Lukutaito on kansalaistaito. Kirjaston osaajat ja kokoelmat ovat monipuolisen lukemisen ja monilukutaidon edistämistä varten.
2. Tukea aktiiviseen kansalaisuuteen ja hyvinvointiin - Kirjasto opastaa tiedonlähteille ja tukee elinikäistä oppimista. Kirjasto ehkäisee syrjäytymistä
3. Osaamista ja yhteistyötä - Kirjastossa työskentelee osaava ja osaamistaan kehittävä henkilökunta. Kirjasto toimii valtakunnallisessa ja kansainvälisessä kirjastoverkossa. Kirjasto kehittää toimintaansa yhdessä asiakkaiden kanssa.
4. Kaikille avoin tila - Jokainen on tervetullut kirjastoon
Vastuhenkilö Seija Österberg
Tehtävä Tuottaa laadukkaita kirjastopalveluja kaikille kuntalaisille vauvasta vaariin.
Sitovia tavoitteita <ol style="list-style-type: none">
1. Tasapainoinen kuntatalous/hyvinvointi Verkkomaksu mahdollisuus kirjastojärjestelmän kautta. Asiakkaalle kertyneet maksut (maksukatto) estävät omatoimilainauksen. Tällä hetkellä maksuja voi maksaa vain silloin kun henkilökunta on paikalla. Verkkomaksun voi suorittaa kotoa käsin tai esim. omatoimiajalla kirjastossa. Verkkomaksu mahdollisuus parantaa palvelun laatua ja lisää asiakastyytyvyyttä.
2. Kuntalaisten osallisuuden lisääminen Kirjasto toimii sosiaalisena tilana ja edistää maksuttomilla palveluillaan syrjäytymisen ehkäisemistä ja kuntalaisten osallisuutta; tapahtumat ja koulutukset, mm. digiopastus
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle Verkkomaksuominaisuuden käyttöönottoon tarvitaan Rutakko kirjastojen yksimielinen päätös.
Tunnusluvut ja mittarit <ol style="list-style-type: none">
1. maksutuottojen seuranta
2. kirjaston järjestämät tapahtumat/koulutukset (kpl/vuosi) ja niiden osallistujamäärät
Toiminnan painopistealueet 2023 Kivijalan tehokkaampi markkinointi perhejuhlien sekä koulutusten- ja kokousten paikaksi.

480 Kirjasto	TP 2021	TA 2022	Hall.kunta 2023	Muutos% 22/23	Ero 22/23
T U L O T (ulkoiset)	-9 135	-9 976	-10 573	6,00	-597
M E N O T (ulkoiset)	218 901	235 736	227 061	-3,70	-8 675
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	209 767	225 760	216 488	-4,10	-9 272
Suunnitelmapoistot	29 820	29 820	29 820	0,00	0
Tulot (sisäiset)	-26 996	-11 427	-12 818	12,20	-1 391
Menot (sisäiset)	60 398	39 360	46 603	18,40	7 243
TOIMINTAKATE (sisäiset)	63 222	57 753	63 605	10,10	5 852
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	272 989	283 513	280 093	-1,20	-3 420
Asukasluku	3035	3050	3020		
Toimintakate / asukas	89,95	92,96	92,75		

490 Kulttuuritoimi**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Kulttuuritoimi tuottaa monipuolisesti kulttuuripalveluja eri ryhmille ja koordinoi ja kehittää kulttuuritoimintaa tavoitteenaan kuntalaisten hyvinvoinnin ja paikallisen identiteetin vahvistaminen sekä Rautalammin vetovoimaisuuden edistäminen.

Vastuuhenkilö

Ei tiedossa (tilanne 27.8.2022). Vakituinen, täyttämätön toimi on kulttuuri- ja viestintäkoordinaattorin toimi.

Tehtävä**Laki kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019)**

Kunnan tehtävänä on järjestää kulttuuritoimintaa, ja tämän tehtävän toteuttamiseksi kunnan tulee:

1. edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä;
2. luoda edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle;
3. edistää kulttuuria ja taidetta osana asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä paikallista ja alueellista elinvoimaa.

Kunta voi yllä mainittuja tehtäviä järjestäessään ottaa huomioon paikalliset olosuhteet ja voimavarat sekä eri väestöryhmien tarpeet.

Sitovia tavoitteita

1. Kulttuurikokemusten tarjoaminen eri väestöryhmille koordinoimalla ja tuottamalla.
2. Pohjois-Savon kulttuuristrategian 2022-2030 jalkautustyön edistäminen.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Työajan ja toimintarahen riittämättömyys.

Kolmannen sektorin aktiivisuuden hiipuminen, mikä vaikuttaa suoraan tapahtumien ja kulttuurisisältöjen kustannuksiin, määrään, laatuun ja saavutettavuuteen.

Tunnusluvut ja mittarit (Taulukot kuvamuodossa ja taulukon fontti Arial 12)

Mittari	TP2020	TP2021	TA2022	TA2023
Omien ja kumppaneiden kanssa yhteistyössä järjestettyjen kulttuuritapahtumien lukumäärä	16	21	12	17
Taidenäyttelyiden tai vastaavien lukumäärä	4	9	7	9

Toiminnan painopistealueet 2023

1. Kulttuuritoimien maakunnallisen yhteistyön syventäminen (esim. esiintyjien ja näyttelyjen).
2. Rautalammin Pestuumarkkinoiden toteuttaminen syksyksi 2023 sekä tapahtumakokonaisuuden profiloiminen paikallisidentiteettiä edelleen vahvistavaksi: Pestuumarkkinoiden kymmenen vuoden visio on muodostua Itä-Suomen tunnetuimmaksi ja suurimmaksi perinnemarkkinatapahtumaksi.

490 Kulttuuritoimi	TP 2021	TA 2022	Hall.kunta	Muutos%	Ero
			2023	22/23	22/23
T U L O T (ulkoiset)	-2 178	0	0	0,00	0
M E N O T (ulkoiset)	55 099	45 660	49 286	7,90	3 626
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	52 921	45 660	49 286	7,90	3 626
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	1 007	4 715	4 268	-9,50	-447
TOIMINTAKATE (sisäiset)	1 007	4 715	4 268	-9,50	-447
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	53 928	50 375	53 554	6,30	3 179
Asukasluku	3035	3050	3020		
Toimintakate / asukas	17,77	16,52	17,73		

500 Hallinto, Tekninen lautakunta					
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Teknisen toimen hallinnon vaatimat tehtävät. Pääasialliset toimet sisältävät laskutuksen, ostolaskujen käsittelyn, sopimusten hallinnan, suunnittelun, hankkeiden kilpailutuksen, henkilöstöhallinnon, tuntipalkkojen kirjauksen sekä teknisen lautakunnan kokousten valmistelun ja päätöksistä tiedottamisen. Hallinto hoitaa myös yhteistyön muihin viranomaisiin ja yhteistyökumppaneihin. Lisäksi suoritetaan kunnanhallituksen ja valtuuston tekniselle osastolle antamat kuntastrategian mukaiset muut tehtävät.					
Vastuhenkilö Tekninen johtaja					
Tehtävä Teknisen toimen hallinto ohjaa teknisen lautakunnan tehtäviä siten, että toimintasuunnitelmassa esitetyt tehtävät täytetään kustannustehokkaasti ja tulevaisuutta silmällä pitäen. Hallintoon kuuluva tehokas laskutus on kunnan kannalta merkittävä tulojen tuottaja.					
Sitovia tavoitteita <ol style="list-style-type: none"> 1. Tasapainoinen talous, jossa kulut ja menot tasapainossa 2. Elinvoiman edistäminen; yhteistyön lisääminen mm.naapurikuntien kanssa 3. Henkilöstön selkeät tehtäväkuvat, ammattitaitoinen henkilöstö oikein kohdennetuissa tehtävissä.					
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiseksi Vääriin asioihin keskittyminen, priorisoinnin epäonnistuminen, eläköitymiset.					
Tunnusluvut ja mittarit					
Hallinto, tekninen lautakunta	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TA 2023
Teknisen lautakunnan kokoukset	9	6	11	10	9
Käsitellyt asiat	76	70	88	80	75
Toiminnan painopistealueet 2023 Henkilöstön jaksaminen, tehtäväkuvien läpikäyminen, rekrytoinnit.					

500 Hallinto	TP 2021	TA 2022	Hall.kunta 2023	Muutos% 22/23	Ero 22/23
T U L O T (ulkoiset)					
M E N O T (ulkoiset)	100 602	97 661	63 934	-34,50	-33 727
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	100 602	97 661	63 934	-34,50	-33 727
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	47 417	47 900	60 056	25,40	12 156
TOIMINTAKATE (sisäiset)	47 417	47 900	60 056	25,40	12 156
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	148 020	145 561	123 990	-14,80	-21 571
Asukasluku	3035	3050	3020		
Toimintakate / asukas	48,77	47,72	41,06		

510 Jätehuolto					
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Jätelautakuntayhteistyö sekä Jätekkon kuntien yhteinen neuvottelukunta. Jätekkko Oy:n sekä Savo-Pielisen jätelautakunnan kokoukset. Hyötyjätteenkerääjien mm. RINKI Oy:n ja Paperinkeräys Oy:n kanssa yhteistyö.					
Vastuhenkilö Tekninen johtaja					
Tehtävä Tarjota vakituisille ja vapaa-ajan asukkaille monipuoliset ja laadukkaat jätehuollon palvelut ja valvoa roskaantumista.					
Sitovia tavoitteita Seurataan jätelautakunnan päätöksiä ja otetaan osaa jätehuollon kehittämiseen kunnan alueella. Toteutetaan yhteistyökumppanien kanssa vähintään jätelautakunnan määrittelemän palvelutasopäätöksen mukainen jätehuolto kunnan alueella, jossa on määritelty seuraavat: <ol style="list-style-type: none"> 1. Kuinka Jätekkko toteuttaa jätteiden kuljetuspalvelut, sekajätteen aluekeräys-pisteet ja Rinki-ekopisteitä täydentävät ekopisteet. 2. Palvelutaso lajitteluasemille, vaarallisten jätteiden vastaanotolle sekä isokokoisten jätteiden ja isojen jäte-erien noutopalveluille. 3. Jätekkon toteuttama palveluneuvonta ja viestintä sekä jätehuoltoviranomaisen eli Savo-Pielisen jätelautakunnan tarjoamat viranomaispalvelut.					
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiseksi Jätelautakunnan kokouksiin ei ehdi kukaan kunnan edustaja osallistua.					
Tunnusluvut ja mittarit					
Jätehuolto	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TA 2023
Kiinteistöjen liittymisaste jätehuoltoon %	85	85	95	95	98
Jäteaseman käyttäjien lkm	1 224	1 301	1 270	1 350	1 385
Toiminnan painopistealueet 2023 Kunnalliset jätehuoltomääräykset, jotka ovat uudistumassa sekä laajentuvat kierrätettävien jätteiden keräysvelvoitteet vuonna 2023.					

510 Jätehuolto	TP 2021	TA 2022	Hall.kunta 2023	Muutos% 22/23	Ero 22/23
T U L O T (ulkoiset)					
M E N O T (ulkoiset)	2 424	0	0	0,00	0
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	2 424	0	0	0,00	0
Suunnitelmapoistot	896	896	896	0,00	0
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	168	0	242	0,00	242
TOIMINTAKATE (sisäiset)	1 064	896	1 138	27,00	242
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	3 488	896	1 138	27,00	242
Asukasluku	3035	3050	3020		
Toimintakate / asukas	1,15	0,29	0,38		

520 Vesihuolto**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Vesihuoltolaitoksen toiminnan ylläpito ja suunniteltujen vesihuoltoinvestointien toteuttaminen. Toimiva vesihuolto on olennainen osa terveellistä ja turvallista elinympäristöä.

Vastuhenkilö

Tekninen johtaja

Tehtävä

Vesilaitoksen tuottama vesi tulee olla käyttäjälleen turvallinen ja taloudellinen tuote. Vesihuoltolaitoksen investointien tavoitteena on tuottaa kunnan vesihuoltoalueille yhdenvertaiset vesihuoltopalvelut ja edistää jätevesien ympäristönsuojelullisesti parasta yhteiskäsittelyä.

Sitovia tavoitteita

1. Häiriötön vesi- ja viemärlaitoksen toiminta. Tuotetaan asiakkaille kustannustehokasta vesihuoltoa. Pidetään vesi- ja viemäriverkosto toimintakunnossa.
2. Raakavesi- ja verkostovesinäytteiden otto tarkkailuohjelman mukaisesti.
3. Käsitellyn jätevesilietteen ohjaaminen hyötykäyttöön biokaasun valmistukseen Gasum Oy:lle.
4. Vesihuoltosuunnitelman päivittämisen valmiiksi saattaminen.
5. Varautuminen vedenjakelukatkoksiin.
6. Taksojen saattaminen ajantasolle ja varautuminen tuleviin investointeihin.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiseksi

1. Laiminlyödään verkoston kunnossapito. Henkilöstömuutokset.
2. Vesihuoltolaitoksen tarkkailuohjelmien noudattamatta jättäminen.
3. Jätevedenpuhdistamon lietelington pitkäaikainen toimintahäiriö.
4. Laiminlyödään vedenjakelukatkoksiin varautuminen.

Tunnusluvut ja mittarit

Vesihuolto	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TA 2023
Verkostoon pumpattu vesi m ³	222 623	258 814	252 062	245 300	235 250
Käsitelty jätevesimäärä m ³	153 239	172 675	167 915	173 200	169 450
Vesilaitoksen veden laatu	1 häiriö	Hyvä	Hyvä	Hyvä	Hyvä

Toiminnan painopistealueet 2023

Vesihuoltolaitoksen kehittämissuunnitelman päivityksen valmiiksi saaminen ja vesihuoltoalueen läpikäynti (laajuus). Taksojen päivittäminen ja käyttöönotto.

520 Vesihuolto	TP 2021	TA 2022	Hall.kunta 2023	Muutos% 22/23	Ero 22/23
T U L O T (ulkoiset)	-448 521	-521 890	-463 200	-11,20	58 690
M E N O T (ulkoiset)	315 525	400 180	429 349	7,30	29 169
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-132 996	-121 710	-33 851	-72,20	87 859
Suunnitelmapoistot	152 198	114 389	102 742	-10,20	-11 647
Tulot (sisäiset)	-53 630	-52 180	-56 780	8,80	-4 600
Menot (sisäiset)	29 638	17 134	18 799	9,70	1 665
TOIMINTAKATE (sisäiset)	128 205	79 343	64 761	-18,40	-14 582
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-4 791	-42 367	30 910	-173,00	73 277
Asukasluku	3035	3050	3020		
Toimintakate / asukas	-1,58	-13,89	10,24		

540 Kiinteistöt**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Kiinteistöjen kunnossapidon suunnittelu ja rakennuttaminen. Korjauksissa keskitytään mm. vuokrahuoneistojen saneeraukseen sekä kunnan muiden hallintokuntien tilojen ylläpitoon liittyviin korjauksiin ja saneerauksiin. Maa- ja metsätilojen taloudellinen hoito ja puunmyynti. Kunnalle tuottoja tuova tonttipolitiikka. Tuki-, huolto- ja teknisten palveluiden tuloksellisuus, tehokkuus ja ohjaus näkyvät onnistuessaan siten, että sisäiset- ja ulkoiset vuokrat kattavat kiinteistöistä aiheutuneet kustannukset ja investoinneista tulevat poistot.

Vastuuhenkilö

Tekninen johtaja

Tehtävä

Kiinteistöjen kunnossapito. Asunnonhankinta Oy:n kiinteistöjen sekä ulkoliikuntapaikkojen (urheilukentät, uimala ja uimarannat sekä ulkoilureitit) hallinnointi, jotka tulevat uusina kohteina teknisen osaston tehtäviksi.

Sitovia tavoitteita

1. Kiinteistöhoiton mitoituksen mukainen kiinteistöhoito ja kunnossapito.
2. Metsänhoitosuunnitelman toteuttaminen.
3. Tonttien myynti, vähintään 3 kappaletta.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Vuokrahuoneistojen saneerauksiin ei panosteta riittävästi (hankesuunnittelu vie paljon työaikaa).

Metsätiloilta otetaan liian suurta tuottoa.

Henkilöstöresurssit, kun työtehtävät lisääntyvät.

Tunnusluvut ja mittarit

Kiinteistöt	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TA 2023
Maa- ja metsätilat, ha	1 075	1 075	1 075	1 075	1 075
Puun myynti, m ³	6 897	3 100	4 779	4 500	4 200
Kunnan suoraan omistamat asunnot, kpl / m ³	42/1403	42 / 1403	42/1403	42 / 1403	42 / 1403
Kunnan omistamat asunto-osakeyhtiöt, kpl	17	17	17	17	17
Lämpöenergian kulutus, MWh	3 555	3 271	3 728	3 300	3250
Tonttien myynti, kpl		1	3	3	3

Toiminnan painopistealueet 2023

Uudet tehtäväalueet; Asunnonhankinta Oy:n asuntojen ja kiinteistöjen hallinnointi ja toiminnan kehittäminen sekä ulkoliikuntapaikat.

540 Kiinteistöt	TP 2021	TA 2022	Hall.kunta 2023	Muutos% 22/23	Ero 22/23
T U L O T (ulkoiset)	-646 948	-577 047	-898 230	55,77	-321 183
M E N O T (ulkoiset)	1 095 154	1 163 869	1 369 411	17,70	205 542
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	448 206	586 822	471 181	-19,70	-115 641
Suunnitelmapoistot	142 385	134 795	197 536	46,50	62 741
Tulot (sisäiset)	-733 685	-868 448	-864 107	-0,50	4 341
Menot (sisäiset)	171 539	183 630	236 915	29,00	53 285
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-419 762	-550 023	-429 656	-21,90	120 367
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	28 445	36 799	41 525	12,80	4 726
Asukasluku	3035	3050	3020		
Toimintakate / asukas	9,37	12,07	13,75		

545 Ravintokeskus																								
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Ruokapalveluiden tuottaminen koulujen oppilaille, varhaiskasvatuksen asiakkaille sekä kotihoidon ja palvelukotien tarpeisiin.																								
Vastuhenkilö Ravitsemispäällikkö																								
Tehtävä Ruokapalveluiden tuottaminen eri ikäryhmille.																								
Sitovia tavoitteita 1. Terveyttä edistävien ruokavalintojen lisääminen ruokakasvatuksen keinoin kouluruokailussa. Mittarina kouluruokailukysely toteutetaan puolivuositain. 2. Kouluruokailun kiinnostuksen lisääminen osallistamalla oppilaat palvelun kehittämiseen. Mittarina kysely oppilaille, toimintakerrat sekä kouluterveyskysely. 3. Iäkkäiden ravitsemuksen kehittäminen edelleen lisäämällä yhteistyötä hoivahenkilöstön kanssa.																								
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiseksi Elintarvikkeiden epävarma saatavuus sekä hintojen nousu.																								
Tunnusluvut ja mittarit																								
<table border="1"><thead><tr><th>Ateriat kpl:</th><th>TP 2019</th><th>TP 2020</th><th>TP 2021</th><th>TA 2022</th><th>TA 2023</th></tr></thead><tbody><tr><td>Vanhukset</td><td>51 228</td><td>55 865</td><td>57 400</td><td>50 500</td><td></td></tr><tr><td>Koululaiset</td><td>103 848</td><td>69 760</td><td>104 300</td><td>101 180</td><td></td></tr><tr><td>Muu</td><td>17 352</td><td>19 332</td><td>7 220</td><td>8 448</td><td></td></tr></tbody></table>	Ateriat kpl:	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TA 2023	Vanhukset	51 228	55 865	57 400	50 500		Koululaiset	103 848	69 760	104 300	101 180		Muu	17 352	19 332	7 220	8 448	
Ateriat kpl:	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TA 2023																			
Vanhukset	51 228	55 865	57 400	50 500																				
Koululaiset	103 848	69 760	104 300	101 180																				
Muu	17 352	19 332	7 220	8 448																				
Toiminnan painopistealueet 2023 Toiminen hyvinvointialueella.																								

545 Ravintokeskus	TP 2021	TA 2022	Hall.kunta 2023	Muutos% 22/23	Ero 22/23
T U L O T (ulkoiset)	0	-46 000	-20 000	-56,50	26 000
M E N O T (ulkoiset)	0	506 956	304 195	-40,00	-202 761
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	0	460 956	284 195	-38,30	-176 761
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)	0	-578 055	-244 492	-57,70	333 563
Menot (sisäiset)	0	41 516	25 275	-39,10	-16 241
TOIMINTAKATE (sisäiset)	0	-536 539	-219 217	-59,10	317 322
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	0	-75 583	64 978	-186,00	140 561
Asukasluku	3035	3050	3020		
Toimintakate / asukas	0,00	-24,78	21,52		

550 Varikko
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Kunnan kuljetuksiin ja mm. alueiden ja teiden kunnossapitoon liittyvän kaluston kunnossapito.
Vastuuhenkilö Tekninen johtaja
Tehtävä Ennakoivalla kaluston huollolla estetään työseisokkeja ja samalla aikaansaadaan säästöjä. Kunnan järjestämä lietteen kuljetus parantaa yksityisten kiinteistöjen tarvitsemia jätevesijärjestelmien huoltopalveluita. Kunnan kaavateiden kunnossapito läpi vuoden.
Sitovia tavoitteita <ol style="list-style-type: none">
1. Työkoneet ja kalusto pidetään kunnossa.
2. Kunnan kuljetukset ja kunnossapidot koskien yleisiä alueita, vesihuoltoa, teiden ja katujen kunnossapitoa, pyritään hoitamaan pääasiassa omalla kalustolla.
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle Ennakoivan huollon laiminlyönti. Henkilöstöressurssit.
Tunnusluvut ja mittarit
Toiminnan painopistealueet 2023 Yleisten alueiden ja kaavateiden pitäminen kunnossa ja turvallisina.

550 Varikko	TP 2021	TA 2022	Hall.kunta 2023	Muutos% 22/23	Ero 22/23
T U L O T (ulkoiset)	-26 794	-18 000	-18 540	3,00	-540
M E N O T (ulkoiset)	127 244	142 832	134 966	-5,50	-7 866
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	100 449	124 832	116 426	-6,70	-8 406
Suunnitelmapoistot	23 646	16 554	11 594	-30,00	-4 960
Tulot (sisäiset)	-34 639	-53 712	-42 537	-20,80	11 175
Menot (sisäiset)	2 499	1 940	2 508	29,30	568
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-8 494	-35 218	-28 435	-19,30	6 783
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	91 955	89 614	87 991	-1,80	-1 623
Asukasluku	3035	3050	3020		
Toimintakate / asukas	30,30	29,38	29,14		

560 Liikenneväylät					
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Liikenneväylien kunnossapito ja rakentaminen. Kunnossapidon kilpailutus sekä laadun seuranta. Opastuksen ylläpito ja täydentäminen. Osoitejärjestelmän ylläpito. Terveellisen, viihtyisän ja turvallisen elinympäristön edistäminen sekä ennaltaehkäisevä työ näkyy mm. ajonopeuksien pienenemisenä. Tällöin asukkaat uskaltavat liikkua kirkonkylällä jalan ja pyörällä sekä turvallisuus ja viihtyvyys paranevat.					
Vastuhenkilö Tekninen johtaja					
Tehtävä Liikenneväylien ja valaistuksen kunnossapito on osa kansalaisturvallisuutta sekä viihtyvyyttä.					
Sitovia tavoitteita <ol style="list-style-type: none"> 1. Teissä ja päällysteissä ei liikenneturvallisuutta vaarantavia puutteita. 2. Riittävä opastus. 3. Valaistuksen huollot ajoittain sekä kaapeloinnin muutokset. Liikenneturvallisuuden parantaminen.					
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle Riittävät taloudelliset resurssit.					
Tunnusluvut ja mittarit					
Liikenneväylät	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TA 2023
Kunnossapidetyt kadut km	23,5	23,5	23,5	23,5	23,5
Kunnossapidetyt kevyenliikenteen väylät km	2	2	2	2	2
Avustetut yksityistiet km	234,4	232,4	235,55	235	235
Toiminnan painopistealueet 2023 Liikenneturvallisuus kirkonkylällä.					

560 Liikenneväylät	TP 2021	TA 2022	Hall.kunta 2023	Muutos% 22/23	Ero 22/23
T U L O T (ulkoiset)	-14 930	-10 450	-47 625	355,70	-37 175
M E N O T (ulkoiset)	136 818	149 750	207 288	38,40	57 538
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	121 888	139 300	159 663	14,60	20 363
Suunnitelmapoistot	128 495	93 632	85 319	-8,90	-8 313
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	20 222	26 211	22 531	-14,00	-3 680
TOIMINTAKATE (sisäiset)	148 717	119 843	107 850	-10,00	-11 993
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	270 605	259 143	267 513	3,20	8 370
Asukasluku	3035	3050	3020		
Toimintakate / asukas	89,16	84,96	88,58		

570 Maankäytön suunnittelu					
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Joustava pienten kaavamuuotosten valmistelu. Toimiva kaavoitusyhteistyö viranomaisten ja maanomistajien kanssa. Terveellisen, viihtyisän ja turvallisen elinympäristön edistäminen.					
Vastuhenkilö Tekninen johtaja					
Tehtävä Kunnan kaavoituksen valmistelutyöt. Kaavayhteistyö kaavanlaatijaan sekä eri viranomaisiin nähden.					
Sitovia tavoitteita 1. Teollisuustonttien kaavoitus. 2. Pienten kaavamuuotosten nopea käsittely.					
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle Maanomistajien valitukset voivat hidastaa kaavoitusta.					
Tunnusluvut ja mittarit					
Maankäytön suunnittelu	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TA 2023
Valmistuneiden kaavojen määrä	1	1	2	1	1
Teollisuustonttien kaavoitus / kpl			-	4	4
Toiminnan painopistealueet 2023 Teollisuustonttien kaavoituksen valmiiksi saattaminen. Asunto- ja tonttitarjonnan kehittäminen.					

580 Ympäristönsuojelu					
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Ympäristönsuojelua koskevat luvat ja niiden valvonta sekä neuvonta ja ohjeistus. Luonnonympäristön suojeleminen, ihmisen hyvinvoinnin turvaaminen sekä kestävän kehityksen edistäminen.					
Vastuhenkilö Tekninen johtaja, ympäristösuojelusihteeri.					
Tehtävä Ympäristönsuojelun valvonta sekä lain asettamat lupatehtävät. Ympäristönsuojelun edistäminen. Ympäristölupien valvontasuunnitelman toteuttaminen.					
Sitovia tavoitteita <ol style="list-style-type: none"> 1. Lupien käsittelyajan minimoiminen (käsittelyaika < 90 pv). 2. Voimassa olevien maa-aineslupien vuositarkastusten ajantasalle saattaminen. 3. Ympäristötarkastussuunnitelman laatiminen.					
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiseksi Henkilöstöressurssit ja riittävä työaika.					
Tunnusluvut ja mittarit					
Ympäristönsuojelu	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TA 2023
Ympäristölautakunnan kokoukset	8	9	5	8	7
Maa-ainesluvat	1	2	1	1	1
Ympäristöluvat	2	1	-	1	1
Toiminnan painopistealueet 2023 Ympäristötarkastussuunnitelman laatiminen, jätevesiverkoston ulkopuolella olevien kiinteistöjen jätevesien käsittelyn ohjeistus ja tarkistukset.					

580 Ympäristönsuojelu	TP 2021	TA 2022	Hall.kunta 2023	Muutos% 22/23	Ero 22/23
T U L O T (ulkoiset)	-3 015	-4 000	-3 300	-17,50	700
M E N O T (ulkoiset)	37 880	46 849	275 796	488,70	228 947
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	34 865	42 849	272 496	535,90	229 647
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	495	4 058	4 313	6,30	255
TOIMINTAKATE (sisäiset)	495	4 058	4 313	6,30	255
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	35 359	46 907	276 809	490,10	229 902
Asukasluku	3035	3050	3020		
Toimintakate / asukas	11,65	15,38	91,66		

590 Rakennusvalvonta					
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Asiantunteva rakentamisen neuvonta ja ohjeistus.					
Vastuhenkilö Rakennustarkastaja-kunnanmestari					
Tehtävä Tavoitteena on järjestää alueiden käyttö ja rakentaminen niin, että siinä luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää kehitystä. valvoa, että rakentaminen täyttää sille maankäyttö- ja rakennuslaissa ja -asetuksessa sekä niiden nojalla annetuissa säännöissä ja määräyksissä asetetut vaatimukset.					
Sitovia tavoitteita <ol style="list-style-type: none"> 1. Lupien käsittelyaika enintään 14 pv. 2. Katselmusten määrä n. 100 kpl.					
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiseksi Riittävä työaika rakennusvalvonnan hoitamiseen.					
Tunnusluvut ja mittarit					
Rakennusvalvonta tunnusluvut	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TA 2023
Kaikki myönnetyt luvat	150	134	108	105	100
Rakennuslupien määrä	43	47	42	35	30
Katselmusten määrä	143	112	87	120	100
Toiminnan painopistealueet 2023 Rakennusvalvonnan sähköisen asioinnin kehittäminen.					

590 Rakennusvalvonta	TP 2021	TA 2022	Hall.kunta 2023	Muutos% 22/23	Ero 22/23
T U L O T (ulkoiset)	-29 414	-24 950	-26 820	7,50	-1 870
M E N O T (ulkoiset)	75 290	78 441	82 772	5,50	4 331
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	45 876	53 491	55 952	4,60	2 461
Suunnitelmapoistot	20 358	18 662	0	-100,00	-18 662
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	3 965	7 037	3 523	-49,90	-3 514
TOIMINTAKATE (sisäiset)	24 323	25 699	3 523	-86,30	-22 176
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	70 200	79 190	59 475	-24,90	-19 715
Asukasluku	3035	3050	3020		
Toimintakate / asukas	23,13	25,96	19,69		

TYTÄR- JA OSAKKUUSYHTIÖIDEN TAVOITTEET 2022

Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy

Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy (0931047-8) on perustettu vuonna 1993 ja sen toimialana on Asuntojen vuokraus. Rautalammin kunta omistaa Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy:n osakkeista 100 %. Yhtiöön fuusioitiin 2018 Kiinteistö Oy Rautalammin Haka.

Tavoitteet vuosiksi 2023-2025:

1. Yhtiö laatii yhtiön tarkan ja aikataulutetun kehittämissuunnitelman vuosille 2023 – 2025 ja alkaa toteuttaa Valtiokonttorin hyväksymää Asunnonhankinta OY:n talouden tasapainottamisohjelmaa.
2. Yhtiö toteuttaa suunnitteluvuosien 2023-2025 aikana peruskorjauksia asuinhuoneistoissa ja panostaa asuinalueiden yleiseen viihtyvyyteen. Tulevista korjauksista ja viihtyvyyden parantamistoimista laaditaan aikataulu tammikuussa 2023.
3. Kunnan tiedonsaantia ja yhteistyötä tiivistetään ja toimitusjohtaja raportoi yhtiön tilanteesta kunnanvaltuustolle kolmannesvuosittain.

Yhtiö ostaa vuodesta 2023 alkaen teknisen isännöinnin ja asuntojen välityksen Rautalammin kunnalta.

Kiinteistö Oy Oikarilan teollisuushallit

Kunta omistaa Kiinteistö Oy Oikarilan Teollisuushallit -yhtiön osakkeista 100 %. Yhtiö omistaa kaksi teollisuushallia, joiden kokonaispinta-ala on noin 2.300 m². Hallit on vuokrattu lunastusehdoilla vuokrasopimuksilla, joiden mukaisesti hallien omistus siirtyy 12 vuoden vuokra-ajan päättyessä vuokralaisille.

Tavoitteet vuosille 2022-2024

1. Yhtiö kartoittaa sopimukseen ja toimintaansa sisältyvät riskit ja suunnittelee niihin varautumisen.
2. Yhtiön lainat järjestellään vastaamaan lunastusehdoisten vuokrasopimusten takaisinmaksurytmiä.
3. Kunnan tiedonsaantia ja yhteistyötä tiivistetään ja toimitusjohtaja raportoi yhtiön tilanteesta kunnanvaltuustolle kolmannesvuosittain.
4. Yhtiö etsii pitkän aikavälin rahoitusratkaisuja.

Rautalammin Kehitys Oy

Rautalammin kunta omistaa yhtiöstä 81,7 %. Yhtiön toimiala on ollut parantaa ja kehittää rautalampilaisten teollisuus- ja palvelu- ja maatalouden liitännäis- ja sen sivuelinkeinojen toimintaedellytyksiä tekemällä vieraanpääoman ehtoisia sijoituksia, antamalla takauksia sekä palvelemalla yrityksiä liiketaloudellisella ja teknisellä asiantuntemuksella. Yhtiön osakepääoma on 40.000 euroa.

Tavoitteet vuodeksi 2023-2025:

1. Yhtiön tulee käydä lävitse sen myöntämät takaukset. Raportti tulee toimittaa Rautalammin kunnanhallitukselle maaliskuun 2023 loppuun mennessä.
2. Yhtiön kokonaistilanteeseen etsitään uusi toiminnallinen ratkaisu, joka edellyttää uusia yhtiöjärjestelyitä osakkaiden kesken.
3. Kunnan tiedonsaantia ja yhteistyötä tiivistetään ja toimitusjohtaja raportoi yhtiön tilanteesta kunnanvaltuustolle kolmannesvuosittain.

Rautalammin Rakennus Oy

Rautalammin kunta omistaa Rautalammin Rakennus Oy:n osakekannasta 41,8 %. Kunta on antanut pääomaehtoista lainaa yhtiölle. Sopimus on voimassa. Kunnan tavoite on, että yhtiö kykenee maksamaan pääomaehdoiset lainat takaisin kunnalle.

Tavoitteet 2023–2025:

1. Rautalammin kunta edellyttää Rautalammin Rakennus Oy:ltä yhtiön taloussuunnitelman laadintaa.

Tiinari

Rautalammin kunta omistaa As Oy Tiinarin osakkeista 13 268 osaketta (88,45%). Yhtiöllä toimii hallitus ja kunnan edustajat on valittu yhtiökokoukseen

Tavoitteet vuosiksi 2023–2025

1. Yhtiössä tehdään normaaleja vuosikorjauksia. Lisäksi alueen asuin- viihtyisyyteen tullaan kiinnittämään huomiota, piha-alueen kuivatuksen kuntoon saattaminen v. 2023.

As Oy Lupsakas

As Oy Lupsakkaan osakemäärä on 15 000 kappaletta. Kunta omistaa 4 505 kappaletta eli 30 %, kaksi huoneistoa.

As Oy Rautalammin Kuusitie 3

Rautalammin kunta omistaa As Oy Rautalammin Kuusitie 3:ssa yhden huoneiston. Kunta vuokraa yhtä huoneistoa ulkopuolisille.

Kiinteistö Oy Rautalammin Virastotalo

Rautalammin kunta omistaa Kiinteistö Oy Rautalammin Virastotalossa olevan kunnan johtokeskuksen. Rautalammin kunta omisti kiinteistöyhtiöstä 23 % osakekannasta 31.12.2011. Uusien ohjeiden mukaan kunnan johtokeskus ei välttämättä vaadi kunnalta erityistiloja poikkeus- ja kriisiolojen johtamista varten, vaan johtokeskus voidaan järjestää normaaliajan tiloihin ts. kunnanvirastoon. Rautalammin kunta omistaa Rautalammin virastotalosta toimisto- ja varastotiloja.

Tavoitteet vuosiksi 2023–2025

1. Kunta luopuu nykyisestä johtokeskuksesta ja toteuttaa johtokeskustilat kunnanviraston yhteyteen alakertaan poikkeus- ja kriisiaikojen johtamista varten. Ennen näitä järjestelyitä selvitetään, onko tarvetta em. tiloja käyttää edelleen väistötiloina suunnittelukauden aikana.
2. Rautalammin kunta myy kunnan Kiinteistö Oy Rautalammin Virastotalon toimisto-, varasto- ja johtokeskustilat.

As Oy Rautalammin Lassilanpolku

Kunnan tämänhetkinen omistusosuus asunto-osakeyhtiöstä on 33,77%. (153 osaketta/440 osakkeesta)

Kunta omistaa asuntoyhtiöstä kolme osakehuoneistoa, huoneistot on vuokrattu.

Tavoitteet vuosiksi 2023–2025

Huoneistojen vuokrauksessa onnistuminen ja huoneistojen myynnin toteuttaminen

Kehitysyhtiö SavoGrow Oy

Kehitysyhtiö SavoGrow Oy on elinkeino- ja elinvoimayhtiö, joka auttaa Keiteleeseen, Pielaveden, Rautalammin, Suonenjoen, Tervon ja Vesannon yrityksiä kasvuun. Vesannon Rautalammin kunta omistaa Savogrow Oy:stä 15,51%.

Tavoitteet 2023–2025

1. Yhtiö raportoi kunnanhallitukselle yhtiön tavoitteiden toteutumisesta ja erityisesti rautalampilaisiin yrityksiin kohdistuneista toimenpiteistä.

2. Yhteistyötä ja vuorovaikutusta kunnan ja yhtiön välillä kehitetään erityisesti elinvoimatyön ja kuntakehittämisen osalta

Istekki Oy

Istekki Oy on perustettu v.2006 ja se on noin 600 työntekijän informaatio- sekä terveyden ja hyvinvoinnin teknologian asiantuntijaorganisaatio. Yhtiön pääkonttori sijaitsee Kuopiossa ja toimipisteet löytyvät myös Jyväskylästä ja Tampereelta.

Rautalammin kunta omistaa Istekki Oy:stä viisi (5) A-sarjan osaketta.

Tavoitteet 2023–2025

Yhtiön asiantuntemusta hyödynnetään tarpeen mukaan

Sansia Oy

Sansia Oy on vuonna 2011 perustettu julkisomisteinen palveluyhtiö. Syyskuun 2018 puoliväliin saakka yhtiö tunnettiin IS-Hankinnan nimellä. Yritys tarjoaa hankinta- ja sopimushallinnan palveluita, hankintakoulutusta ja kanavan sähköiseen tilaamiseen. Yrityksen asiakkaita ovat sen omistajat eli 100 kuntaa, kuntayhtymää, sairaanhoitopiiriä, energiayhtiötä ja muuta julkisyhteisöä

Rautalammin kunta omistaa Sansia Oy:stä osuuden.

Tavoitteet 2023–2025

1. Yhtiön hankintaosaamista ja yhteishankintakilpailutuksia hyödynnetään kunnan kannalta mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti.
2. Kunta edellyttää Sansialta kerran vuodessa tapahtuvaa palvelunkuvauksen läpikäyntiä

TULOSLASKELMA

TP 2021	TA 2022		Nimi	Tal.arvi 2 023	Kasvu 22/23	TS 2024	TS 2025
			TULOSLASKELMA				
			TOIMINTATUOTOT				
1 193 537	1 083 017 *		Myyntituotot	871 541	-19,50	871 541	871 541
604 135	640 829 *		Maksutuotot	105 900	-83,50	104 970	105 190
535 212	339 991 *		Tuet ja avustukset	169 500	-50,10	169 000	169 000
618 373	571 964 *		Muut toimintatuotot	720 226	25,90	720 226	720 226
2 951 257	2 635 801 ***		TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	1 867 167	-29,20	1 865 737	1 865 957
			TOIMINTAKULUT				
			Henkilöstökulut				
-6 683 612	-7 009 204 *		Palkat ja palkkiot	-4 771 360	-31,90	-4 769 167	-4 767 608
			Henkilösivukulut				
-1 474 667	-1 579 834 *		Eläkekulut	-1 037 216	-34,30	-1 025 279	-1 025 522
-210 779	-263 102 *		Muut henkilösivukulut	-195 840	-25,60	-195 940	-195 910
-8 369 057	-8 852 140 **		Henkilöstökulut yhteensä	-6 004 416	-32,20	-5 990 386	-5 989 040
-12 466 751	-13 877 230 *		Asiakaspalvelujen ostot	-408 050	-97,10	-408 050	-408 050
-2 749 767	-2 787 938 *		Muiden palvelujen ostot	-2 093 544	-24,90	-2 018 285	-2 020 214
-15 216 520	-16 665 168 **		Palvelujen ostot	-2 501 594	-85,00	-2 426 335	-2 428 264
-1 448 475	-1 494 134 *		Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 384 989	-7,30	-1 373 889	-1 373 839
-784 727	-543 944 *		Avustukset	-280 420	-48,40	-296 420	-296 420
-390 777	-334 527 *		Muut toimintakulut	-284 851	-14,80	-284 451	-284 451
-26 209 753	-27 889 913 ***		TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-10 456 270	-62,50	-10 371 481	-10 372 014
-23 258 496	-25 254 112		TOIMINTAKATE	-8 589 103	-66,00	-8 505 744	-8 506 057
11 476 824	10 953 000 *		Verotulot	6 877 000	-37,20	6 585 000	6 715 000
12 534 844	12 943 080 *		Valtionosuudet	1 985 623	-84,70	1 985 623	1 985 623
			Rahoitustuotot ja -kulut				
7 735	4 000 *		Korkotuotot	0	-100,00	0	0
378 951	330 000 *		Muut rahoitustuotot	400 000	21,20	400 000	400 000
-107 162	-150 000 *		Korkokulut	-150 000	0,00	-150 000	-150 000
-1 636	0 *		Muut rahoituskulut	0	0,00	0	0
1 031 060	-1 174 032		VUOSIKATE	523 520	-144,60	314 879	444 566
			Poistot ja arvonalentumiset				
-1 009 107	-921 239 *		Suunn.mukaiset poistot	-861 366	-6,50	-821 709	-784 297
			Satunnaiset erät				
0	100 000 *		Satunnaiset tuotot	0	-100,00	0	0
-429	0 *		Satunnaiset kulut	0	0,00	0	0
21 523	-1 995 271		TILIKAUDEN TULOS	-337 846	-83,10	-506 830	-339 731
21 523	-1 995 271		TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-337 846	-83,10	-506 830	-339 731

KÄYTTÖTALOUDEN LISTAUS

1	KÄYTTÖTALOUS					
10	VAALIT					
100	VALTIOLLISET VAALIT					
***	T U L O T (ulkoiset)	0	0	-5 500	0,00	-5 500
***	M E N O T (ulkoiset)	200	0	11 284	0,00	11 284
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	200	0	5 784	0,00	5 784
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	200	0	5 784	0,00	5 784
110	KUNNALLISVAALIT					
***	T U L O T (ulkoiset)	-3 604	0	0	0,00	0
***	M E N O T (ulkoiset)	15 241	0	0	0,00	0
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	11 638	0	0	0,00	0
*	Menot (sisäiset)	96	0	0	0,00	0
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	96	0	0	0,00	0
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	11 734	0	0	0,00	0
120	EU-VAALIT					
***	M E N O T (ulkoiset)	564	9 410	0	-100,00	-9 410
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	564	9 410	0	-100,00	-9 410
*	Menot (sisäiset)	64	0	0	0,00	0
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	64	0	0	0,00	0
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	628	9 410	0	-100,00	-9 410
10	VAALIT YHTEENSÄ					
***	T U L O T (ulkoiset)	-3 604	0	-5 500	0,00	-5 500
***	M E N O T (ulkoiset)	16 004	9 410	11 284	19,90	1 874
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	12 401	9 410	5 784	-38,50	-3 626
*	Menot (sisäiset)	160	0	0	0,00	0
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	160	0	0	0,00	0
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	12 561	9 410	5 784	-38,50	-3 626

1	KÄYTTÖTALOUS					
14	TILINTARKASTUS					
130	TILINTARKASTUS					
***	ME N O T (ulkoiset)	21 170	17 000	20 173	18,70	3 173
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	21 170	17 000	20 173	18,70	3 173
*	Menot (sisäiset)	695	750	694	-7,50	-56
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	695	750	694	-7,50	-56
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	21 865	17 750	20 867	17,60	3 117
14	TILINTARKASTUS YHTEENSÄ					
***	ME N O T (ulkoiset)	21 170	17 000	20 173	18,70	3 173
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	21 170	17 000	20 173	18,70	3 173
*	Menot (sisäiset)	695	750	694	-7,50	-56
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	695	750	694	-7,50	-56
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	21 865	17 750	20 867	17,60	3 117

1	KÄYTTÖTALOUS					
18	LUOTTAMUSHENKILÖHALLINTO					
140	KUNNANVALTUUSTO					
***	T U L O T (ulkoiset)	-195	0	0	0,00	0
***	M E N O T (ulkoiset)	56 129	31 610	38 796	22,70	7 186
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	55 934	31 610	38 796	22,70	7 186
*	Menot (sisäiset)	20 604	29 515	26 992	-8,50	-2 523
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	20 604	29 515	26 992	-8,50	-2 523
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	76 538	61 125	65 788	7,60	4 663
150	KUNNANHALLITUS					
***	T U L O T (ulkoiset)	-3 392	-200	-10 000	4 900,00	-9 800
***	M E N O T (ulkoiset)	313 980	286 526	372 977	30,20	86 451
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	310 588	286 326	362 977	26,80	76 651
*	Suunnitelmapoistot	34 498	34 345	34 121	-0,70	-224
*	Menot (sisäiset)	13 826	29 599	25 598	-13,50	-4 001
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	48 324	63 944	59 719	-6,60	-4 225
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	358 913	350 270	422 696	20,70	72 426
18	LUOTTAMUSHENKILÖHALLINTOÄ					
***	T U L O T (ulkoiset)	-3 587	-200	-10 000	4 900,00	-9 800
***	M E N O T (ulkoiset)	370 109	318 136	411 773	29,40	93 637
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	366 522	317 936	401 773	26,40	83 837
*	Suunnitelmapoistot	34 498	34 345	34 121	-0,70	-224
*	Menot (sisäiset)	34 430	59 114	52 590	-11,00	-6 524
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	68 929	93 459	86 711	-7,20	-6 748
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	435 451	411 395	488 484	18,70	77 089

1	KÄYTTÖTALOUS					
22	HALLINTO JA TALOUS					
170	YLEISHALLINTO					
***	T U L O T (ulkoiset)	-66 609	-63 250	-68 379	8,10	-5 129
***	M E N O T (ulkoiset)	394 165	445 149	525 634	18,10	80 485
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	327 556	381 899	457 255	19,70	75 356
*	Suunnitelmapoistot	13 466	11 222	0	-100,00	-11 222
*	Tulot (sisäiset)	-31 602	-34 150	-19 195	-43,80	14 955
*	Menot (sisäiset)	35 259	58 891	39 950	-32,20	-18 941
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	17 122	35 963	20 755	-42,30	-15 208
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	344 678	417 862	478 010	14,40	60 148
180	TALOUSHALLINTO					
***	T U L O T (ulkoiset)	-57 998	-50 000	-40 000	-20,00	10 000
***	M E N O T (ulkoiset)	659 830	565 343	580 510	2,70	15 167
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	601 832	515 343	540 510	4,90	25 167
*	Suunnitelmapoistot	8 517	7 810	21 735	178,30	13 925
*	Tulot (sisäiset)	-391 521	-378 577	-366 732	-3,10	11 845
*	Menot (sisäiset)	15 474	20 183	11 662	-42,20	-8 521
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	-367 530	-350 584	-333 335	-4,90	17 249
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	234 302	164 759	207 175	25,70	42 416
22	HALLINTO JA TALOUS YHTEENSÄ					
***	T U L O T (ulkoiset)	-124 607	-113 250	-108 379	-4,30	4 871
***	M E N O T (ulkoiset)	1 053 995	1 010 492	1 106 144	9,50	95 652
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	929 388	897 242	997 765	11,20	100 523
*	Suunnitelmapoistot	21 983	19 032	21 735	14,20	2 703
*	Tulot (sisäiset)	-423 123	-412 727	-385 927	-6,50	26 800
*	Menot (sisäiset)	50 733	79 074	51 612	-34,70	-27 462
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	-350 408	-314 621	-312 580	-0,60	2 041
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	578 980	582 621	685 185	17,60	102 564

1	KÄYTTÖTALOUS					
26	ELINKEINOTOIMI					
190	ELINVOIMALAUTAKUNTA					
***	ME N O T (ulkoiset)	16 909	56 360	77 342	37,20	20 982
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	16 909	56 360	77 342	37,20	20 982
*	Menot (sisäiset)	3 002	5 797	5 155	-11,10	-642
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	3 002	5 797	5 155	-11,10	-642
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	19 911	62 157	82 497	32,70	20 340
215	SAVOGROW JA YHT.HANKE OSUUDET					
***	ME N O T (ulkoiset)	155 865	165 000	168 000	1,80	3 000
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	155 865	165 000	168 000	1,80	3 000
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	155 865	165 000	168 000	1,80	3 000
220	TAPAHTUMAT					
***	ME N O T (ulkoiset)	20 058	29 500	28 300	-4,10	-1 200
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	20 058	29 500	28 300	-4,10	-1 200
*	Menot (sisäiset)	1 067	2 110	726	-65,60	-1 384
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	1 067	2 110	726	-65,60	-1 384
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	21 125	31 610	29 026	-8,20	-2 584
26	ELINKEINOTOIMI YHTEENSÄ					
***	ME N O T (ulkoiset)	192 832	250 860	273 642	9,10	22 782
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	192 832	250 860	273 642	9,10	22 782
*	Menot (sisäiset)	4 069	7 907	5 881	-25,60	-2 026
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	4 069	7 907	5 881	-25,60	-2 026
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	196 901	258 767	279 523	8,00	20 756

1	KÄYTTÖTALOUS					
30	MAASEUTUTOIMI					
270	MAASEUTUTOIMI					
***	ME N O T (ulkoiset)	43 424	47 569	47 700	0,30	131
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	43 424	47 569	47 700	0,30	131
*	Menot (sisäiset)	5 305	7 325	2 866	-60,90	-4 459
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	5 305	7 325	2 866	-60,90	-4 459
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	48 729	54 894	50 566	-7,90	-4 328
30	MAASEUTUTOIMI YHTEENSÄ					
***	ME N O T (ulkoiset)	43 424	47 569	47 700	0,30	131
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	43 424	47 569	47 700	0,30	131
*	Menot (sisäiset)	5 305	7 325	2 866	-60,90	-4 459
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	5 305	7 325	2 866	-60,90	-4 459
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	48 729	54 894	50 566	-7,90	-4 328

1	KÄYTTÖTALOUS					
46	KOULUTUS					
404	HALLINTO					
***	ME N O T (ulkoiset)	51 505	74 455	131 147	76,10	56 692
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	51 505	74 455	131 147	76,10	56 692
*	Tulot (sisäiset)	-251	-200	0	-100,00	200
*	Menot (sisäiset)	3 049	653	108 097	16 453,90	107 444
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	2 798	453	108 097	23 762,50	107 644
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	54 303	74 908	239 244	219,40	164 336
410	PERUSKOULUTUS					
***	T U L O T (ulkoiset)	-135 205	-121 787	-117 300	-3,70	4 487
***	ME N O T (ulkoiset)	2 958 536	2 970 719	2 768 590	-6,80	-202 129
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	2 823 330	2 848 932	2 651 290	-6,90	-197 642
*	Suunnitelmapoistot	227 798	232 312	236 086	1,60	3 774
*	Tulot (sisäiset)	-69 583	-56 671	-48 115	-15,10	8 556
*	Menot (sisäiset)	442 201	394 824	404 542	2,50	9 718
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	600 415	570 465	592 513	3,90	22 048
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	3 423 745	3 419 397	3 243 803	-5,10	-175 594
420	LUKIO					
***	T U L O T (ulkoiset)	-38 350	-49 091	-15 000	-69,40	34 091
***	ME N O T (ulkoiset)	822 914	887 215	941 316	6,10	54 101
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	784 564	838 124	926 316	10,50	88 192
*	Suunnitelmapoistot	114 228	114 127	114 733	0,50	606
*	Tulot (sisäiset)	-2 578	-3 850	-400	-89,60	3 450
*	Menot (sisäiset)	137 124	133 634	174 273	30,40	40 639
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	248 774	243 911	288 606	18,30	44 695
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	1 033 338	1 082 035	1 214 922	12,30	132 887
440	AIKUISKOULUTUS					
***	ME N O T (ulkoiset)	72 403	66 862	66 800	-0,10	-62
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	72 403	66 862	66 800	-0,10	-62
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	72 403	66 862	66 800	-0,10	-62

450	JOUKKOLIIKENNE					
***	ME N O T (ulkoiset)	21 098	24 670	31 000	25,70	6 330
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	21 098	24 670	31 000	25,70	6 330
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	21 098	24 670	31 000	25,70	6 330
453	VARHAISKASVATUS					
***	T U L O T (ulkoiset)	-115 834	-90 044	-29 000	-67,80	61 044
***	ME N O T (ulkoiset)	984 786	999 396	891 449	-10,80	-107 947
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	868 952	909 352	862 449	-5,20	-46 903
*	Suunnitelmapoistot	542	0	3 252	0,00	3 252
*	Tulot (sisäiset)	-48 404	-43 000	-7 000	-83,70	36 000
*	Menot (sisäiset)	180 824	310 534	301 610	-2,90	-8 924
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	132 962	267 534	297 862	11,30	30 328
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	1 001 913	1 176 886	1 160 311	-1,40	-16 575
454	ESIOPETUS					
***	T U L O T (ulkoiset)	-1 571	0	0	0,00	0
***	ME N O T (ulkoiset)	156 684	181 614	254 978	40,40	73 364
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	155 113	181 614	254 978	40,40	73 364
*	Tulot (sisäiset)	-2 188	-3 500	-3 700	5,70	-200
*	Menot (sisäiset)	50 310	43 185	63 872	47,90	20 687
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	48 122	39 685	60 172	51,60	20 487
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	203 235	221 299	315 150	42,40	93 851
46	KOULUTUS YHTEENSÄ					
***	T U L O T (ulkoiset)	-290 961	-260 922	-161 300	-38,20	99 622
***	ME N O T (ulkoiset)	5 067 926	5 204 931	5 085 280	-2,30	-119 651
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	4 776 965	4 944 009	4 923 980	-0,40	-20 029
*	Suunnitelmapoistot	342 568	346 439	354 071	2,20	7 632
*	Tulot (sisäiset)	-123 004	-107 221	-59 215	-44,80	48 006
*	Menot (sisäiset)	813 507	882 830	1 052 394	19,20	169 564
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	1 033 072	1 122 048	1 347 250	20,10	225 202
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	5 810 037	6 066 057	6 271 230	3,40	205 173

1	KÄYTTÖTALOUS					
50	KULTTUURI JA VAPAA-AIKA					
460	NUORISO					
***	T U L O T (ulkoiset)	-28 997	-30 000	-67 700	125,70	-37 700
***	M E N O T (ulkoiset)	77 216	92 929	170 346	83,30	77 417
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	48 219	62 929	102 646	63,10	39 717
*	Tulot (sisäiset)	-130	0	0	0,00	0
*	Menot (sisäiset)	13 635	14 034	16 791	19,60	2 757
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	13 506	14 034	16 791	19,60	2 757
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	61 724	76 963	119 437	55,20	42 474
470	LIIKUNTA					
***	T U L O T (ulkoiset)	-22 227	-25 000	-25 000	0,00	0
***	M E N O T (ulkoiset)	196 103	229 675	138 490	-39,70	-91 185
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	173 876	204 675	113 490	-44,60	-91 185
*	Suunnitelmapoistot	29 151	24 736	20 870	-15,60	-3 866
*	Tulot (sisäiset)	-1 835	-2 058	-1 340	-34,90	718
*	Menot (sisäiset)	44 055	44 403	58 917	32,70	14 514
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	71 371	67 081	78 447	16,90	11 366
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	245 247	271 756	191 937	-29,40	-79 819
480	KIRJASTO					
***	T U L O T (ulkoiset)	-9 135	-9 976	-10 573	6,00	-597
***	M E N O T (ulkoiset)	218 901	235 736	227 061	-3,70	-8 675
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	209 767	225 760	216 488	-4,10	-9 272
*	Suunnitelmapoistot	29 820	29 820	29 820	0,00	0
*	Tulot (sisäiset)	-26 996	-11 427	-12 818	12,20	-1 391
*	Menot (sisäiset)	60 398	39 360	46 603	18,40	7 243
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	63 222	57 753	63 605	10,10	5 852
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	272 989	283 513	280 093	-1,20	-3 420

490	KULTTUURITOIMI					
***	T U L O T (ulkoiset)	-2 178	0	0	0,00	0
***	M E N O T (ulkoiset)	55 099	45 660	49 286	7,90	3 626
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	52 921	45 660	49 286	7,90	3 626
*	Menot (sisäiset)	1 007	4 715	4 268	-9,50	-447
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	1 007	4 715	4 268	-9,50	-447
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	53 928	50 375	53 554	6,30	3 179
50	KULTTUURI JA VAPAA-AIKA YHTEENSÄ					
***	T U L O T (ulkoiset)	-62 536	-64 976	-103 273	58,90	-38 297
***	M E N O T (ulkoiset)	547 319	604 000	585 183	-3,10	-18 817
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	484 783	539 024	481 910	-10,60	-57 114
*	Suunnitelmapoistot	58 971	54 556	50 690	-7,10	-3 866
*	Tulot (sisäiset)	-28 960	-13 485	-14 158	5,00	-673
*	Menot (sisäiset)	119 095	102 512	126 579	23,50	24 067
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	149 105	143 583	163 111	13,60	19 528
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	633 889	682 607	645 021	-5,50	-37 586

1	KÄYTTÖTALOUS					
54	TEKNINEN LAUTAKUNTA					
500	HALLINTO					
***	ME N O T (ulkoiset)	100 602	97 661	63 934	-34,50	-33 727
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	100 602	97 661	63 934	-34,50	-33 727
*	Menot (sisäiset)	47 417	47 900	60 056	25,40	12 156
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	47 417	47 900	60 056	25,40	12 156
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	148 020	145 561	123 990	-14,80	-21 571
510	JÄTEHUOLTO					
***	ME N O T (ulkoiset)	2 424	0	0	0,00	0
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	2 424	0	0	0,00	0
*	Suunnitelmapoistot	896	896	896	0,00	0
*	Menot (sisäiset)	168	0	242	0,00	242
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	1 064	896	1 138	27,00	242
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	3 488	896	1 138	27,00	242
520	VESIHUOLTO					
***	T U L O T (ulkoiset)	-448 521	-521 890	-463 200	-11,20	58 690
***	ME N O T (ulkoiset)	315 525	400 180	429 349	7,30	29 169
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-132 996	-121 710	-33 851	-72,20	87 859
*	Suunnitelmapoistot	152 198	114 389	102 742	-10,20	-11 647
*	Tulot (sisäiset)	-53 630	-52 180	-56 780	8,80	-4 600
*	Menot (sisäiset)	29 638	17 134	18 799	9,70	1 665
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	128 205	79 343	64 761	-18,40	-14 582
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-4 791	-42 367	30 910	-173,00	73 277

530	PALO- JA PELASTUSTOIMI					
***	T U L O T (ulkoiset)	-35 384	-35 091	-1 000	-97,20	34 091
***	M E N O T (ulkoiset)	365 827	371 947	1 000	-99,70	-370 947
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	330 444	336 856	0	-100,00	-336 856
*	Suunnitelmapoistot	8 267	8 267	0	-100,00	-8 267
*	Menot (sisäiset)	4 393	8 436	0	-100,00	-8 436
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	12 660	16 703	0	-100,00	-16 703
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	343 103	353 559	0	-100,00	-353 559
540	KIINTEISTÖT					
***	T U L O T (ulkoiset)	-646 948	-577 047	-898 230	55,77	-321 183
***	M E N O T (ulkoiset)	1 095 154	1 163 869	1 369 411	17,70	205 542
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	448 206	586 822	471 181	-19,70	-115 641
*	Suunnitelmapoistot	142 385	134 795	197 536	46,50	62 741
*	Tulot (sisäiset)	-733 685	-868 448	-864 107	-0,50	4 341
*	Menot (sisäiset)	171 539	183 630	236 915	29,00	53 285
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	-419 762	-550 023	-429 656	-21,90	120 367
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	28 445	36 799	41 525	12,80	4 726
545	RAVINTOKESKUS					
***	T U L O T (ulkoiset)	0	-46 000	-20 000	-56,50	26 000
***	M E N O T (ulkoiset)	0	506 956	304 195	-40,00	-202 761
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	0	460 956	284 195	-38,30	-176 761
*	Tulot (sisäiset)	0	-578 055	-244 492	-57,70	333 563
*	Menot (sisäiset)	0	41 516	25 275	-39,10	-16 241
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	0	-536 539	-219 217	-59,10	317 322
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	0	-75 583	64 978	-186,00	140 561
550	VARIKKO					
***	T U L O T (ulkoiset)	-26 794	-18 000	-18 540	3,00	-540
***	M E N O T (ulkoiset)	127 244	142 832	134 966	-5,50	-7 866
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	100 449	124 832	116 426	-6,70	-8 406
*	Suunnitelmapoistot	23 646	16 554	11 594	-30,00	-4 960
*	Tulot (sisäiset)	-34 639	-53 712	-42 537	-20,80	11 175
*	Menot (sisäiset)	2 499	1 940	2 508	29,30	568
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	-8 494	-35 218	-28 435	-19,30	6 783
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	91 955	89 614	87 991	-1,80	-1 623

560	LIIKENNEVÄYLÄT					
***	T U L O T (ulkoiset)	-14 930	-10 450	-47 625	355,70	-37 175
***	M E N O T (ulkoiset)	136 818	149 750	207 288	38,40	57 538
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	121 888	139 300	159 663	14,60	20 363
*	Suunnitelmapoistot	128 495	93 632	85 319	-8,90	-8 313
*	Menot (sisäiset)	20 222	26 211	22 531	-14,00	-3 680
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	148 717	119 843	107 850	-10,00	-11 993
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	270 605	259 143	267 513	3,20	8 370
570	MAANKÄYTÖN SUUNNITTELU					
***	M E N O T (ulkoiset)	34 067	44 550	46 380	4,10	1 830
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	34 067	44 550	46 380	4,10	1 830
*	Suunnitelmapoistot	3 992	3 992	2 662	-33,30	-1 330
*	Menot (sisäiset)	379	327	438	33,90	111
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	4 371	4 319	3 100	-28,20	-1 219
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	38 438	48 869	49 480	1,30	611
54	TEKNINEN LAUTAKUNTA YHTEENSÄ					
***	T U L O T (ulkoiset)	-1 172 577	-1 208 478	-1 448 595	19,90	-240 117
***	M E N O T (ulkoiset)	2 177 661	2 877 745	2 556 523	-11,20	-321 222
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	1 005 084	1 669 267	1 107 928	-33,60	-561 339
*	Suunnitelmapoistot	459 879	372 525	400 749	7,60	28 224
*	Tulot (sisäiset)	-821 954	-1 552 395	-1 207 916	-22,20	344 479
*	Menot (sisäiset)	276 255	327 094	366 764	12,10	39 670
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	-85 820	-852 776	-440 403	-48,40	412 373
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	919 264	816 491	667 525	-18,20	-148 966

1	KÄYTTÖTALOUS					
58	YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA					
580	YMPÄRISTÖNSUOJELU					
***	T U L O T (ulkoiset)	-3 015	-4 000	-3 300	-17,50	700
***	M E N O T (ulkoiset)	37 880	46 849	275 796	488,70	228 947
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	34 865	42 849	272 496	535,90	229 647
*	Menot (sisäiset)	495	4 058	4 313	6,30	255
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	495	4 058	4 313	6,30	255
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	35 359	46 907	276 809	490,10	229 902
590	RAKENNUSVALVONTA JA OHJAUS					
***	T U L O T (ulkoiset)	-29 414	-24 950	-26 820	7,50	-1 870
***	M E N O T (ulkoiset)	75 290	78 441	82 772	5,50	4 331
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	45 876	53 491	55 952	4,60	2 461
*	Suunnitelmapoistot	20 358	18 662	0	-100,00	-18 662
*	Menot (sisäiset)	3 965	7 037	3 523	-49,90	-3 514
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	24 323	25 699	3 523	-86,30	-22 176
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	70 200	79 190	59 475	-24,90	-19 715
58	YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA YHTEENSÄ					
***	T U L O T (ulkoiset)	-32 429	-28 950	-30 120	4,00	-1 170
***	M E N O T (ulkoiset)	113 170	125 290	358 568	186,20	233 278
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	80 741	96 340	328 448	240,90	232 108
*	Suunnitelmapoistot	20 358	18 662	0	-100,00	-18 662
*	Menot (sisäiset)	4 459	11 095	7 836	-29,40	-3 259
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	24 818	29 757	7 836	-73,70	-21 921
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	105 559	126 097	336 284	166,70	210 187
1	KÄYTTÖTALOUS					
1	KÄYTTÖTALOUS YHTEENSÄ					
***	T U L O T (ulkoiset)	-2 951 257	-2 635 801	-1 867 167	-29,20	768 634
***	M E N O T (ulkoiset)	26 202 188	27 889 913	10 456 270	-62,50	-17 433 643
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	23 250 932	25 254 112	8 589 103	-66,00	-16 665 009
*	Suunnitelmapoistot	1 009 107	921 239	861 366	-6,50	-59 873
*	Tulot (sisäiset)	-1 905 893	-2 109 278	-1 667 216	-21,00	442 062
*	Menot (sisäiset)	1 923 433	2 109 278	1 667 216	-21,00	-442 062
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	1 026 647	921 239	861 366	-6,50	-59 873
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	24 277 579	26 175 351	9 450 469	-63,90	-16 724 882

TULOSLASKELMAOSA

TP 2021	TA 2022		Nimi	Tal.arvio 2 023	Kasvu 22/23	TS 2024	TS 2025
		70	KUNNANHALLITUS				
		610	VEROTULOT				
-9 004 317	-8 892 000	7000	Kunnallisvero	-4 792 000	-46,10	-4 574 000	-4 676 000
-1 174 360	-1 141 000	7010	Kiinteistövero	-1 258 000	10,30	-1 258 000	-1 258 000
-1 298 147	-920 000	7020	Osuus yhteisöveron tuotosta	-827 000	-10,10	-753 000	-781 000
-11 476 824	-10 953 000	**	VEROTULOT	-6 877 000	-37,20	-6 585 000	-6 715 000
		620	VALTIONOSUUDET				
-7 531 601	-12 943 080	7102	Peruspalvelujen valtionosuus	0	-100,00	0	0
-1 924 608	0	7103	Verotulomenetysten korvaus	-658 847	0,00	-658 847	-658 847
-3 047 606	0	7104	Verotuloihin per.valt.os.tas.	-1 326 776	0,00	-1 326 776	-1 326 776
-31 029	0	7110	Valtionos. opetus- ja kulttuur	0	0,00	0	0
-12 534 844	-12 943 080	**	VALTIONOSUUDET	-1 985 623	-84,70	-1 985 623	-1 985 623
		650	RAHOITUSTUOTOT JA KULUT				
-7 735	-4 000	8050	Muut korkotuotot	0	-100,00	0	0
-175	0	8110	Korot verotilityksistä	0	0,00	0	0
-327 142	-330 000	8120	Osingot	-400 000	21,20	-400 000	-400 000
-1 399	0	8130	Osuuskorot, perusp-oman korot	0	0,00	0	0
-4 230	0	8140	Viivästyskorkotulot	0	0,00	0	0
-17 540	0	8145	sisKorvaus jäännöspääomasta	0	0,00	0	0
-9	0	8170	Tilioikaisut	0	0,00	0	0
-45 997	0	8196	Muut tuotot	0	0,00	0	0
106 615	150 000	8200	Korot pitkäaikaisista lainoist	150 000	0,00	150 000	150 000
547	0	8250	Korot lyhytaikaisista lainoist	0	0,00	0	0
862	0	8320	Viivästyskorkomenot	0	0,00	0	0
774	0	8360	Perimis- ja viivästyskulut	0	0,00	0	0
-295 428	-184 000	**	RAHOITUSTUOTOT JA KULUT	-250 000	35,90	-250 000	-250 000
		670	SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT				
103	0	6209	Muut välilliset verot	0	0,00	0	0
0	-100 000	9110	Satunnaiset tuotot	0	-100,00	0	0
429	0	9400	Muut satunnaiset kulut	0	0,00	0	0
533	-100 000	**	SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT	0	-100,00	0	0
-24 306 564	-24 180 080	***	KUNNANHALLITUS	-9 112 623	-62,30	-8 820 623	-8 950 623
-24 306 564	-24 180 080	****	KAIKKI YHTEENSÄ	-9 112 623	-62,30	-8 820 623	-8 950 623

RAHOITUS- JA INVESTOINTIOSA

RAHOITUS

Rahoitusosan sitovuus

Kunnanvaltuusto hyväksyy rahoitusosan toimielintasolla eli hyväksyy rahoitusosan toimielintasolla eli hyväksyy rahoituksen määrärahat menojen ja tulojen tasolla. Kunnanhallitus päättää rahoitusosan tehtävä – ja osatehtävä I:n tasosta. Tarvittavat päätökset rahoitusosan tarkemmasta jakamisesta tekee kunnanhallituksen määrittelemä viranhaltija.

Rahoituslaskelma

RAHOITUSLASKELMA	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
TOIMINNAN RAHAVIRTA					
Tulorahoitus					
Vuosikate	1 031 060	0	0	0	0
Satunnaiset erät	-429	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjaukset	-11 948	0	0	0	0
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA					
Investointimenot	-727 487	-793 000	-1 299 000	-1 178 000	-245 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	5 665	188 000	63 000	0	0
Pysyvien vastavien hyödykkeiden luovutustu	76 762	0	0	0	0
Toiminnan ja investointien rahavirta	373 623	-605 000	-1 236 000	-1 178 000	-245 000
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset	-272 285	0	0	0	0
Antolainasaamisten vähennykset	20 000	0	0	0	0
Lainakannan muutokset	1 971 057	-18 565	105 646	-1 533 714	-1 533 714
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2 761 725	2 000 000	2 000 000	0	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 740 668	-2 018 565	-1 894 354	-1 533 714	-1 533 714
Lyhytaikaisten lainojen muutos (lisäys +)	950 000	0	0	0	0
Oman pääoman muutokset					
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muut	-7 172	0	0	0	0
Vaihto-omaisuuden muutos (vähennys +)		0	0	0	0
Saamisten muutos (lisäys -)	-1 661 288	0	0	0	0
Korottomien velkojen muutos	-133 647	0	0	0	0
Rahoituksen rahavirta	-83 335	-18 565	105 646	-1 533 714	-1 533 714
Rahavarojen muutos	290 288	-623 565	-1 130 354	-2 711 714	-1 778 714

INVESTOINNIT VUONNA 2022

Investointien sitovuus

Pääsääntönä on, että kunnanvaltuusto hyväksyy investointiosan määrärahat hanketasolla. Poikkeuksena kuitenkin ovat seuraavat hankekohtaisuusrajat eli mikäli yksi hanke ylittää seuraavat rajat (rahan euromäärä vaihtelee investointiryhmittäin), se käsitellään kunnanvaltuustossa hankekohtaisena.

Investointiosan määrärahataso

Hankekohtaisuuden rajat ovat seuraavat:		MÄÄRÄRAHATASO RYHMÄN SISÄLLÄ
Kiinteä omaisuus		Hankekohtainen raja 100.000 €
Talonrakennus	Talonrakennus	Toimielinten ratkaisulta
		1. Teknisen lautakunnan rakennuttamisjaosto 100.000 € / investointikohde, hanke.
Julkinen käyttöomaisuus	Julkinen käyttöomaisuus	2. Tekninen lautakunta 100.001 – 300.000 €/investointikohde, hanke.
		3. Kunnanhallitus 300.001 - 1.000.000 € / investointikohde, hanke.
		4. Kunnanvaltuusto 1.000.001 €/investointikohde, hanke.
Liikelaitokset	Vesihuolto	
Irtain omaisuus	Irtain omaisuus	Hankekohtaisuuden raja 50.000 €
Aineeton käyttöomaisuus	Arvopaperit	Hankekohtaisuuden raja
	Kuntayhtyminen pääomatalous	
Muu investointitoiminta	Muu pääomatalous	Hankekohtaisuuden raja

Investointisuunnitelma

INVESTOINNIT v. 2023 JA SUUNNITELMAVUODET 2024-2027	TA				TS			*) merkityt siirtyvät vuoden 2022 investoinneista
	Tulot	2023	2024	2025	2026	2027	TS	
	Kok.ku stann. 1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €		
8000 MAA-ALUEET							sivut 1-3	
8000 Maaomaisuuden myynti ja osto								
8010 Rakennetut kiinteistöt								
76 TALONRAKENNUS								
8200 Sivistystoimi talonrakennus								
*) Pääkirjasto	106	76	30				V.2023 kevästä 26t räystäään aluset ja kulkulipat(Maalaus). 50t salin maton uusinta ja akustiikka. V.2024 30t Kevythissi väitasolle kulkua varten.	
*)Uimahallin vedensuodatusjärjestelmän uusiminen	60	60					Avustuksen saanti ehtona työlle, avustus haettava loppuvuodesta -22.	
Lukion pyörätuolinostimen uusinta	30	30					Vanhassa hississä huoltokustannukset korkeat. Uusi nostin n. 22t ja työt 7t. Toni Järvinen 045 882 4100	
Urheilukentän uusi huoltorakennus	170		170				Liikuntapaikkarakentamisen valtionavustuksen haku aluehallintovirastolta	
8250 Tekninen toimi talonrakennus								
Vuokrarivitalo Kerkon vuokratilat	82	42	40				v.2023 julkisivutyöt, maalaus. V.2024 ikkunoiden uusinta	
TAC-järjestelmän saneeraus	30	30						
*)Rautalammin terveyskeskus; käyttövesijohtoverkoston saneeraus	270		270				Käyttövesiverkoston saneerauksen suunnittelu ja toteutus. Siirtynyt SOTE-uudistuksen vuoksi. Suunnitelma ehkä olemassa.	
*) As Oy Tiinari, piha-alueen saneeraus	70	70					Sade- ja salaojien rakentaminen.	
*) Vuokrarivitalo Rautarasi	75		45	30			Pesuhuoneen saneeraus -24, piha-alueen saneeraus -25	
Työajanseuranta	10	10					Kunnanvirasto	

78 JULKINEN KÄYTTÖMAISUUS		sivu 2									
8450 Tekninen toimi julkinen käyttöomaisuus											
Katuvalaistuksen uusiminen kaavatiet	50					50					Kirkonkylä
Kaavateiden asfaltointi ja ojien kunnostus	110					50	60				Riihipellontie -23/paikkaukset kirkonkylällä, Koulutie -24
*) Toholahden teollisuusalueen kaavatiet											
*) Etelä- Konneveden vesistömatkailun mahdollistaminen; Konnekosken entisöinti											
*) Etelä- Konneveden vesistömatkailun mahdollistaminen; pienvenekavanahanke											
*) Kirkonkylän rakennusasemakaavan tarkistustyön käynnistäminen	100						50	50			
*) Toholahden teollisuusalueen kaavoitus	100					60	40				Teollisuustien teollisuustontit suunnittelu/infra
Kilpilammen asuinalueen viiheistely	50					50					Ojat, valaistus, maisemointi
*) Rautalampi-järven kunnostus	130					-38	130				Avustus Ely, päivitetty aikaisemmin 75t kunnan osuus
Kierinniemen kaavamuutos	10						10				
80 IRTAIN OMAISUUS											
8600 Sivistystoimi irtain omaisuus											
Luontopolku Tyyrinvuori											
8650 Tekninen toimi irtain omaisuus											
Ravintokeskus ; Laitekannan päivityksen tarve iso, käytössä oleva laitekanta vanhaa. Tuotannon tehostaminen, huollot ja korjaukset kalliita.	81							81			Astianpesulinjan uusinta 52t, painekaappi kaksiosainen 25t, asennukset 4t

82 VESIHUOLTO		sivu 3					
8700 Vesilaitos kirkonkylä							
Talojohtojen rakentaminen	10	10				Liittyjät	
*) Saikarintien vesijohto (jatko), suunnitelu	43		43			kartoitus -23	
*) Toholahdentien alueen vesijohdon korjaus	220	10	210			Suunnittelu -23, toteutus -24	
Vesitornin pesu	40		40				
*) Vesijohtorunkolinjan saneeraus, toteutus		40					
Vesihuollon kehittämissuunnitelma	20	20				Tarjouskysely lähetetty -22	
Aggregaatti	40	40					
Etäluettavat vesimittarit	150	60	60	30		Toholahti 60 kpl, kt69 pohj.puoli 400 kpl, kt69 eteläpuoli 200 kpl	
8800 Vesilaitos Kerkonkoski							
Etäluettavat vesimittarit							
8750 Viemärlaitos kirkonkylä ja Kerkonkoski							
Talojohtojen rakentaminen; Siirtoviemäreiden varrella olevien kiinteistöjen yhdistäminen viemäriverkostoon ja niihin liittyvät talojohdot	50	50				Kerkonkoski-kirkonkylä sekä kirkonkylä-Törmälä-Kierinniemi-Kurkisu	
*) Vesi- ja Viemäriverkoston saneeraus suunnitelma	55		55			Koko kirkonkylä, runko kt69 nähtävästi pääosin uusittu	
*) Viemäriverkoston saneerauksen toteutus	220	70	40	110		Runkoviemäri kt 69 -26, Myllyntien ja Turkkilantien saneeraus -23	
*) Herrantien/Kerkonkoskentien talohaarojen rakentaminen	95		25	25	20	Liittyjät	
Jätevedenpumppaamojen uusiminen	90	90				Syvjärvientien pääty, Myllytie ja Uimalan jv-pumppaamot	
*) Keskustaajaman vesistöön sijoitetun viemärin siirtäminen maalle Kuutinharjun jv-pumppaamo - Savisillan pumppaamo välinen osuus	160	160				Luvat, Tarjouskysely alkuvuodesta -23, toteutus kesä -23	
INVESTOINNIT YHTEENSÄ, €	2 727	-63	1 178	245	20	0	

HENKILÖSTÖOSA

HENKILÖSTÖTAVOITTEET 2022

Rautalammin kunnan tärkeänä menestystekijänä on hyvinvoiva henkilöstö. Työhyvinvointi tarkoittaa turvallista, terveellistä ja tuottavaa työtä, jota ammattitaitoiset työntekijät ja työyhteisöt tekevät hyvin johdetussa organisaatiossa.

Henkilöstön terveys ja motivoituneisuus on olennaisen tärkeä työn laadun ja asiakaspalvelun kannalta. Henkilöstöpoliittinen ohjelma laaditaan vuoden 2023 aikana yhteistoiminnassa henkilöstön kanssa.

Tavoitteet vuodelle 2023

1. Esimiestyö ja työyhteisötaidot

- Esimiestyötä kehitetään jatkuvasti, vuoden 2023 teemana: psykososiaalinen kuormitus työssä.
- Henkilöstölle järjestetään luentoja/ ryhmätoimintaa tarpeen mukaan (työhyvinvointikyselyn tuloksista/ työterveyshuollon havainnoista johdetut teemat: univaikeudet, stressi, henkinen hyvinvointi).
- Esimies ja työntekijä käyvät vähintään kerran vuodessa kehityskeskustelun, jossa keskustellaan mm. menneen kauden tuloksista, seuraavan kauden tavoitteista, ammatillisista kehittymistarpeista, yksilöllisestä työhyvinvoinnista yms. Tavoitteena, että keskustelut on käyty 100% joka työpisteessä. (Esimiehet raportoivat toimialajohtajille.)

2. Osaamisen kehittäminen

- Täydennys-, uudelleen- ja jatkokoulutus on suunnitelmallista, työyksiköiden tarpeista lähtevää toimintaa, tarpeita pyritään ennakoimaan (mittareina koulutuspäivät/ henk.)
- Tarpeen mukaan hyödynnetään työnohjausta, työparityöskentelyä, kehittämishankkeita
- Huolehditaan hiljaisen tiedon siirtämisestä, mentorointi.

3. Tiedottaminen ja viestintä

- Tavoitteena avoimuus ja hyvä sisäinen vuorovaikutteinen viestintä.
- Työpaikkakokoukset pidetään työyhteisöissä säännöllisesti
- Yhteistyötoimintatyöskentelyn kehittäminen, teemalliset kokoukset 2 krt vuodessa.

4. Työhyvinvoinnin seuranta, pulssikyselyn toteutus

- Työhyvinvoinnin kehittymistä seurataan henkilöstökyselyllä.

5. Työkyvyn ja työhyvinvoinnin tukeminen

- Laaja työterveyshuoltosopimus.
- Työstä, työtilasta, muusta työympäristöstä aiheutuvat haitta- ja vaaratekijät on kartoitettu (toimialoilla/ työpaikoilla) ja tunnistettu (riskikartoituksen päivitys toimialoilla)
- Työhyvinvointia koskevissa asioissa toimitaan yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa mm. työterveyshuolto, työsuojeluviranomaiset.
- Työterveyshuollossa painopiste on vaikuttavassa, ennaltaehkäisevässä työterveyshuolloissa.
- Varhaisen tuen malli aktiivisessa käytössä kaikissa Rautalammin kunnan työpisteissä.
- Korvaavan työn malli käytössä, yhteistyössä työterveyshuollon kanssa, toteutumista seurataan.

- Etätyöllä tuetaan henkilöstön jaksamista ja tuottavuutta.
- Työnantaja tukee liikunta- ja hyvinvointi toimia: mm. Smartum , sähköinen kulttuuri/liikuntakortti/hieronta (a´75€/ henk/v), kuntosali- ja uimahallietuudet, liikuntaryhmät mm. circuit, vesijumppa, työpaikkojen virkistysiltapäivät, työnantajat yhteiset pikkujoulut tms.
- Toimien tehokkuutta seurataan mm. sairauspoissaoloja seuraamalla ja reagoimalla ajoissa, mikäli hälyttäviä merkkejä havaitaan.

6. Työsuojelu

- Työsuojelutoimikunta kehittää työhyvinvointitoimintaa ja seuraa sen toteutumista. Sille voi myös tehdä ehdotuksia tyhy-toiminnan sisällön kehittämisestä.
- Työtapaturmia ehkäistään, riskienkartoitus jatkuvaa toimintaa.
- Läheltä piti- tilanteet dokumentoidaan.
- Yhteistyötoimikunnan kokouksissa vähintään yhdessä kokouksessa teemana on työsuojelu ja sen kehittäminen.
- Ensiapuvalmius pidetään lain määrittämällä tasolla joka työpisteessä.
- Sisäilmaryhmä kokoontuu säännöllisesti.
- Työtapaturmien riskiä vähennetään ohjeistuksella ja neuvonnalla, vastuu esimiehillä.

Henkilöstömäärän kehitys vuosina 2015 - 2023

	Hallinto	Sosiaalitoimi	Sivistystoimi	Tekninen toimi	Yhteensä
31.12.2015	9	69	97	21	196
31.12.2016	13	72	100	22	207
31.12.2017	17	74	95	24	210
31.12.2018	14	70	101	24	209
31.12.2019	10	78	100	26	214
31.12.2020	9	70	101	23	203
31.12.2021	8	69	103	26	206
arvio 1.1.2023	9	0	89	26	124

